

Број 42/43

Година IV

Јун/јул 2017.

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Изрази двомесечно
Глушци

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уредништво
Енеа Хотић
Сања Живковић
Јелена Глишић

Сарадници чланови колегијума
Проф. др Љубица Несторов
Проф. др Слађана Миленковић
Споменка Денда Хамовић
Марко Јуришић

Технички уредник
Анђелко Заблаћански

Лектура
Јелена Глишић

Коректура
Споменка Денда Хамовић
Јелена Глишић

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Издавач
Анђелко Заблаћански
Глушци

Први број је објављен 23. новембра 2013. године

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Излази двомесечно

Народна библиотека Србије ISSN 2334-9417 COBISS.SR-ID 204386828 Суштина поетике, електронски часопис (2013)

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Број 42/43 - Суштина поетике

Часопис за књижевност

*Реална је идеја, суштина ствари, а не изглед.
Константин Бранкуши*

Јун/јул 2017.
Глушци

Пронађите оно што вас занима кликом на

[САДРЖАЈ](#)

Слика на насловној страни
Слободан Гале Заблаћански
Девојка с виолином (винорел)

Реч уредника

Цењени читаоци, нећу да вас ни у шта *уводим* па ни у овај часопис. Верујем да сте ушли у његову намеру и суштину. Стога Уводну реч *прекрштавам* у Реч уредника, јер ћу повремено имати потребу да нешто кажем. У суштини, није ни важно шта је у наслову већ у тексту.

Недавно ми један песник на Фејсбуку рече да сам неталентован поета (хајде то и да прихватим), али написа да због мене млади беже од поезије као нечег превазиђеног. Е, то не могу и нећу да узмем као могућу истину нити да прећутим. Тачно је да пишем поезију везаног стиха користећи риму и од тога лично не могу, а богме и не желим да одступим. Ако би ми такво писање представљало мученички чин стварања, одустао бих.

Но, да се вратим младима. Сваком младом песнику који ми се обратио за савет, могу многи посведочити, прво сам говорио – бежите од римовања. Спутава. Али, говорио сам им да песма не може бити *шутирање пивске конзерве, запишавање бандере или споменика*, да поезија мора задржати мелодичку ноту, песма мора бити део њих без обзира о чему или о коме певали. Једном ми је једна млада песникиња у зачетку свог песниковања, кад сам рекао да су јој песме као причике, без мелодике са доста сувишних речи, рекла - *тако се данас пише*. А после дуже преписке ми је признала да она не уме да искаже то своје осећање са мање речи. Касније ми је била захвална што сам јој отворио пут ка суштинском у стварању песме. Али не рекох све ово због самољубља, већ због поезије и овог часописа као поруку младима да је *Суштина поетике* сасвим отворена за њихове песме и друге радове.

Од прошлог броја решили смо да часопис објављујемо као двоброј сваког парног месеца у години. Овај часопис има своје сталне сараднике који редовно пишу, имају своје

рубрике, а остали све у зависности од потребе за двоброј који објављујемо. Одабир је заснован на квалитету дела које ће се читати на интернету и за неколико година. Не трчим с временом, јер *Суштина поетике* није комерцијалног крактера. Не доноси ми никакву зараду да бих морао бити у тренду и да задовољим укусе и психологију читалаца или стваралаца. На двомесечно објављивање прешао сам баш зато што не јурим ни славу, ни новац. Моји трошкови су исти, али сам и живо биће који не може све своје време посветити *Суштини поетике*, читању и постављању стваралаштва других, при томе запоставивши своје, ма колико био *неталентован*, ако се вратимо на почетак овог текста.

И да закључим, *Суштина поетике* младима ће увек давати шансу и ја као главни уредник никако их нећу, не могу и не желим одвратити од поезије. Питање је шта ко сматра поезијом. Такође, и даље ћу часопис уређивати ја у договору са својим уредницима и сарадницима без обзира на сву добронамерност писаца који негде журе.

6. јун 2017.
Глушци

Анђелко Заблаћански

Једна песма | Анђелко Заблаћански

ПЛАВЕТ

О плавети, у сну тражена
и модра чежњо на грудима
не оклевај, дођи
да грлимо се жудима
и душом истом – чистом
маштом – блудом дојену
чеках те, баш тако створену

о водо, јавом набујала
и расцвали локвањи бели и жути
не оклевај, дођи
пољупце проспи по мојој пути
дотакни дланом – незваном
буђењу – хтење од страсти
ти и ја – у њеној власти

о благости, уздасима плаћена
и месечином у прозору
оклевај, не иди
међу прстима тиха чекај зору
моја и лична – смирајем дична
ужени – мени крадеш моћ
кад сасвим утихне ноћ

Свитање песме | Милица Тасић

ЊЕМУ

Појави се изненада
Душа ми се раскрили ка њему.
У срцу почне страх да бије,
И тад спуштам капке,
Па их уплашено дижем
Да сусретнем очи
За којима дуго чезнем.

Али зашто баш сада,
Кад заборав је већ куцао
На моја врата?

Поглед кратак а као муња
О, како бих те загрлила
А клечају колена
Једва проговорих неколико речи.
Уздах ми се смеје,

Машта ме гледа попреко:
Зар чезнеш да га љубиш,
Увек, увек и увек?

Желим,
Али зашто баш сада,
Кад лагано ишчезавао је
С моје љубави прага?

ДА НИСИ

Да ниси далеко
кад требаш ми...
да грлим те као видра
кад нежности јој треба

Једно срце чека,
један осмех
као сенка далека,
један живот пун страха и
бесаних ноћи
шапуће да мораш доћи

Спавати без снова
без уморних нада
пробудити се искрено и топло
без јада

Да је спавати без бега
љубав да се промоли кроз ноћ
спавати нежно, спавати тихо,
дражити се осмехом твојим
звезде на небу њиме да бројим

Пробудити ме мораш
бојама свежег неба,
тихим пољупцем,
шапатам да ми ухо дотакнеш

Светлост да месецу покажеш
пут бесани у ноћи да откажеш

Да ниси далеко...
кад у сванућу

требаш ми
треба ми
да воли ме
да грли ме неко...
бескрајно и меко.

КАП НЕЖНОСТИ

Још кап нежности само
да останем у страсти снова,
а додири су забрањени као рајски врт,
али свеједно, дрхте дамари
и загризла бих јабуку
тај сласни укус њен,
заволела бих изгнанство
и трен смрти нем.

Корак свој пружих ка паклу,
с тобом у грешном мраку
пратећи твојих стопа траг
и молим те, не осврћи се
јер окренеш ли се једном само
изгубићеш ме,
иако си ми невешто драг.

Адам и Ева, Еуридика и Орфеј
могли смо бити ми,
јер страсти нас прогоне све
и тајна под велом сна
будућност нам неизвесна.

БОГОРОДИЦИ МИЛОЈ

Зазвонила тешка звона
У цркви милостиве Богородице
Запојмо заједно у миру сви
Да спокој нађемо у себи

Утеши нас Мајко
Сузама својим
Ако грех је
Што исконски га волим

Звони
У ушима
Одзвања глас твој
Богородице,
Зашто није мој

Волим га
Као Теби анђели
Кад слећу на рамена
Волим га нежно
Тихо
Полако
Као дан што у ноћи дрема

Богородице,
Ти љубав разумеш
И сузе моје на длан кад падну
Помози да преболим
Да немир и чежњу смирим

О њему
Као о небу зборим

Сила је љубавна
Јача од мене
Као да се дахом Твојим
упила у мене

А не знам
Шта бих са њом
Помози ми
Да сав мој немир
Оде далеко од мене
У даљину
Где сунце ће у месецу
Заклон свој наћи
И љубав моју

НЕСТАЋУ

Морам са ирвасима
да нестанем с твог неба,
сувише нас године и даљина деле
да будемо више од једне жеље.

Расламсао се вихор
набујалих нада,
у чежњи без склада.

Нестајем с твог неба,
у души нек остане љубав
коју с тобом сних
с бојама невиним
младости дух.

О ПЕСНИКИЊИ

Милица Тасић

Рођена је 1. септембра 1989. године у Врању где је завршила основну и средњу школу. Поезију је писала у раној младости да би јој се поново вратила од недавно. Апсолвент је на Одсеку за Српски језик и књижевност на београдском *Филолошком факултету*.

Ипак, својим највећим успехом сматра то што је мајка четворогодишњег дечака Николе.

Ово је њено прво јавно публиковање песама.
Живи у Београду.

Едвард Мунк – *Одвајање*

Заборављени песници | Милан Дединац

Приредила: Споменка Денда Хамовић

ЖИВОТОПИС ПЕСНИКА

Милан Мима Дединац је рођен 27. септембра 1902. у Крагујевцу. Био је песник, есејиста, ликовни и позоришни критичар, новинар. Потиче из грађанске породице. Од 1904. живи у Београду где завршава основну школу, потом похађа гимназију али је 1915. евакуисан са другом српском децом у Француску, после повлачења војске из Србије, и похађа гимназију у Вилфрансу и Кану (1916-1918). Матурирао је 1921. у *Трећој мушкој гимназији* у Београду, и дипломирао француски језик на београдском *Филозофском факултету* 1927.

У међувремену је био (1924-1925) у уредништву часописа *Сведочанства*, уписао и 1925. прекинуо студије књижевности после чега одлази у Париз. Обилази библиотеку *Сан Женевјев* на Монмартру, *Биро за надреалистичка истраживања* и контактира Бретона, Елијара, Арагона, Артоа

и говори о својим друговима у Београду и њиховим настојањима да се придруже борби за победу апсолутне слободе духа.

Своју поему *Јавна птица*, један од најзначајнијих надреалистичких текстова, објављује 1926. а 1927. анонимно и свој први текст у *Политици*, критику о о позоришној представи *Видовдан Гаврила Принципа*.

Као дописник листа *Политика* из Париза (1929-1930) извештава о културним дешавањима у позоришту, филму и другим уметностима. Враћа се 1930. у Београд и ради у *Политикином* одељењу за праћење стране штампе. Са Марком Ристићем уређује странице посвећене уметности и књижевности, а после прелазу у спољнополитичку рубрику. Сарађује у надреалистичком алманаху *Немогуће и Надреализам данас и овдје*. Стаје иза надреалистичког манифеста објављеног у алманаху где је објавио и поему *Пламен без смисла* и *Отворено писмо*. Мобилисан је (1941-1943) и са архивом Генералштаба повлачи се у Сарајево, одакле је добровољно отишао у заробљеништво (Заган и Герлиц). Из заробљеништва је донео збирку *Песме из дневника заробљеника број 60211* (1947), мешавину поетске прозе и песама о ропству и страдању, чежњи за слободом, љубави према завичају, својим најближим и отаџбини, а настала је у најбољим традицијама српске слободарске поезије. Доноси и превод Расинове *Федре*, драматизацију приповетке Лазе Лазаревића *Све ће то народ позлатити*, и дневник који је водио свакодневно.

Главни уредник *Политике* постаје 1944. и редовно сарађује у *Борби*, а 1948. са Јованом Поповићем покреће *Књижевне новине* и постају његови главни уредници.

Дединац је био веома ангажован интелектуалац: водио је Југословенско драмско позориште у Београду као уметнички директор (1948-1953), именован је за саветника за културу у југословенској амбасади у Паризу (1953-1955),

радио је као управник Југословенског драмског позоришта у Београду (1956-1966).

Његова збирка песама *Од немила до недрага* (1957), названа још и *Песнички огледи са путовања по Црној Гори*, пева о природи, камену, птицама, сунцу и маслинама, чежњи за стапањем са природом, нестајањем у космосу, а човек је само судионик велике пантеистичке драме света и космоса. Овај црногорски циклус заокружује песничко дело Милана Дединца.

Дединац је најизразитији лирик међу надреалистима, сматрају га, слично Црњанском али на другачији начин, следбеником творца српске лирске песме Бранка Радичевића. Критичари су у његовим песмама истицали лиризам, непосредност и музикалност као основна обележја.

За своје стваралаштво је награђен: 1963. *Седмојулском наградом* за приређивање књиге поезије Бранка Радичевића (избор и уводни есеј), 1964. *Змајевом наградом*.

Умро је у Опатији 26. септембра 1966. Сахрањен је у Београду на сам дан рођења.

Јован Бијелић – Милан Дединац (1926)

ПОСЛЕ БУЋЕЊА

После буђења ја чувам руке да их нико не дирне:
нека ми остану топле од твога додира из сновиња.
Не умивам их зором, него их пустим да се охладе мирне.

Тихо се руке хладе. А тебе нема под небом мога
дозивања.
Руке се све више хладе, и глас ти из угашеног сна
све слабије сада чујем,
Али и друг ако ми приђе – још нећу да се рукујем.

БРЕЗЕ

Гледам је већ годину дана и видим – дрво није.

Брезе су угашене свеће
А место дима,
над њима,
тмуша се колута и вије, и глуви облаци беже.

Нико, ни Сунце силно и кратко усред лета
неће је, јалову, да расцвета,
ни сан мој
да је ужеже.

Брезе су утуљене свеће
то видим, а место дима,
над њима,
црно небо прелеће и хладни ветрови беже.

У МАГЛИ

Друже, у шлеској магли,
у мају ме протресла јесен.
Ах, приђи да ти назрем лик,
шта ће ми твоја сен!

Сунце, утваро бела,
што ниси огањ узвитлан?
Не кликће птица у теби,
само си Сунчев сан.

Под тобом губи сенку
и човек, и зверка, и бор.
У магли постаје сена
о, сваки живи створ.

Ох, сени ове без сенке
што у маглама плове,
нека ми свака каже
ко је и како се зове.

Друже, у шлеској магли,
откуда у мају јесен?
Пружи ми руку топлију од хлеба,
ја нећу само сен.

Заган, 6. маја 1941.

ЂУРЂЕВСКА ПЕСМА

Ветар је из облака на наша ломна рамена пао
па смо се сви стресли у робијашком кругу.
Дунуо је са облака вијор
и спустио у нас мржњу, међаву хладну и тугу.

Одакле, одакле нам долазиш, облаче црни
што си се над Шлеску надвио,
одакле си уморан стигао, и овде пао, и савио нам главе?
Што си нам главе савио?

Да ли си на уранку био у родном нашем крају?
Место да нам венац ђурђевски бациш од цвећа и младе
траве
– венац што јутрос рано над земљом мојом виси –
зашто нас у коло сплићеш, ово снежно у мају?
О, да ли си на уранку био у нашем родном крају?

Од завичаја – ниси!
Да си са Саве пошао, зар се међава ова не би расцветала у
дугу,
да си са Драве дошао, спустио би тек олисталу врбу у
руке
сваком мом другу,
да си се са Таре дигао ти би ми изворску воду, бистру,
насуо да се њом рано умијем,
да си са Шаре стигао, зар бих пожелео, друже, јутрос да се
убијем?

Заган, почетком маја 1941.

СЛОВО О НЕБЕСКИМ ДВЕРИМА

Ах, сини, сини, Сунце.
да огрејем руке,
да одагнам муке и бауке!

Узалуд.

Узалуд куцам у небеске двери
из магле ове густе,
изалуд лупам рукама зрачним
да златан зрак пропусте.

Кад се над Шлеском небеса затворе
ни сто Сунчевих кључева
не могу да их отворе.
Неће да их отворе.

Узалуд куцам.

Заган, 20. мај 1941.

ОСМЕХ

Сину муња и расцепа небо
– запалио се гром.
Кроз раздеран облак просу се пљусак
по песку, робљу и по сумору мом.

Ал' гле! Облак је каблом сву кишу зачас излио,
и сада барицу сваку пије по један дугин зрак.
А иза сузе моје и кроз решетке кише

гледам:

слила се с брезина листа, на длан умора мога,
осунчана једна кап.

... Муња је минула даље
небо да пара и кишу да пушта преко далеких њива.
А ја не знам:
откуд тај пљусак једнима тугу шаље,
а на мом се лицу ведрина прелива.

Синула је муња и пресекла небо
– ударио је гром!
Кроз раздеран облак синуло је Сунце
по песку, робљу, и по осмеху мом.

Заган, 30. мај 1941.

ПЕСНИК ПЕСНИКУ – ДРАИНАЦ ДЕДИНЦУ

ОДЛАЗАК

Милану Дединцу, песнику Јавне Птице

Зорњача целу ноћ међу живином сада излеће из
кокошара;
Кад дан натопи горе погледаћу на широк друм
кроз прозоре
Бичем ћу истерати из крвотока гнусан сан што ме за
крајеве ове веже,
Опраћу очи и дланове.
Па поћи ћу тамо где ноћ уз пингвине заљубљено леже.

Отрешћу очи комике лирске
Кад на табанима путеви означе географију живу,
Уздахом једним из северних мора поздравићу обале
ирске
Пожутелог лика као афише по станицама,
Уместо поздравних речи
Излетеће из мојих уста 200 поларних сунаца!

Између кошуља спаваће родни пејзаж и плав
кишобран неба
Ишчупаћу јесењи јаблан словенске сентименталности
На екватору света:
Пад његов у океан отцепиће од коже моје 26
сањалачких лета.
Па ипак! празнине живота засуо је сан као песак.
Знам, песник сам био:
Срце је моје бунар, намести један ђерам!
Словенска наша села сива као степе...

Раде Драинац
Париз, 1926.

Раде Драинац

Ево песника | Рајица Марковић

Тихо и стрпљиво, као молитва за давно нестале, Рајица Марковић, песник српски и крагујевачки, натерао нас је својом поезијом да сви застанемо и да се окренемо на једну страну. Праву страну... Ту видимо једну стасалу, горостасну песничку фигуру, која без устручавања, подилажења, стрпљивошћу праведника, ниже своје песме отварајући нам врата једног новог света. У том свету без Алисе и огледала, загледан у небеса и у себе, *песнички станује* Рајица Марковић, алијас Рајко Црвењак.

Небојша Грујић
4. јун 2009. *Светлост*

ЗРНО ПЕСКА

Зрно песка на морском брегу
Стена на којој се орлови легу
Путујем земљом од слова до слова
Нижем бројаницу благослова

Описујем свету у речи и слици
Како га черече зли послушници
И реч и слика прођу без трага
Ко је ту заљубљен у свога врага

Не види нико, нико не чује
Те слике које кроз песак брује
Зли би да с првим ветром нестанем
А ја да на брегу навек останем.

ДО НАСЛЕЂА НЕБА

Прошао би човек као бубамара
И то бубамара коју ђаво вара
Угашеног огња вишњег умног дара
Кроз ништа до нигде умирући вазда
Ал га добри Творац у мудрости сазда
Оплемени својим силаском у тело
Пробудивши вечно, успавано врело
У човеку смртном језгро Божјег жара
Ума, срца, душе благодатног тројства
У телу смртника ватру која ствара
И уздиже скотско у висине чојства
До наслеђа неба и Божанског својства.

КАД СУ СРБЕ ТЕРАЛИ

Кад су Србе терали да им Србе одају
Срби су им рекли нисмо ми на продају
Кад су Србе терали да Србима суде
Срби су им рекли, не, ми нисмо јуде
Кад су Србе против својих Срба свадили
Срби су се мирили вечно Србство градили
Кад су Срби слободу у препаду губили
Смрт су од живота Срби више љубили
Ал Срби су једно мало Божје племе
У којем је Срба правих тек за семе.

НА КОСТИМА КУМА

У Срба се издајник није никад славио
Све док није кум кума обезглавио
После овог првог још многе убице
На костима кума дижу покајнице

Некад су се Срби кумили и дружили
Удружени да би Богу боље служили
После првог кума изданог на веру
Преведе се Србље на модерну меру

До тад је издајник труно изван части
Тим убиством кума дочепо се власти
Од тад кума ретко ко по души бира
Више по ушнику и резу секира

У нашем се народу кумство не одбија
Ал понекад кум кума одробија
Модерна у овом тражи атавизам
Баштиници традиције њихов модернизам.

АРТИСТИ ЖИВОТА

У циркуској шатри под небеским сводом
Артисти пролећу ваздухом и водом

Најређи су они ходачи по жици
Што се храбро смеју црној безданици

И којима да би одолели ветру
Господ дода руку као Светом Петру

Бројнији су срећни што лете и плове
Што су горки позом све док у сласт лове

Тамо где бол тишти увек места има
Срећни се пред болом огрну сновима

У слабости људској увек буду јачи
Удружени у сну уснули тркачи

Пространа арена сваком кроз лакоћу
Приступницу даје забрањеном воћу

Воћу које блиста и на угриз мами
Од ког заведени наћу се у тами

Само онај кога Дух истине њише
У слободи лебди о циркусу пише

О срећама кратким из вечних срамота
Кроз које се тискају артисти живота.

У НЕКОМ ЦЕПУ

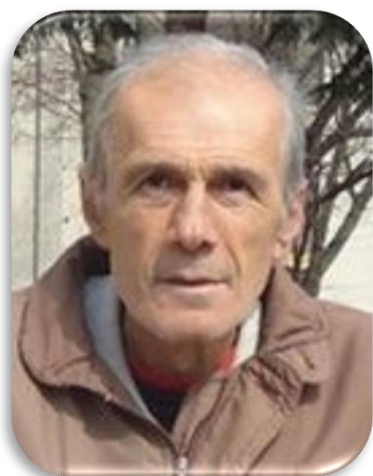
Живећи негде у међувремену
Постадох странац домаћем племену
Негде у неком међупростору
У некој ноћи сам чекам зору

У неком џепу празном од сада
Низ улице неког далеког града
У неком друштву сишлом из снова
Пребирам нека претешка слова

Кроз неку маглу пијанства давних
Кроз јата духова презрених славних
По трагу срца и гласу неба
Вучем се сам са свог погребца.

О ПЕСНИКУ

Рајица Марковић

Рођен је у Крагујевцу 8. марта 1958. године. У неспоразуму је са светом од шесте године, кад му се разводе родитељи. Немирног духа одрастао на крагујевачкој калдрми, деценијски дежурни кривац и етикетирани негативац. Данас породичан човек, отац петоро деце, али у духу још увек неуклопљен у актуелне друштвене норме преживљава на маргини друштва.

Поезију је писао у младости, па је запоставио због осамнаестогодишњег рада у крагујевачкој фабрици оружја.

Последњих једанаест година активно пише, одужује дуг запостављеној песничкој речи. Објавио је досад девет песничких књига, од тога већину у самосталном издању.

Песме у прози | Ранко Павловић

МАЈСТОРИ И МАЈСТОРИЈЕ

КРОЈАЧ

Познајем кројача коме од старости дрхте руке, али из њих још не испушта маказе и иглу.

Смије се онима који говоре да је свако кројач своје судбине. Када бисмо сви били кројачи, каже, на шта би овај свијет личио?! Орачи нека ору, копачи нека копају, косци нека косе, скелеџије нека пркосе Харону (доста је и његовог било!), гробари нека сахрањују, љекари нека видају ране и лијече душе, кочијаши нека бичем у ситно бисерје мрве тишину, а кројачи ће да кроје и да шију, јер нико други то не зна да ради, па чак ни да своју судбину кроји и прекраја.

Опсједнут је идејом да прекроји небо.

Једну половину прекројио би у прозрачно плаву свилу, сличну јутарњој ведрини послје олујне ноћи, бистру као изворска вода, а другу половину у тамномодри плиш, присут сребрнастим искрицама, у коме би се огледала звјездана августовска ноћ без мјесечине.

Сада тражи прељу која би у танку нит упрела мјесечину да њоме сашије те двије половине неба.

Послије ће, прича све рјеђим посјетиоцима у скученој кројачници, својој драгани од свиле искројити хаљину која ће је вратити у младост, а од плиша себи витешку одору која ће му вратити снагу и мушкост.

КОВАЧ

Када му неко донесе какву алатку да је поправи, ковач прво из уста истисне ријеч и баца је у жар. Мијехом разгори ватру да се ријеч загрије до усијања. Онда је клијештима донесе на наковањ, па је ударцима чекића обликује до жељеног изгледа. Увјеривши се да је добио оно што жели, још врелу ријеч убаца у хладну воду, да је окали.

Ковач затим надланицом десне руке обрише зној са чела и ономе ко је донио алатку даје своју чврсту ријеч да ће посао обавити што боље зна и може.

Ако у међувремену наиђе каква жена, па још млада, он брзо обуче мајицу дугих рукава, да је не залуђује гаравим мишицама.

Снагу оштри у ковачници и чува је за жену коју је исковао искошеним погледом с одсјајем сребра са наковња.

Дјецу није исковао, родила му их је жена. Њима с посла доноси откивке пресвучене златастим сјајем осмијеха.

КРОВОПОКРИВАЧ

Греде, вјенчанице, рогови, летве, шиндра, цријеп, салонит...

Све то пада у понор тамних мисли кровопокривача када се сјети да кровом заклања плаветнило неба.

Често сједи на јеловим роговима, крај гомиле сложениих црепова, загледан у недогледне висине.

Како би лијепо било, мисли, да је небо слојевито. Попнеш се горе, изрежеш комад прозирног плаветнила, сиђеш и од њега направиш кров. Онда погледаш горе и видиш исто такво плаветнило. Ни соко бистрим погледом не би могао учити одакле си узео онај слој.

А људи одоздо кроз кров гледају сунчано или озвјездано небо!

У неком другом животу кровопокривач ће бити бродоломник на, неким чудом, сачуваној палуби прекоокеанског брода и над њим ће небо бити једини кров.

МЛИНАР

Млинар воли ноћу да меље жито окупано у тежачком зноју, јер тада испод млинског камена у купац заједно са брашном сипи сребрн прах мјесечине.

Покаткад кроз размакнуте поднице од тесане храстовине гледа како се доље под воденицом запјењеном омајом са млинског кола купају наге горске виле.

Када се на малој заравни крај воденице виле наиграју, рашире крила и одлете да неком другом воденичару причине радост, наш млинар скокне до куће, доведе снену жену, па на лежају од папрати дуго покушава да и од ње начини вилу.

Родиће нам се син, и он ће бити млинар, каже послије свега.

Тада жена од ситног млива замијеси хљепчић омајом коју млинар донесе са витала млинског кола, па га испече у жару и пепелу. Пола хљеба поједу, а другу половину оставе на грмљу крај воденице, птицама за доручак.

Док стреса листиће сасушене папрати са сукње, враћајући се кући, млинарка пјесмом буди јутро и птице.

ПЕКАР

Када му понестане брашна, пекар у млину што га покреће лахор, самеље неколико нарамака зрелог љетног дана, коју прегршт осушених љековитих трава, припремљених за зимске разговоре уз чај, комад шумске тишине и једро зрневље птичијег цвркута.

Квасца када му узмањка, помијеша дјечији кикот с мирисом цвијећа што расте у саксијама на прозорима пекаре.

Нестане ли воде, тијесто замијеси запамћеним жубором завичајног потока.

Умјесто соли, у тијесто ставља мирис липовог цвата са стабла које наткриљује пекару.

Остане ли без дрва, пећ заложу руменилом сунца на изласку, па се и кора његових хљебова тако зарумени да их не жалимо појести већ их чувамо да на њима одмарамо поглед.

За дјецу из улице пекар прави рскаво пециво од пјене ријечних брзака.

Заљубљенима дарива переце од мјесечине и љути се на њих што их не поједу, зато што се засите пољупцима.

Пекар би волио да поклања своје хљебове, али их мора продавати, јер жели да направи велику пекару у којој ће његови синови добротом хранити људе у невољи.

ВРЕТЕНАР

Некада су вретенари од јошковог дрвета правили вретена. Те чудесне справице, у рукама вјештих преља, које су на њих намотавале нити испредене вуне и мајсторове наде, постајале су чигре око којих се вртио цијели свијет.

Вјештице из мрачних шума, и још мрачнијих пећина у њима, много су вољеле вретенаре, јер су правили брда

вретена. А оне, вјештице, успављивале су принцезе и са знатижељом чекале њихово буђење и убадање на дјела вретенарских руку.

Јошике сада дивље расту крај ријека, јер нема вретенара да их сијеку и од њиховог дрвета праве вретена. Зато су се вјештице одавно преселиле у бајке и цртане филмове, а многе принцезе су своја узвишена звања замијениле глумачким занатом.

О ПИСЦУ

Ранко Павловић

Рођен је 1943. у Шњеготини Горњој, код Теслића, Република Српска, Босна и Херцеговина. Школовао се у родном селу, Теслићу и Бањалуци.

Кратко вријеме радио је у просвјети, а затим у новинарству (дописник и уредник дописништва сарајевског *Ослобођења* у Бањалуци, директор Новинско-издавачке дјелатности *Гласа* у Бањалуци и уредник у овом листу) и издаваштву (директор и главни и одговорни уредник Издавачке дјелатности *Глас српског*)

Пише поезију, прозу и драмске текстове, за одрасле и за дјецу. Бави се књижевном критиком и есејистиком.

Објавио је 16 збирки поезије, 16 збирки прича, четири романа, једну збирку есеја, књигу књижевних критика и десет радио-драма за одрасле, затим осамнаест збирки прича за дјецу, шест збирки пјесама за најмлађе, један роман за младе, десетак текстова за дјечја позоришта и петнаестак радио-игара за дјецу.

Завод за уџбенике у Источном Сарајеву објавио је његова *Изабрана дјела*.

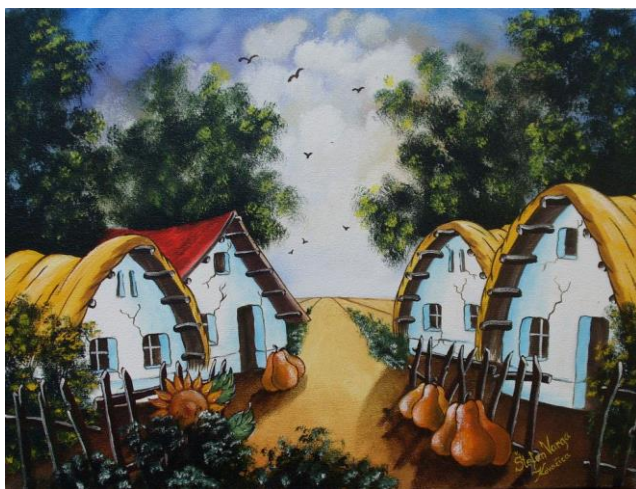
Заступљен у читанкама, лектири и многим антологијама. Његове пјесме и приповијетке превођене су на италијански, пољски, мађарски, енглески, румунски, њемачки, холандски, шведски и друге језике.

Награђиван је значајним признањима за књижевност, међу којима су и награде *Кочићева*, *Скендер Куленовић*, *Лаза Костић*, *Кочићева књига*, *Шушњар*, *Удружења књижевника Српске* за књигу године, *Подружнице Удружења књижевника Српске* и града *Бањалука* за књигу године, *Пјесма над пјесмамама*, *Исак Самоковлија*, *Зија Диздаревић*, *Фра Грго Мартић*, *Григорије Божовић*, *Веселин Маслеша*, *Удружења књижевника БиХ* за књигу године за дјецу, *Станко Ракита*, *Гордана Брајовић*, *Принц дјечјег царства*, *Мали принц*, *Алекса Микић*, више пута награде за радио-драмске текстове и приче и многе друге.

Додијељене су му повеље *Удружења књижевника Србије* и *Удружења књижевника Српске* за животно дјело.

Био је номинован за најпрестижнију међународну награду за књижевност за дјецу *Астрид Линдгрен*.

Живи и ствара у Бањалуци.

Стефан Варга – Цигански крај

Приче о Алини Мартен | Сенада Мешковић

ТАОЦИ ЉУБАВИ

„Зашто се бавите овим послом?“ упитао је Филип Розенберг.

„Волим приче које се крију иза сваког уметничког дела. Сваки од њих прича невероватне приче о људским животима, о љубавима, сновима, надама, трагедијама... Свака од њих је фасцинантна, као и антиквитет који их, да тако кажем, отелотворује.“ Алина је изабрала необичну каријеру, трагала је за уметничким делима и откупљивала их за своје клијенте, о свом послу је волела да размишља као мешавини истраге, авантуре и преговарања. Филип Розенберг ју је ангажовао да пронађе и откупи необичан брош. Сваки пут када би била ангажована да пронађе неки предмет, волела је да истражи историјат тог предмета.

Овај брош је био права мистерија, било јој је потребно седам месеци напорног рада да га пронађе, а о самом предмету је знала само да је гроф Максимилијан Розенберг наручио брош од најпознатијег јувелира тог времена 1753. године.

„Ако волите приче, онда ће Вас ова занимати, госпођице Мартен.“

Филип је отворио кутију и са дивљењем први пут погледао брош, који је лежао на црном баршуну. Био је у облику лептира, златне нити које су чиниле крила биле су испреpletене у облику деликатне чипке у коју су били уметнути сафири у облику капљица и ситни округли дијаманти и смарагди. Био је ти изузетан ручни рад.

„Погледајте полеђину.“ Извадио је брош и показао јој. Писаним словима је било угравирано: „Елоизи, с љубављу и поштовањем. М.“ Испод натписа је био утиснут породични

грб. „Увек сам сматрао да љубав најбоље представља лептир. Нешто нежно, деликатно, крхко. Нешто што траје кратко.“

„Не верујете у љубав?“ Алина је упитала са занимањем.

„Танка је граница између љубави и мржње. Изузетно танка. Понекад не приметимо тренутак када се љубав претвори у мржњу. Овај брош то доказује. Гроф Максимилијан Розенберг 1753. још увек није добио титулу грофа, отац му је тада био жив, али је преминуо годину дана касније, што је важан податак за ову причу. Максимилијан је био заљубљен у Елоизу, која је била ћерка познатог сликара, али није била адекватан кандидат за грофицу, није имала аристократско порекло, нити богатство. Гроф Розенберг, Максимилијанов отац, је од свог оца наследио титулу, породична имања, углед, али и дугове. Планирао је да сина ожени ћерком неког новопеченог богаташа жељног титуле и високог положаја на друштвеној лествици. Тада је било много таквих који су се обогатили у далеким колонијама у Јужној Америци, Африци, Азији. Није му било тешко да пронађе адекватну девојку са огромним миразом. Одабрао је извесну Софију, која није била заљубљена у грофовог сина, али се покорила очевој вољи. Максимилијан се побунио, али после неког времена и мноштва очевих претњи, схватио је да мора да мисли на породични углед и будућност своје две млађе сестре. Њима је такође био потребан мираз да би се могле удати, иначе би морале да оду у самостан. Без мираза, нема удаје. Максимилијан пристаје да се ожени Софијом и наручује опроштајни поклон за своју једину љубав, Елоизу. Ноћ у очи венчања заказује састанак са Елоизом поред језера, на месту где су се и раније састајали. Гроф Розенберг је претпоставио да син жели да побегне са љубавницом, па су се жестоко посвађали, из тог разлога је Максимилијан закаснио на састанак. Елоиза је три сата стајала крај језера и чекала верујући да ју је љубав њеног живота изневерила. Заправо је и Елоиза мислила да Максимилијан планира да побегну заједно, а не да је тај уговорени састанак заправо опроштај.

Када је Максимилијан дошао на место састанка, пронашао је само њен бели свилени шал са извезеним иницијалима, како лежи бачен на земљи. Ноћ пуног месеца. Замислите како је језеро тада било обасјано месечином. Романтичан амбијент за самоубиство.“

„Како је то тужно,“ Алина је увек дозвољавала да је машта поведе у прошлост. Могла је јасно да оживи у својим мислима Филипову причу.

„Да, Максимилијан је веровао да се Елоиза убила, али је ипак одржао венчање. Једном се поверио својој супрузи да сваке ноћи када је пун месец сања да Елиоза долази на место састанка поред језера и дозива га.“

„Како знате све те детаље?“ упитала је у неверици.

„Моја породица је сачувала Софијин дневник. Али прича се не завршава Елоизиним трагичним нестанком. Године пролазе и Софија рађа два сина која је обожавала. Петнаест година од њиховог венчања, суседно имање купује извесни маркиз Ламар. Убрзо након што се уселио у свој нови замак, приређује велики бал на којем нове комшије и познанике упознаје са својом много млађом супругом. Сви су изненађени када се испостави да је мистериозна маркиза нико други до Елоиза. „Небеса нису видела већи гнев од љубави која је прерасла у мржњу, нити пакао срџбу већу од срџбе презрене жене.¹“ Изгледа да је је Елоиза обожавала да чита „Жалосну младу“. Била је жељна освете и наговорила је свог супруга да финансијски уништи грофа Розенберга, што је овај са задовољством прихватио. У почетку се претварао да је грофов пријатељ, али га је стално успешно наговарао на лоше инвестиције. Када је Софија схватила да ће убрзо изгубити све, због љубави према својим синовима је прогутала свој понос и понизила се тиме што је отишла да моли маркизу да поштеди њене синове и одустане од освете. Чак јој је однела овај брош да би јој доказала да ју је гроф волео. Чак је

¹ Вилијем Конгрив *The Mourning Bride* (Жалосна млада) 1697., чин III, 8

признала другој жени да је њен супруг никада није волео, јер никада није преболео своју прву велику љубав из младости. Маркиза се насмејала на ту исповест и рекла да јој је Софија узела оно што је она највише волела, а сада ће она Софији узети све што има, то је заправо био тачан опис онога што је уследило. Гроф је банкротирао, а убрзо након што је изгубио своје богатство, умро је од сломљеног срца. Убила га је издаја жене коју је волео највише на свету.“

„Помало иронично, јер је он њу први напустио.“
Приметила је Алина.

„У праву сте. Видите, да је сачекао годину дана, његов отац би преминуо, и он би постао гроф, а самим тим би могао да бира коју ће од њих две да ожени. Софија је у целој тој причи била невина жртва животних околности.

„Шта је било са брошем?“

„Маркиза је задржала брош. Након тога му се губи сваки траг. О овом брошу сам прочитао у Софијиним дневнику.“

„Хтели сте да га вратите у знак сећања на Софију.“

„Да, од сада ће се звати Софијин лептир, у част једне изузетне жене, која није имала слободу да изабере свој животни пут. У част жене којој је била ускраћена слобода избора.“

„На почетку сте ме питали због чега се бавим овим послом. Сада знате зашто. Видите, овај брош је савршен пример. Кроз њега људски животи и њихове невероватне приче живе кроз векове. Ваш брош прича о човеку и жени који нису били слободни да воле једно друго, и једној другој жени, која је била талац њихове љубави. Нажалост, још увек постоје људи слични њима који нису слободни да воле једно друго, јер постоји нека препрека њиховој љубави. У данашње време људи све узимају олако, као нешто што се подразумева, нешто што им припада, а нису ни свесни колико је слобода избора важна и колико је тешко било освојити битку за ту слободу и колико је векова било потребно да се тај сан о слободи избора оствари.“

ОПРОШТАЈНИ ДАР

Амалија је седела на стенама на плажи у близини старог напуштеног светионика и посматрала величанствен залазак сунца који је небо и море бојао у дивну нијансу роза боје, редак приказ насупрот уобичајеним црвеним и пурпурним нијансама. Волела је да слуша звук таласа који запљускују стене и полако и неприметно, али неизбежно, кроз векове их мењају и обликују, налик животу који мења и обликује људски карактер.

Пријала јој је та самоћа у којој би се препуштала размишљањима или пак бегу од онога о чему није желела да размишља. О осећају да њеном животу нешто недостаје, циљ, сврха. Нешто што још увек не уме тачно да дефинише. Чињеници да време незауостављиво пролази и да се не може вратити уназад.

Није се изненадила када је осетила нечије присуство поред себе. Окренула се и угледала младу жену својих година како стоји поред ње. Није се зачудила зашто није чула њене кораке док јој је прилазила, одговор је био јасан. Била је дух.

Амалија је једне вечери доживела несрећу. Док се враћала кући ухватила ју је олуја, пљусак и снажан ветар, који је оборио велико стабло на њен аутомобил. Касније, у болници, док су се лекари борили за њен живот, умрла је. Прогласили су је мртвом. Двадест и три минута касније, чудом је поново оживела. Лекари нису могли да објасне шта се догодило, и месецима су је слали на разна испитивања да би утврдили да њена клиничка смрт није оставила трајне последице. Од тада је прошло једанаест месеци. Али, она је знала да је морала да плати цену свог повратка међу живе. Била је спона између два света, света живих и света духова.

— Здраво, Амалија. Ја сам Елоиза — рекла је седајући поред Амалије на стену.

— Здраво.

— Хтела бих да те замолим за помоћ. Хтела бих да пренесеш мом мужу поруку.

— Не знам како — рекла је уморно. — Не могу тек тако да некоме кажем да имам поруку са „оног света“, људи неће веровати у то. Мислиће да сам луда, или да сам варалица која жели да заради — није била одушевљена идејом да преноси поруке духова. Није тражила да се врати, није тражила другу шансу, цена је била превисока. Понекад је смрт ослобођење, не казна. Понекад је живот казна.

— Молим те, Амалија. Јако је важно. Знаш, понекад људи остану заробљени између два света, осуђени да лутају међу људима као духови. То су они који су умрли насилном смрћу, који траже да правда буде задовољена или они који су умрли изненада, оставивши недовршена посла — рекла је молећиво.

— Не знам како да ти помогнем — звучала је беспомоћно.

— Смислићеш нешто... имам поверења у тебе — рекла је ишчезнувши у нередном трену.

Била је уобичајена појава да се неки дух на кратко појави, а затим би ишчезао у нередном трену, не довршивши реченицу. Амалија није могла да се навикне на свој нови живот у којем се духови појављују и нестају без најаве.

* * *

Наредног пута, Елоиза је изненадила Амалију у њеној радној соби док је слагала књиге на полицу.

— Следећи пут ме упозори! — овог пута је била љута.

— Извини — рекла је упутивши јој осмех извињења. — Свиђа ми се твоја кућа, тако је елегантна. Али, сувише делује као из часописа о уређењу кућа, а не као прави дом. Одише самоћом...

— Има ли твоја посета сврху? — Амалија је била нестрпљива.

— Не буди тако непријатељски настројена. Морам да пренесем Доминику поруку. Умрла сам изненада, добила сам мождани удар, обилно крварење у мозгу... Доминик је био

беспомоћан да ми помогне, умрла сам на његовим рукама. Није престао да криви себе...

— Жао ми је — била је искрено изненађена. Желела је да помогне Елоизи, али није била сигурна да ће успети у томе.

— Морам му рећи да то није његова кривица. Морам му рећи да ћу га заувек волети.

Амалија је пришла писаћем столу и села. Узела је хартију и хемијску оловку.

— Написаћемо му писмо. Можда бих могла да пишем уместо тебе уз твоју помоћ.

Елоиза јој је пришла и нагнула јој се преко рамена. Размишљала је неколико тренутака, затим је дотакла Амалијину руку, те покушала да пише.

— Ово функционише! — рекла је одушевљено. — Пишеш мојим рукописом!

— Можда знам како да решимо твој проблем — рекла је са осмехом.

* * *

Следећи корак Амалијиног плана је био мало тежи. Подразумевао је одлазак у посету потпуном странцу и уверљиво лагање. Амалија није била добра у лагању, али је имала малу помоћ од своје пријатељице духа.

Представила се Доминику као Елоизина другарица из основне школе, објаснила му је да дуго времена нису биле у контакту, али да су се среле након Елоизиног и Доминиковог венчања и да су обновили пријатељство. Пошто је Амалија наводно често путовала у иностранство, и у периоду када је Елоиза преминула била је на путовању, те је тек недавно сазнала за пријатељичину смрт. Дошла је да изрази саучешће поводом Елоизине смрти.

Испричала му је да је Елоиза једном присуствовала саобраћајној несрећи када је аутомобил прегазио пешака, те се бојала да ће и она умрети изненада без могућности да се опрости од вољених, па је написала писмо и дала га Амалији на чување.

— Жао ми је што нисам била у могућности да ти предам писмо раније — рекла је стављајући коверту на којој је Елоизиним рукописом било написано *За Доминика* на сто у дневној соби.

— Хвала ти што си испунила Елоизину жељу и донела писмо. Сигурно ти није било лако испунити тај задатак имајући у виду да се никада раније нисмо срели ни упознали — посматрао је Амалију са занимањем. Није могао себи да објасни зашто осећа ту необичну повезаност са неким ко му је потпуни странац, ни зашто има утисак као да је већ познаје од раније.

Ни Амалија није била равнодушна према Доминику, изненадило ју је што осећа толику привлачност и повезаност као да га познаје цео живот. Осећала је као да је и сама чињеница да јој се Доминик свиђа издаја Елоизиног поверења и прељуба.

— Време је да пођем, оставићу те да прочиташ писмо у миру.

— Испратићу те.

Када је Амалија отишла, Доминик је отворио коверту и извадио писмо. Готово да је могао да чује Елоизин глас како изговара речи написане на хартији док их је он читао.

Најдражи Доминик,

Нисам више поред тебе и сада су ове речи једино што могу да ти дам уместо утехе. Имали смо нешто лепо и драгоцено, јединствено, љубав каква се ретко када доживи. Била сам благословљена твојом љубављу и имала сам невероватну част да ти будем супруга. Али дошло је време да одем, и ти ме мораш пустити да одем, немој узалудно покушавати да ме задржиш крај себе, јер је то немогуће. Запамти, волела сам те свом снагом свог бића и увек ћу те волети. Сада, једина моја жеља је твоја срећа. Желим да будеш срећан, и обоје знамо да то нећеш постићи покушавајући да ме задржиш крај себе. Време је да кренеш

даље. Мораш наставити да живиш без мене. Видећеш, биће тешко, али није немогуће. Временом, моје одсуство више неће бити тако болно. Желим да се сећаш свега лепог што смо проживели, а не да тугујеш и патиш за мном. Једини начин да то постигнеш јесте да дозволиш себи да поново волиш. Неку другу. Није лако препустити оног кога волиш некој другој, али она ће те усрећити, ја више то не могу да постигнем. Ово је мој опроштајни дар теби. Немој пропустити прилику да будеш вољен и волиш.

*Воли те заувек,
Твоја Елоиза.*

* * *

После дуго времена, Амалија је поново седела на стенама гледајући залазак.

— Чекала сам те — рекла је када јој се Елоиза придружила.

— Знам.

— Прошла су два месеца од прошлог сусрета. Однела сам писмо. Срела сам поново Доминика, сасвим сличајно. Видећу га поново — више је звучало као да тражи Елоизину дозволу, него као да је обавештава.

— Знам. Нас две смо повезане више него што можеш замислити. У трену када си оживела, ја сам умрла. Да ли сада разумеш?

— Желиш да кажеш да ништа није случајност? — упитала је збуњено.

— Амалија, имаш двадесет девет година. Твој живот је живот једног пустињака. Једино чему си се посветила јесте посао, избегаваш контакте са људим. Не умеш са људима. Немаш пријатеље и избегаваш да се зближиш са било киме. Не верујеш да постоји искрено пријатељство. Не допушташ никоме да те упозна, да ти се сувише приближи. Држиш људе на дистанци. Одбијаш да поверујеш да љубав постоји. Одбијаш да дозволиш да се заљубиш, да се неко заљуби у тебе

— Елоизине речи су је повредиле зато што су биле истините. Описале су тачно оно што Амалија осећа и што мисли о себи.

— Сада те молим, чувај Доминика. Усрећи га.

— Обећавам ти — овог пута је желела да испуни обећање, јер је схватила да је то њена последња прилика да буде срећна.

— Хвала ти. Збогом... — прошапутала је Елоиза.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Сенада Мешковић

Рођена је 1989. године у Суботици, дипломирала је право 2012. године, писањем као хобијем се бави од четвртог разреда основне школе, и још од основне школе највећа жеља јој је да буде писац. Воли књижевност, историју, архитектуру, историју уметности и шпански језик.

Пише романе и кратке приче у нади да ће једног дана објавити књигу, и учествује на књижевним конкурсима.

Први рад јој је објављен 2007. у *Годишњаку* поводом 100 година средње Економске школе *Боса Милићевић* у Суботици.

Живи у Суботици.

Сан о жени | Кристина Павловић Рајић

ОРФЕЈУ МОЈ

(Ленкин солилоквиј)

Дуго сам исти санак снила:
сва изгужвана бела свила
под твојим прстима је била.
У нади ми се тама свила...

Једина је моћ твог гласа пој!
Запевај мило, Орфеју мој!

Немо ме боли твоја ћутња.
Тихо раздире сва та слутња.
Нежно бих те по срцу такла,
али је љубав сва од стакла,
звонка, тако крхка препукла.
На коленима, ах вапај луд!
Твој неми поглед – мој је усуд.

Једина је моћ твог гласа пој!
Запевај мило, Орфеју мој!

Сузом што се загрцнула
нежно бих те по руци такла
да изађемо из тог пакла,
где реч чекана је замукла.
Ал' потоња је памет залуд.
Твоја ћутња преки ми је суд.

Једина је моћ твог гласа пој!
Запевај мило, Орфеју мој!

Нежну песму тихо певуши
да горки страх груди не гуши.
Пред огромном смо тајном
заточени у мраку сјајном...

Једина је моћ твог гласа пој!
Запевај мило, Орфеју мој!

ЏАРНЕШ ЛИ

Џарнеш ли, плам се стушти
у груд грумени.

Од недира – у пијанства,
џарнеш ли,
јер чежња је.

Силна, а слепа, заносно лепа.
Седмора врата забрављена
у мах чарна отвара.

Чари јој неспокој воли...

Ко смрт тврда стена си,
ал' вулкан жари
у мисли џарнеш ли.

Чедна при познанству,
чар у чам претапа.
Нespoкој од злата.

Ко урок клета,
појавом – девица света.

Чари у чвор заплете
– разуму се свете.

У извору вечна је,
трајно увире те,
само ли царнеш.

Чари јој неспокој воли...

ЧЕМУ РУКЕ ПРУЖАМ

Ходам по води мутној од устајалости.
Ерос баченим камењем прави жабице.
Његове игре тутње тешким шинама
по разрованим обалама душе.

Где да се денем од себе завитлана,
у свемир,
у бездан,
у ковитлац луди?!

Обликујем га у одговор на жуди.
У осуди, немир не да руди да заруди,
ни да буди глед
прожимања и узимања.

Цинизмом и законом Бога
све дубоке речи занеме,
а севдах кликће близином
и срећа трепти уздржана.

Одјури трен ноћима ткан.
Сама знам,

морам подносити трезан дан
из дана у дан.

Чему руке пружам
у несан ружама опточен?

КРВАВА ЗОРА

Крвава је зора сакрила вампирске зубе ноћних поданика.

Како их је само наговорио на мрак мрки слeђени!
Под трупом горде главе сместио
Труп до трупа
У роба сноба
Безглаве маске завртео.

Крвава је зора сакрила вампирске зубе ноћних поданика.

Како их је лако наговорио на мрак тврђан коначан!
За таште твари утваре
За Каина без кајања
Екстазу бесвести
Откинуте савести
Душу им опије да је поврате.

Крвава је зора сакрила вампирске зубе ноћних поданика.

Госпођо, кћери Душанова,
Не читаш отворену књигу
Скамењеног оца!
Недужни, утамничени гробовима,
Чекају на тебе...
Каљави ти образи!

Мач твој у корицама сече жртве!
Ругобо смешна и жалосна,
Како те је само наговорио ласкавац таме!

Крвава је зора сакрила вампирске зубе ноћних поданика.

ОБЕЛИСК

Дах животни од душе неста.
Човек преста с бивања да бива
душа жива. У недах прах – дах удаху.

Засејава Небо Земљу праском сунчане магле.
Свило се у жилу живу.
Стабло под небом плод свој да.
Век за века – оглођен, сасушен.
Засејана земља костима.
Век за векова
– иструлиће ил' човек стаће.

Утрнуће Земља загризом ватре загрцнута.
Ојаловиће Земља пробуђена стена кад окошта.
Заспаће слеђена водама без осмеха.
Као Месечева, њена ће сенка обелиска
витлати новим световима.

САН О ЖЕНИ

Изгорећеш, заволећеш , ал' не суди потом мени
Познаш ли како је, мада прогнан, трен блажен
Када пијанством погледа си разнежен
Кобне су силе фаталне жене , дражи непресушне

Громови ће тебе, драги,
Просевнути да загрмиш
И одјекнеш до висина...
Знаш ли вила какав танац игра?
Косе русе по теби разасућу
Неслућеним ужицима засућу...

Дођи, загризи сочне чари
Дотакни, мили, ове жари
Што жуди носе од раја до дна
Венац исплети од свога сна

Ја сам она што је била и биће
– Омамна тајна, вечна загонетка
Ал' не питај се ништа више!
Сада љуби страсти ове...

Ко силна вода, извор јак
Протеци обалама белим
Да котрља слап!
У очима хладним нађи плам
Весталке чији гори храм

Хоћу јецај и јауке!
Хоћу студи жарне, ломне
Да се гласне жуди пој
Испреплетани дивљи крик!

Хоћу громку снагу, рик!
Да испијаш ме једру, путену
И мушки волиш страст ову заумну
До малаксалости свих милина земних
Кад дрхти још уздах чула изморених

Човече занесени, мрачне су ове сени
Зар је она кадра када да другом угоди?
Не питај се, тад је касно:
Да ли анђео или мачка пакла
На рамену је твом заспала.
Изгорећеш, заволећеш ал' не суди потом мени

У канцама си што срце пара.
Жудећеш трајно за комадом дара...
Слуга си својој опсени
Кида те, дроби тај сан о жени...
Чућеш врисак свој паклени
Ал' не суди потом мени.
Знаш ли вила какав танац игра?

Никола Илић- Жена у црвеном

О ПЕСНИКИЊИ

Кристина Павловић Рајић

Рођена је 30. јануара 1976. године у Београду. Професор је српског језика и књижевности. Звање је стекла на *Филолошком факултету* Универзитета у Београду.

Успешно вођење новинарске и драмске секције овенчано је наградама. Пише од школских дана. Професура као строги судија уме и да спута и можда је један од разлога што тек од недавно објављује своје стихове. Важно је скинути бране, песник треба да буде

проточан, сматра сада.

Живи и ради у Београду.

Милић од Мачве – *Напуштање белих двора.*

Еротска прича | Споменка Денда Хамовић

КРИН ИСПОД ВЕЛОВА

Добривоје је дуго, замишљено, благо сужених капака, гледао жену у полулежећем положају на ивици француског кревета.

— Хладно ми је, хоћеш ли почети — Кринка је заводљиво извила своје заносне обрине.

— Угрејаћу те — крајичком усана се насмешио, пришао јој полако, погледом лутајући по нагом телу прекривеном само са неколико велова.

Ћутала је и магленим очима упијала сјај ока високог, благо проседог, мало пунијег човека изразито широких рамена, мишићавог тела испод небоплаве тесне кошуље и уских фармерица. Имао је тамне, продорне очи које су и при првом сусрету у њеном стану оставиле посебан утисак на њу. Лако је убедио да позира. Сад су јој секле отпор.

Зашто да не, обећао је, постаћу славна — блесак давнашње жеље је одлучио.

Полако се разодевао. Мушки стриптиз! Надарен је — очекивала га је с кнедлом у грлу. Без речи је клекнуо, клизећи руком низ мекоту обрине и почео је мазити од стопала. Мрмљао је нешто што није разумела, гласом је миловао и срси су јој пролазили целим телом. Поглед жеравих очију није могла поднети и забацила је главу да само осећа лутање прстију и влажан траг усана који се вешто и полако пео преко глатке коже бедара и стомака до накомтрешених груди, врата, усана, подивљале косе. Шкољка јој је играла док је све страсније испијао белину коже и својом мушком снагом је миловао. Вештац је потпуно осећао, зналачким додирима је дражио, и чекао. Сиромашног искуства стидљиво се предавала захтевима искусног мушкарца. Силно је желела да је узме што пре али се уздржавала да то покаже. Дрхтавицу

тела није могла зауставити. Шапутањем јој је урањао у ум и ломио стид.

— Кажи, кажи... — надвијен над њом, развијеном на наранџастом прекривачу кревета, врелим дахом је захтевао и мехурићи стида су пуцали, ослобађали језик, распусност женке. Утроба јој је горела, речи су текле, тражила га је, извијала се према човеку којег је пре непун месец дана упознала. Ликовао је. Узео је нагло да је зајечала. Све је нестало из видокруга, ваздух је дрхтао, олуја је носила два тела која су се надјачавала у јарости жеље и бестидности тражења.

— Аххх... — зашумило јој је из грла у тренутку кад су звезде заиграле око ње.

Одвојио се нагло од малаксале жене, као да се ништа није догодило, оставио је као испијену чашу, пажљиво је погледао и потпуно го сео за штафелај. Покушала је да устане али је наредба пресекала.

— Не мичи се, сад си спремна — узео је палету и брзим покретима, мирно гледајући час у запрепаштену жену час у платно, почео сликати.

— Мислила сам...Ти... — осетила је пустош у себи, сузе су грунуле.

— Не устај, поновићемо — наредио је. — Хоћу тај израз лица да уловим. Чудесна си.

— На шта ти ја личим — сикнула је, скочила, дрхтавим рукама на брзину обукла хаљину, покупила своје ствари и јурнула из стана.

— Хеј, смири се, срећооо — покушавао је задржати.

— Нећууу доћи, нећууу, никад вишеее — вриштала је и изјурила из стана.

— Доћи ћеш, срећо, стари сам ја вук — орио се раскалшени смех иза ње.

Како је дошла кући није знала. Истуширала се и скувала кафу да се смири. Шта ми би да се овако предам. Вреди ли слава оваквог понижења? — није могла разумети себе. — А

био је тако драг, пристојан. Само је хтео да му позирам! А шта сам ја хтела?! — вртлог мисли је освајао.

Слике од пре неколико сати су јој јасно играле у свести, посебно осећај ужитка, блесак никад тако снажан. Сладак је пут до трона — бес се стишавао а жеље све јаче почеле ројити.

Зазвонио је телефон.

— Да — тихим баршунастим гласом је одговорила.

— Малена моја, дођи сутра, дођи кад желиш, твоје тело је симфонија, хоћу да те овековечим, да ти се диве. Твоја слика ће једног дана бити у музеју. Посебна си — и он је шапутао.

Опет је осетила дрхтавицу, жељу за њим мушкарцем али и за свим што јој је понудио. Спојићу два добра, али нека мало чека, нек ме опет зове. Загризла је седа глава — самозадовољно је закључила прелазећи руком преко свог лепог тела.

Али, није звао. Ћутао је, а ћутање је ломило. Зашто ме не позове поново — почела је бринути. Девет дана касније, баш кад је одлучила да га посети, стигла је кратка порука: Дођи. Сва срећна скочила је, брзо се обукла и одјурила до његовог стана. Бићу покорна, наивна девојчица. Не смем пропустити овакву шансу — потврђивала је већ донету одлуку и притиснула звоно. Отворио је после дужег времена, насмејан, го до појаса и с палетом у руци. Погледао је изненађено:

— Откуд ти? — полио је речима као леденом водом.

— Па, позвао си ме — замуцала је.

— Ух, грешка, али ући кад си већ ту — насмешио се загонетно и увео је у дневну собу.

Ушла је и заледила се од призора који је угледала кроз широм отворена врата спаваће собе. На француском кревету је лежала потпуно нага девојка прекривена веловима, крупних као гар црних очију, лепог лица уоквиреног дугом таласастом косом. Црнка је незаинтересовано погледала. Земљо, отвори се! — љубомора је преплавила и изјурила је као незрела шипарица.

— Хеееј, где ћеш, хоћу да те упознам са Рајном, студенткињом сликарства — викао је за њом. Чинило јој се да је чула и смех.

Ридала је путем до куће, осуђујући себе и своју глупост. Крај! Крај! — беснела је повређена јој сујета. Али не сме бити крај! Не сме! — жеђ из нутрине је кљуцала.

Ушла је у стан, сручила се на фотељу а у слепочницама је тутњало. Брзо је нашао замену. Млађана Рајна под веловима, појешће мој колач, та... где је нађе — осећај изгубљености је освајао. Сетила се речи да је порука грешка, а није, знала је. Зашто ме позвао!? Можда ипак жели... Понела сам се као дете. Боже, шта је са мном. Размишљај! Размишљај! — збркане мисли су се слагале али дрхтање рука није могла зауставити.

Пустила је Бетовенову 9. симфонију, шћућурила се на кревету и удубила у размишљање, сећање и клицу жеље да искористи случајно познанство с познатим сликаром.

Упознали су се на изложби слика Надежде Петровић. Стали су истовремено поред платна *Пејзаж са црвеним небом*. Задивљено је гледао од главе до пете.

— Лепи сте као Ђина Лолобриђида, млади сте, не знам да ли сте чули за ту италијанску глумицу — говорио је погледа заустављеног на бледилу занимљивог јој лица и језерним очима.

— Чула сам, и гледала њене филмове — насмејала се ословивши га именом.

— Ооо па ви знате ко сам — широк осмех му је озарио лице.

Посебно се изненадио кад му је рекла да је пре годину дана дипломирала на Академији ликовних уметности, да одавно слика, али није излагала.

— Позовите ме или дођите код мене да видим ваше радове — предложио је упорно је гледајући у очи.

— Дођите ви код мене, сутра, да не носим слике, већина је великог формата — сва узбуђена га је позвала.

Цео дан је осећала стрепњу, није могла веровати да познати уметник долази код ње и да се интересује за њена дела. Обукла је бордо хаљину која је откривала лепе листове и колена, благо деколтирану, дискретно је истицала белину коже и облину малих чврстих груди, скупила своју свилену плаву косу откривајући нежну линију дугог врата, благо се нашминкала, и чекала. Био је тачан. Донео јој је једну црвену ружу. Сећа се задивљеног погледа мушкарца, хвале признатог сликара за њен дар, неколико драгоцених савета, и смеле понуде да му позира, а за узврат ће јој помоћи и омогућити продор у кругове уметника којима је, по његовим речима, припадала. Поверовала му је и прихватила, иако тешка срца, а како не би кад је говорио као да јој чита мисли и одагнао све nelaгоде, а обећањима пробудио хтења. Први одлазак код њега је протекао у лепом разговору, причали су о уметности, показивао јој је своје слике, а после друге чаше *Вранца* прешли су на ти. Био је веома пристојан, изразито интелегентан и врцаво духовит, а тамне очи су биле упечатљива и посебна прича. Слушала га је пажљиво, причала му о свом студирању, родитељима који су далеко и ретко их виђа, сналажењу у великом граду, професорима, омиљеним сликарима, виртуозима класичне музике и џеза, и време је зачас пролетело. Кад је одлазио благо је загрлио и пољубио у образ, као стари добри пријатељ.

Сећање јој је појачало главобољу и сузе су потекле. Свесна је да је у њему видела могућност уласка у свет познатих и питала се шта је он у њој видео, уметницу или жену, или обоје. Не смем га изгубити! — задремала је плачући и размишљајући као да реши ову неочекивану ситуацију.

Зора је тек рудела кад се, после кошмарног сна, пробудила. Устала је, ставила врапцима мрвице на прозор и

дуго гледала излазак сунца. Одлука је сазревала а снажна потреба у њој је преломила шта тачно треба да уради. Обавила је јутарњу тоалету, пажљиво се обукла, нашминкала, намирисала, стала пред огледало и шкиљећи се посматрала. Насмешила се жени коју је видеала. Дамо, убојито ти је оружје! Сад у поход! До победе! — салутирала је уз шеретски осмех и кренула.

Дуго је звонила. А шта ако није сам? — кратко је блеснула стрепња. Отворио је мамуран, разбарушене косе, само у доњем вешу.

— Добро јутро, добри мој — тихо је зашумела гласом.

Растрезнила га је слика жене распуштене немирне косе у тесној црвеној мини хаљини, зањиханог тела с рукама на боковима, и неке чудне магле у очима.

Зграбио је за рамена, увукао у стан и без речи су се сплеле две бестидне жеље, две праве природе кад падну маске.

— Осетио сам те овакву, у сјају тих језера, мој крине црвени, знао сам, знаооо — дахтао јој је на уво ослушкујући њен распукли захтевни глас, захтевајући и он још и још до вриска који им је осунчао дан.

Често су се виђали, волели једнако жестоко, и после три месеца слика је била завршена, слика жене прекривене веловима испод којих се назирало раскошно тело са лицем анђела и погледом ђаволице. Назвао је *Крин испод велова*. Дуго је гледао благо скупљених капака.

— Ово је једна од мојих најбољих слика, надрасла је и почетну замисао. Уловио сам тебе праву, то твоје нешто, нешто...

— Да, то сам ја кад сам с тобом, испунио си све моје жеље — мазно му је рекла. И још ћеш испуњавати — немо је блеснуло у мачкастим очима.

— Ти си мој анђео — наставила је шапутање љубећи га у очи, лице, усне, привијајући се уз њега мачје меко док му је дуго испијала, дражила врат, то је волео.

— А ти моја ђаволица — миловао јој је леђа и све чвршће је привијао себи.

Волели су се снажно али нежно, полако, испуњавајуће, прошли су брзаке.

После пет месеци је имала своју прву изложбу и узбуђење пред прво излагање дела урезало јој се неизбрисиво у душу. Обучена у класични тебет костим, с белом кошуљом, косом везаном у строгу пунђу, само неприметно нашминкана била је велика супротност жени са слике. Кад би знали! — враголасто је помислила гледајући шпалир посетилаца и ослушкујући коментаре. Продато је неколико слика, међу њима и *Крин испод велова* за позамашну суму. Добривоје је ангажовао и два новинара који су детаљно писали о догађају, а имала је и повољне критике. Знајући да има јаке везе, питала га је да ли су критичари писали својом или његовом вољом. али није хтео да разговара о томе.

Својом непосредношћу и срдечношћу је стекла наклоност имена која су јој отварала врата у све престижне кругове. Добила је и надимак Крин који је заинтересовао мушкарце као и слика која је често била на насловницама скоро свих тиражних часописа. Контроверза даме са слике и ње је будила невероватне приче и писања. Није их коментарисала.

— Нека пишу, то је бесплатна реклама, лепо моје — Добривоје је био задовољан.

Само њој својственом топлином и даљином мамила је и имала много удварача. Бирала је пажљиво само позната имена, али ни за кога се није осећајно везала.

Умешност кориштења сопственог дара, везе са значајним именима, тајанственост и глас у новинама, знала је, рецепт су за успех и све што он доноси мудрој и лепој жени.

Повремено је о њој писала и жута штампа јер су папараци ловили сваки корак већ познате сликарке и тренутних пратилаца, понекад много млађих од ње. На сва

питања везана за приватни живот имала је увек исти одговор, благи тајанствени осмех и поглед *Крина испод велова*.

Са Добривојем се и даље виђала, али ређе. Обоје су имали значајне везе и били корисни једно другом. Знала је да још увек слика младе жене, и то јој није сметало. Она је искористила свој тренутак. И надоградила га мудрошћу.

— Грамзивице једна, успела си! — честитала је себи гласно се смејући.

Добри мој, неугасиви светлац међу свим лепим и мање лепим тајнама — често је, у самоћи, размишљала о данима кад му је позирала, о свему чему је научио, што јој је својом посебношћу донео и утемељио. Био је и остао непоновљива слатка тајна, укоренио се у души. Да ли је то била љубав или нешто друго? — није знала одговор.

— Живео, срећо моја! Лепи мој анђеле и добри мој ђаволе! — самозадовољно се смешила у тишини свог дома подижући чашу *Вранца* негде према светлацима у ноћи.

Вердијева *Винска песма* је разигравала мисли. Телефон је зазвонио. Неко је чуо њене жеље.

Сава Шумановић – *Ајша (лежећи женски акт)*

О СПИСАТЕЉИЦИ

Споменка Денда Хамовић

Рођена је 23. фебруара 1955. године у Мостару. Прве песме су јој објављене још у основној школи у мостарском листу *Слобода*, а онда настаје период писања само за своју душу. После дугог времена ћутања песме и приче су јој прво објављене у књижевном часопису *Суштина поетике*, а потом и у другим часописима: *Звездани колодвор*, *Сретања*, *Сизиф*, *Сцена Црњански*, новинама *Српски глас* из Аустралије, заједничким збиркама

поезије, поетским сајтовима, порталима, зборницима, лексиконима. Члан је неколико књижевних клубова.

Има објављену збирку поезије *На крилима лептира* (2015).

Од 1992. године живи у Београду.

Ко сам | Звездана Крстић

SUM MEA EGO

Ја, не припадам нигде,
ти охоли свете...
Својој сам сенци
нежељено дете...
Ја, лат напуп'лог цвета ,
свој коров сам,
цвату што смета.
Чежња сам, жеља, љубав и коб...
Ничија... о свете луди,
својих сам жеља вечити роб...

ПЕЋИНА И ЗМАЈ

Зађи још једном међ водопаде
Пећине дахом ти врелим распири
Ватру Чаробњаче језика меког
Што узан јој теснац додиром
Расцветаваш за Змаја твог
Црвеног горостаса
Што покретима хитрим
Тектонским разгали ватру
Док и он не изгори.

ЗАБОРАВ

Заборавила сам те, знаш ли?
Болиш тињаво,
али само понекад,
као и сваки ожиљак
на промену времена.
Заборавила сам те, знаш ли?
Заборавила сам да осећам,
заборавила да се сећам,
заборавила и да се смејем.
Заборавила сам те, знаш ли?
Заборавила сам како се додирују душе
када се љубав води...
Сада се тело води ка души
некој јадној,
коју заборавам
пре но је упамтим...
Заборавила сам те, знаш ли?
Заборавила...
Само још заборава заборава
да на поклон дам
и заборавићу...
Заборавила сам те. Знаш ли?

КО САМ

Ко сам ја?
Ко сам,
Кад ме у милион опиљка распу,
Кукавице што подметну нож?
Кад ми главне делиће скрију,
Ловци на туђе снове?

Ко сам ја,
Ко сам,
Док ми усне љубе,
Док у мени крв шапће,
Најлепших стихова рој?

Ко сам ја,
Ко сам,
Кад решим да грешим,
Попут изгладнелог кера,
Што без намере одгризе прст,
Уједајући руку што га храни!?

Ко сам ја?
Ко сам,
Док ми кидају свест и савест?
Док ђаволи играју покер у моју душу?

Ко сам ја?
Ко сам,
Док молим небеса да ми макну
Терет с плећа?
Док се клањам мајци светој
Да ми сачува све мило,
А себе дајем на жртвеник?

Ко сам ја?
Ко сам...
Док ходам стазом тренутном
Док ходам стазом тренутном...

Ко сам?

АНИ

Умрла си Ани
Не вилени тим стиховима
Том побаченом децом
Наших жеља

Не видим те Ани
Не гледај ме тим празним очима
Тамнијим од саме јаруге пакла
Изгубио сам моћ да их волим

Не, Ани не желим додире твоје опет
Убио сам те дериште, нестани
Не мами ме тако заносна и зрела
Пороку мој давно остављени

Нестани Ани
Нестани
И престани
Престани да ме волиш!

О ПЕСНИКИЊИ

Звездана Крстић

Рођена је у Смедеревској Паланци 1. фебруара 1987. године. Завршила је гимназију у Великој Плани. Прва слова и љубав према писању је подстакао њен дека који није имао ни дана школе а сам научио да пише. Дар за писање је учила њена наставница српског језика Весна још у петом разреду основне школе, затим професори у гимназији.

Покретач је и председник удружења песника *Србољуб Митић* у Старом Селу.

Живи у Старом Селу код Велике Плане.

Писац из расејања | Александар Стевановић

ЌНА ЖЕНА

— Где се изгуби онај конобар? Мхм, шта да радиш? Шта да радиш? Разумем ја твој проблем. Знаш, сине, читао сам једном једну песму. Или беше то прича? А можда ми је неко и то причао овако као ја сад теби. Не могу да се сетим. Но, није ни битно... И каже та песма, или прича, да за сваког од нас постоји жена, једна жена, ЌНА жена... Ќна једна жена... Ето, жена на улици, у парку, на перону, крај реке, у соби док сни, у ресторану где вечера, можда у позоришту, трамвају, на пријему са чашом у руци, жена на киши, ветру, заслепљена сунцем, милована месечином, жена обасјана светлом црвених фењера... Ќна која се као камен навали на срце и остане ту док човека има, и све чини некако промашајем и губитком... И онда узалуд других, бољих и горих, узалуд осмеха дечјег, краткотрајних смираја и бљесака среће. Она се увек враћа. Она је, истина, увек ту, само је некада потиснута и окована у кутку душе из којег упорно вреба. Враћа се у његовом покрету, мислима, сећању и сновима, у његовим лутањима, у хладом зноју који га буди. И када на концу живот из њега чили, и стакластим очима гледа сенке крај постеље своје, само њу јасно види. И онда се бори!

За још један дах, за још један трен лудила и наде, за још једну мисао о њој. Јер тамо, са оне друге стране, можда је ништавило, бесвесност... А љубав? Љубав каква год била увек је себична. Сви смо ми себични и мислимо да неко тамо постоји само ради нас. Тако да ако нема њега, неће бити ни ње, а зар се то и замислити сме? То је та прича или песма... или ми је то неко причао. Па, где је онај мали?

— Ћале, очи ти се цакле.

— Је л'? Од дима.

— Тата, заиста, шта да радим?

— Шта да радиш? Ништа. Знаш како се све то зове, сине? Живот, сине, живот. Добро дошао ти мени у живот! Мали, дај још једну туру овде!

— Питаш ме шта да радиш? Е, сад ћу да ти испричам шта је мени мој отац испричао. Каже да је читао неку песму или причу или му је неко други то причао...

О ПИСЦУ

Александар Стевановић

Рођен је у Ужицу, 21. априла 1978. године. Основну школу и гимназију завршио је у Ивањици. Дипломирао је на *Правном факултету* у Београду. Од 2006. до 2010. године је радио као правни саветник у тимовима одбране Драгољуба Ојданића и Бруна Стојића пред МКСЈ у Хагу. Од 2010. године до 2016. године радио је као правни сарадник у тиму одбране Радована Караџића.

Пише кратке приче, приповетке и понекад песме.
Живи у Холандији.

Шест песама | Кристина Јанковић

ТУГА

Туга је недостатак оштрине
у речима
обрне дан у постојбину
пчелара
у долину мравињака
уједом модрим
испод ноката.

Она се никад не сукобљава
плива дахом у дан сутона
мирише грех испод
прозора
она је свачија и ничија:
тугованка скрита иза осмеха,
тугованка среће
што снебивљива затура
трагове неке
и лута окамењена.
Дирнеш ли је, претвориће се у прах
а сузе у леденице
што слеђују страх
прхнуће у небо попут птице!

ЗАВЕСЕ БЕЛЕ

Мрак спустио зенице своје
кроз наборе модре, округле зоре,
над Дунавом у само праскозорје
тишина бистрином брише поноре

да не чује се занос душе поносне.
Зашушта свила прозирна, нетакнута
завесе беле што прозор закрили,
одшкринут да пусти у собу ваздух, звук.
Маглином покрива поглед дуг,
кроз кишне капи будна те сањам,
осмех у мени, плаховит и жив,
чини ми се полетећу само
надахнута јутром и завесом белом.
Ал' мрак у души мира ми не да,
понављам питање сама себи:
“Шта је то потребно једној жени?
Само да воли и вољена буде
да сретна осети последњи крик,
вапај грча у телу окамењен.”
Киша престаје, буди се дан,
седим и враћам пређашњи сат,
кад радосна гледах кроз завесу кишну.
Прстима меким додирујем још једном
завесу белу, спуштам на длан.
Са треском устадох, живнух одједном
“Доврага све нек' иде и завеса бела
и стари, уморни, проклети сан!”

ПОНОВО ВЕТАР

Ветар је јурио у погрешном смеру
ударајући у груди жестином
попијеног вискија,
одећа памти изгужване додире,
свилене, отресите
док је ноћ падала...

скидала је светлост
дрхтајем свитања.
И поново ветар, тај ветар
стварао је промају у одајама
у којима је згуснут по ћошковима
лебдео твој мирис
ко утвара шарајући модрином
сваки педаљ душе у окршају времена.
И опет је ветар променио правац
дисања,
одбегла елипса се ухватила у коштац
са собом.
Борба, дах, смрт....
Ускрснуће Феникса!
Преживела сам, да преживела....
сада могу поново све
ко да никада нисам ни умирала.

ЗАСТАНИ

Погледај у небо преко пута
Улице твоје, града твога
Где живе неки обични људи
Где постоји некаква кућа жута,
На брегу, на мору ил у равници
Расцвала крошња блиста пут
Сунца
И плове чамци у таласању
Томе
Док сањаш да си птица.
Застанем,
Погледам у небо крај друма
Ал не видим ништа од те лепоте

Крај мене прашуме и сама
Џунгла
И песак у који само тонем
Нога где стане, воља је
Слаба
Нема ни сунца, нити ваздуха
Гуши ме препознат осећај туге
Е кад бих певати умела
Можда бих знала где ми је
Снага.
Застани,
Погледај море у теби
Видиш ли децу? Видиш ли људе?
Не, не видим ништа од тога
Јер ја сам слепи путник
На броду што тоне
На броду што тоне,
Тоне.

РЕКЛА ЈЕ

Ископаћу ти те твоје очи тако
Да ме не гледаш више њима,
Јако дубоко, и лако,
Да не посежем за њиховим
Плаветнилом
И за свиме што се у њима скрило.

Рекла је,
Згромићу те рукама голим,
Јер ми твоје неверно срце не да мира,
Да покажем свету колико те волим

Јер другачије не умем да се браним
Ни речима, ни делом својим,
Не могу проникнути у тајне твог свемира.

Рекла је,
Желим слободу у твојим мислима,
Да запоседнем доброту ветропира,
Док газим те босим стопалима
Нежност не тражи од мене,
Обесни сан од мене скаче,
Гутам сенке по зидовима,
Док у мени сво небо плаче
За твојим додиром,
За твојим уснама!

Рекла је....

ТЕБИ

Теби, мој лаве
дивље косе и прстима
што вешто музику доносе
теби су моје очи сјале
тебе што су све волеле
оставих песму за трк спремну
за битке што водим
са охолим старцима
за педаљ гладна
и жељна тебе
теби, мој лаве
ја сијам унутарњом страном месеца
утрнулих пета корачам смело
пркосим свима

па чак и теби...
Теби мој лаве
на пут спремна
залог ти дајем
отвори дупље свога свемира
намигни оком мога немира
Теби, мој лаве
ја даха немам
и поново падам
пред судом без времена
музиком шума
у врелим венама
Теби, мој лаве....

О ПЕСНИКИЊИ

Кристина Јанковић

Рођена јеу Земуну 1974. године. Бави се писањем поезије од детињства, поједине радове је објављивала у тадашњим дечјим новинама, попут *Кекеца* и *Различка*. Иако се определила за студије економије, романтичар у души и даље је писала песме.

Променљиви ток животних околности донео је, на жалост, болест али и једну изузетну особу која је охрабрује да настави да пише. Почиње са објавом својих песама на страницама посвећеним поезији, у оквиру друштвене мреже *Фејсбук*. Њене песме су нашле место међу електронским и штампаним зборницима, као што су *Зборник Друштва живих песника*, *Зборник поезије Алексе Шантића*, *Зборник дечје поезије*, *Снови ињем посути*, зборник посвећен лику и делу Сергеја Јесењина, као и у многим другим. Такође је објавила и две збирке поезије *Заувек и сада* и *У окриљу ноћи*.

Мајка је двоје деце.

Поглед | Душан Милијић

ЧИЈИ ЈЕ ТЕСТАМЕНТ ДРУГА КЊИГА ПРОЗРАКА

(Светлана Велмар-Јанковић, *Прозраци 2*,
Лагуна, Београд 2015)

Десетак година очекивао се наставак мемоарских *Прозрака* Светлане Велмар-Јанковић (прва књига објављена 2003, издање *Стубова културе* у Београду), па иако чувена књижевница није успела да до краја уобличи причу о свом животу, постхумно је ипак објављена незавршена аутобиографија, која носи наслов *Прозраци 2*, док поднаслов гласи: *Прозни тестамент наше славне књижевнице*.

Да ли је, међутим, такав поднаслов тачан?

Читалац ће одмах запазити да интегрални текст аутобиографије заузима свега половину књиге, док је друга половина сачињена од приватне преписке и извесних забелешки Светланиног оца Владимира Велмар-Јанковића. Посебно ће читаоцу пасти у очи два дужа текста у којима је Велмар изнео своје виђење политичке, културне и националне ситуације у Југославији уочи и током Другог светског рата. Имајући у виду чињеницу да је Владимир Велмар-Јанковић под немачком окупацијом био заменик министра просвете Велибора Јонића (у Влади генерала Милана Недића), као и то да је после рата живео у Шпанији под Франковом влашћу, јасно нам је да ови текстови дају целокупној књизи и извесну дозу контроверзе, те су можда и битнији него лична сећања Велмарове ћерке.

У том погледу, књига *Прозраци 2* јесте тестамент, али *политички тестамент Владимира Велмар-Јанковића*.

Да ли је онда приређивач Жарко Рошуљ (муж покојне Светлане) добро поступио што је на овај начин донео необјављене текстове једне тако контроверзне историјске личности?

Сматрамо да је приређивач исправно поступио, јер дотични текстови лакше ће овако бити прочитани него да су објављени у засебној књизи, која би као таква могла код шире публике изазвати предрасуде чим буде одштампана. Једно је да на књизи буде потписана Светлана Велмар-Јанковић, а друго би било да на насловној страни стоји име Владимира Велмар-Јанковића, човека који је као сарадник окупатора осуђен на смрт у одсуству од стране комунистичке власти. Ко зна каква би тада била реакција јавности или бар већег дела јавности. Можда би потенцијална Велмарова књига прошла и незапажено, можда не би ни била осуђена као неофашистички чин (подсећамо, Библиотека града Београда је још 1991. објавила Велмарову књигу *Поглед с Калемегдана*), али ваља имати на уму да се имена оних људи које су Марко Ристић и Радомир Константиновић својевремено означили као фашисте и нацисте (а Велмарово име је ту било редовно помињано) још увек без приговора повезују не само са генералом Миланом Недићем и његовом квислиншком владом, него и са нацистичким логорима – као да за то нису криви немачки окупатори, него првенствено писци који су током окупације писали чисто књижевне чланке за *Ново време* или објављивали радове у *Српској књижевној задрузи*. (Ако су сами комунисти могли, за време своје неприкосновене власти, ублажити суд о Милошу Црњанском, Сими Пандуровићу и Жанки Стокић, нема разлога да преко Велмаровог имена и даље стоји једнострано жиг квислинштва.)

Добро је што су дотични Велмарови списи сада доступни јавности, јер у њима, то треба нагласити, има идеја које би чак и данашњим политичарима могле бити од користи. Наравно, стари писац и политичар све је то гледао из свог угла, њему је можда било лако да из Шпаније, па још са извесне временске дистанце, јасно указује на све проблеме који су довели до слома Југославије и пораза националне идеје код Срба, али и данас стоји оно питање око кога су се

наши политичари из деценије у деценију ломили, а што је Велмар покушао рационално да сагледа: да ли ратовати и гинути по сваку цену, или ипак решавати проблем дипломатским путем. Поучен српском историјом, Велмар стаје на страну ове друге струје, сматрајући како не треба узалудно проливати крв за рачун великих сила, него земљу и народ сачувати од нове масовне погибије и биолошке катастрофе.

Не може се избрисати Велмарово учешће у Недићевој влади, али ако се наша историографија одавно помирила са вазалством деспота Стефана, са преговарачком политиком кнеза Милоша, са проаустријском политиком краља Милана – онда не би требало ништа да стоји на путу разумевања једне групе интелектуалаца која се у датом тренутку определила за прећутно прихватање окупације знајући да би све друго било само још већа пропаст.

Могло би се приговорити да Велмар пише своје чланке, есеје, брошуре и школске програме у оним данима кад по Београду страда на хиљаде Јевреја, Срба и Рома, али онда би се могло приговорити и Иви Андрићу што у тим тешким данима пише своје романе, могло би се приговорити Мирославу Крлежи што све време рата проводи у Загребу док, на пример, остарели Владимир Назор иде укорак с партизанима. Најзад, и Марко Ристић, који ће живог Црњанског прогласити *мртвим песником*, не проводи окупацију у шуми, него у Београду и Врњачкој Бањи, па то није сметало комунистичком режиму да управо Ристић буде први послератни југословенски амбасадор у Паризу.

Можда ће *Прозраци 2* неке деловати као свестан покушај улепшавања слике о Владимиру Велмар-Јанковићу, али то ипак не би била тачна оцена Светланиних мемоара као целине. И сама свесна да би могла склизнути у сентименталност и притом бити погрешно схваћена, Светлана Велмар-Јанковић избегавала је да о оцу даје било какве накнадне закључке, већ је оставила читаоцима да о тој

проблематици сами донесу свој суд. Ако је неко имао разлога да осуди Велмара, то је управо била његова ћерка, јер књижевно-просветни рад под окупатором није ништа наспрам остављања породице на милост и немилост новој власти, за коју је Велмар морао знати или бар претпостављати каква ће бити у првом налету, чим се и сâм повукао у емиграцију уочи одласка окупатора из Београда.

Светлана је, на неки начин, својим успешним књижевним радом постепено са очевог имена скидала жиг, чак и тиме што није прихватила да из презимена избаци онај део који несумњиво подсећа на личност омрзнутог квислинга. Рекло би се да, након успешне књижевне каријере Светлане Велмар-Јанковић, њеном оцу и није потребна никаква политичка и судска рехабилитација. Донекле се тако изјаснила и сама Светлана, оставивши у мемоарима сведочанство да јој је најдраже било кад су, у једном кратком периоду, две најчитаније домаће књиге биле њен роман *Лагум* и студија њеног оца *Поглед с Калемегдана*.

А сада, кад су и отац и ћерка међу покојнима, десило се да преко Светланине постхумне књиге *Прозраци 2* проговоре и неки Велмарови необјављени радови. Можда Светлана, да је поживела, не би у своју аутобиографију унела очеве текстове, али је приређивач Жарко Рошуљ ипак добро поступио што је читаоцима пружио прилику да се упознају и са једном идејом која је деценијама била скрајнута а уствари се можда баш у њој крио кључ за опстанак народа у најтежим временима, па колико год деловало да су се такви идеолози супротставили устаљеном општенородном схватању. Они су се, у ствари, супротставили бесмисленим борбама по сваку цену, које су често водиле и до истребљења.

О ПИСЦУ

Душан Милијић

Рођен је у Књажевцу 1987. године. Апсолвент српског језика и књижевности на Филозофском факултету у Нишу. Пише есеје и песме.

Члан је редакције портала МИНГЛ и сарадник портала *Показивач*. Радови су му објављивани на сајтовима и електронским часописима *Књижевне вертикале*, *Авлија*, *Blacksheep*, *Култивиши се*, *PULSE*, *Филмске радости*, *КУЛТ*, *Сербум*, *Кутија љубави...*

Живи у Књажевцу.

Мића Поповић – Мртва природа

Књижевна студија

Пише: проф. др Слађана Миленковић

ПОЕТОЛОШКИ АСПЕКТИ ЕКСПРЕСИОНИЗМА

Основно значење речи експресионизам (лат. *exprimere* што значи *истиснути, изразити* али и *насликати, представити*). Термин се први пут појавио у једном енглеском ликовном часопису 1850. године, потом 1880. године на предавању Чарлса Раулија у Манчестеру о модерним сликарским правцима, док је у француској ликовној критици термин у оптицају од 1901. године. У Немачкој, иначе колевци експресионистичког покрета, термин је први пут поменут 1911. године у каталогу 22. изложбе *Берлинске сецесије*. Савремена историја уметности појам експресионизма везује за авангардни сликарски правац који одбацује импресионистичку естетичку теорију и праксу, засновану на пасивном регистровању утисака и њиховом ликовном обликовању – он се првенствено поносио са две сликарске школе *Мост* (Дрезден, 1905) и *Плави јахач* (Минхен, 1912). Родоначелник ове друге, за књижевност свакако утицајније групације био је познати сликар руско-јеврејског порекла Василиј Кандински, чији је текст *О духовном и уметности* (1912) прихваћен као програмско опредељење експресионистичких писаца. (Стојановић Пантовић 1998. 8). Термин експресионизам се у књижевности

појавио у програмском тексту Курта Хилера *Најмлађи Берлинци*. Попут Хилера и Митриновић одбацује савремене естетичаре који нису ништа друго него воштане таблице за пасивно регистровање утисака или прецизне машине за дескрипцију (по Хилеру).

За разлику од њих, најмлађа генерација писаца и песника је нешто сасвим супротно: *Ми смо експресионисти. Опет нам је стало до садржаја, воље и етоса*. Тако је Хилер пренео термин на младе песнике. Заменицом ми Курт Хилер је подразумевао групу младих књижевника која је била окупљена око њега, односно берлинског *Новог клуба*, основаног 1909. године (поред поменутог аутора оснивачи су били Јакоб ван Ходис, Ернест Блас и касније Георг Хајм). Немачки песници су од 1910. организовали књижевне вечери, које су називали *неопатетични кабареи*. Ипак, тај клуб није опстао али је подстакао писце да оснују више књижевних гласила.

У Немачкој су водећи часописи експресионизма *Акција* (*Die Akttion*) и *Вухор* (*Der Sturm*) који су се међусобно разликовали по својој идеолошко-политичкој и естетској платформи. У првом гласилу сарађивали су уметници радикално леве политичке оријентације (Ј. Бехер, П. Зорге, П. Цех), залажући се за активан, ангажован приступ реалности уз уверење да се књижевношћу могу мењати постојећи друштвено-политички односи. *Штурмовци*, напротив, имали су сасвим другачију идеју – они су инсистирали на обнови књижевне форме превасходно уметничким средствима, јер је једино уметност *права револуција* која се, дакле, дешава искључиво унутар уметности и не сме бити никакво *пропагирање идеја* (Стојановић Пантовић 1998. 8). Касније ће ова подела утицати на унутрашње цепање експресионистичког покрета и његово експлицитно подређивање било левим (комунистичко-марксистичким), било десним (националистичким и фашистичким)

политичким програмима, док се један број писаца држао неутрално или потпуно повукао из књижевног живота.

За само четири или пет година, тачније од 1911. до 1914. године, створена је комплетна експресионистичка лирика која је опстала и постала део историје књижевности. *Предратна експресионистичка лирика исцрпела је квантум формалних иновација за који је експресионизам у целини био способан, и апсолвирала је већину карактеристичних мотива – па чак и рат пре њега.* (Богосављевић 1995. 187). Исходишта лирике експресионизма налазе се у различитим појавама као што су реторичка сликовност барока, романтичарска гротеска и склоност ка оностраном, естетика ружног коју заступа Бодлер, поезија у прози или дуг стих Волта Витмена, реторичка метафорика Ничеовог Заратустре, *витализам и колористика југендстила*, а највећи утицај на формирање експресионизма у Немачкој имао је објављен превод Рембоових песама 1907. године.

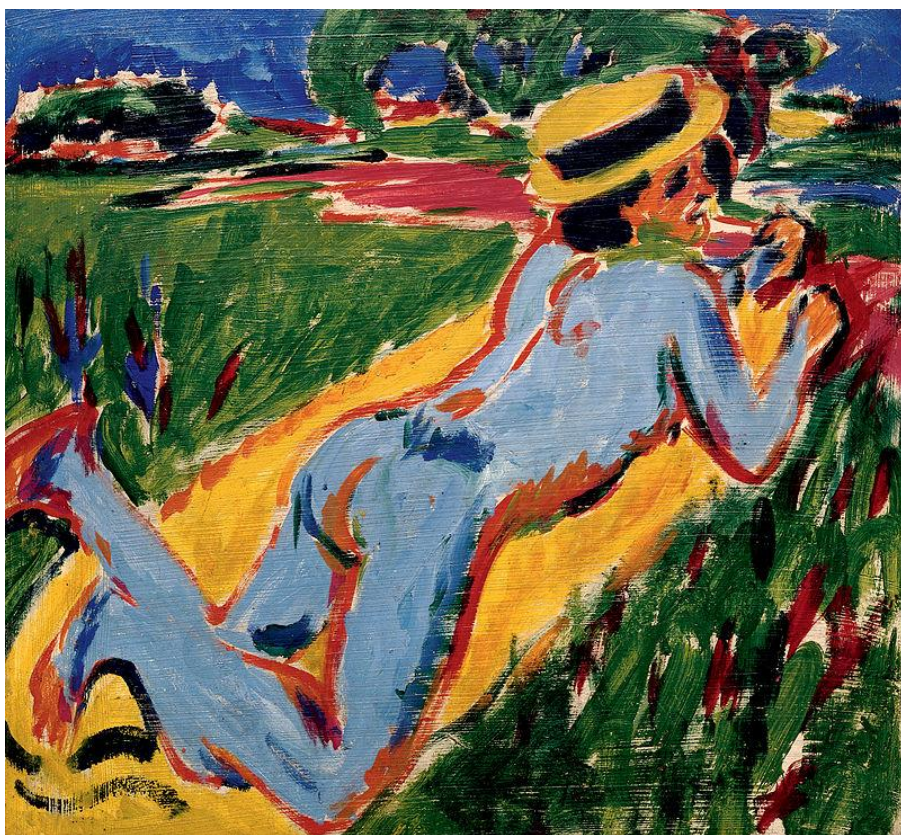
Експресионизам је постао знак распознавања читаве једне генерације стваралаца (песника, драматичара и прозаиста) који су се формирали пред Први светски рат – и премда је само један мањи број себе називао експресионистима – они су за своје користили термине *литература младих* или *најмлађа литература* – ипак је њихов заједнички наступ био утемељен у јединственој *позицији оспоравања* (Стојановић Пантовић 1998. 8) тада важећих, импресионистичко-симболистичке поетике у поезији, односно миметичког и лирско-психолошког модела у прози. Експресионистичка генерација ствара у немачкој литератури од 1910. до 1925. године и њени најзначајнији представници су Георг Хајм, Георг Тракл, Готфрид Бен, Јакоб ван Ходис, Теодор Дојблер, Елзе Лаксер-Шилер, Аугуст Штрам (поезија), Ернест Толер, Георг Кајзер, Оскар Кокошка, Рајнхард Зорге (драма), Алфред Деблин, Карл Ајнштајт, Казимир Едшмид, Готфрид Бен, Георг Хајм, Франц Јунг, Курт

Коринт, Алберт Ернштајн, Карл Штернхајм и својим раним делима Франц Кафка (проза).

Управо су припадници ове генерације указивали на потребу за обновом ја субјекта и тематизацијом његове конфликтне, подвојене унутрашњости. Појединац, односно индивидуа, сматрају експресионисти, треба да се ангажује и на обнови властитог етоса. Појединац развија апстрактну тежњу за обједињавањем братства свих људи. То може да оствари једино преображени и прочишћени *Нови Човек*, који у јединству са колективом види своју историјску улогу и посланство. Експресионисти не желе да имитирају тј. подражавају, они желе да доживе свет примарно, непосредно и непатворено, *препадом* на сва чула, желећи да својим делом подаре визију тоталитета и интегралности. У том смислу, они настоје да продру до суштине ствари, што се постиже процесима апстраховања, редукције и формализације на битне елементе свести, који се потом слободном игром фантазије прерађују и комбинују у уметниковом уму, настојећи да добију што зачуднију форму или облик. Смисао тог дубинског продора (што је инспирисано филозофијом Е. Хусерла и поменутиим текстом В. Кандинског) јесте у томе да се субјект стопи са вечношћу, али на основу властитог, непоновљивог егзистенцијалног доживљаја реалности. Тако Казимир Едшмид у свом познатом програмском напису *Песнички експресионизам* (1918) истиче: *Ми морамо створити стварност. Смисао предмета мора бити производ потресног доживљаја... Тако целокупни простор експресионистичког уметника постаје визија. Он не гледа, он контемплира. Он не описује, он доживљава. Он не репродукује, он обликује. Он не узима, он трага.* Креација те нове душевне и духовне стварности постиже се, међутим, битно другачијом књижевном техником од оне коју су примењивали импресионисти и реалисти.

Литература

1. *Антологија експресионистичке приповетке*, (1995). Приредио и написао поговор *Побуна и форма* Срдан Богосављевић, (Казимир Едшмид, О песничком експресионизму стр. 225-234), Нови Сад: Светови
2. Константиновић, Зоран (1967). *Експресионизам*, Цетиње: Обод
3. Миленковић, Слађана (2012). *Рецепција песништва Димитрија Митровића*, Сремска Митровица: ВШССОВ
4. Стојановић Пантовић, Бојана (1998). *Српски експресионизам*, Нови Сад: Матица српска

Ернст Лудвиг Кирхнер – *Плави акт*

Преведена поезија | Роман Бабовал

БЕЛЕШКА О ПЕСНИКУ

Роман Бабовал (1950-2005), украјински и француски песник и преводилац. По струци доктор медицине.

Био је члан *ПЕН-клуба* и *Националног удружења писаца Украјине*. Од седамдесетих година прошлог века прикључио се *Њујоршкој групи* украјинских песника.

Аутор је шест збирки поезије на украјинском, три на француском, као и бројних публикација у периодици.

Преводио је савремене украјинске писце на француски, као и дела са француског и италијанског на украјински.

* * *

тако се ти рађаш – из неизвесности...
понестало је прстију да те ухвате
под сунцем влажиш као капља кише
као сламка гориш у брзом потоку
ко си ти?
нико није чуо за тебе
(а можда си ти она
које никад и није било?)

Преведено (2013)

УМЕСТО МОЛИТВЕ

Тадеју Карабовичу посвећујем

дозволи ми за једну ноћ
да те са крста – иако касно – скинем.
да те нахраним (већ су, чини се,
сви гости отишли) остацима вечере.
дозволи да умијем твоје ране у мутној
води (друге више немам).
ти као да пиће молиш, онда ми дозволи
да ти дам чашу сирћета изветреног –
извини, јуче сам са гостима непозваним
попио сва своја најбоља вина.
дозволи ми онда
до самог свитања
о себи, о својим ситним бригама,
о својим успесима вредним помена,
о важним глупостима да торочем.
а већ ујутру – опет дозволи:
да те на крст поново прибијем –
у знак сећања
на наш изузетан сусрет.
и дај ми онда
да спознам
приближну удаљеност између
греха и савести.

Преведено (2013)

тако се удаљавам
од нас као
од себе
никада не нашавши
оно шта нас компромитује
(сваки пут)
а уједно нас не уништава
(заувек)
није ваљда све то – крајњи циљ
овог путовања које води
до краја нас?

Преведено (2017)

сви прећутани греси –
су нам опроштени
време се стисло
киша над ватрама
сламним спушта се
и више ништа неће моћи
помутити
тај остатак
што нам је у сећању претекао.

Преведено(2017)

* * *

све је прошло
све је потрошено
и све спорно
поништено
а испред су
само замке
непредвиђено
са изненађењима
време је пролазило
без нас
одавно:
све данас можемо узети
ипак све се сутра мора
оставити где и како је било.

Преведено (2017)

* * *

река је опколила моје село
река је удавила башту пуну
пчела
пуну сунца
твоја кожа у пшеничном
пољу пригрлила је тугу
птице привукла је страсти
инсеката
у грудима су избили
извори и широка мрља ноћи

Преведено (2013)

ПОПУТ МАЛОГ КРАЈА СВЕТА

напустио сам непријатељски настројен свет зубатих
звукова
настанио сам се у опојној празнини ћутања
храним се самогласницима који немају никакве боје
бодљикаве сугласнике пажљиво избегавам
неко је нехотично бацио крик као камен –
разбила се као стакло љуска антизвука
која је несаломљиво и херметично деловала:
далеко ван граница света расуло се хиљаду парчића –
и нигде наћи неког да их поново нађе
па чак и да их неко сакупи –
да ли ћу
после такве апокалипсе
поживети барем још дан
за себе?

Преведено (2013)

песак је – нестабилан
око нас
унапред је укинут сваки избор.
и свако повлачење је забрањено
заувек
тако нам је
као инсектима који су
(како сви знају)
најбезначајнији.

Преведено(2017)

Ко ће памтити да си некад
ти постојала у овој
изгаженој слами? –
када и ту и тамо
тебе
можда никад и
није било.

Преведено(2013)

јесење боје јесење сенке
у којима лагано потапа
киша свице
умирање макова
осипање презреле пшенице
чекање и шушкање
и ето – хаварија
нагла неочекивана
већ је ту!
она која иза себе насумице
ништа не оставља
никаквог трага
ниједног парчета
које би издати могло
све оно што мора остати тајном.

Преведено(2017)

вране су ме позвале у чудан свет
неизмаштан и ненаписан
у вртлог отрцаних магичних речи
у зачарани круг ефемерних страсти
у несигуран простор незавршене бајке
позвали су ме верни пријатељи и непријатељи
лукави на двобој –
са самим
собом.

Преведено(2013)

➤ *С украјинског превео и приредио
биографију песника Јарослав Комбиљ*

О ПРЕВОДИОЦУ

Јарослав Комбиљ

Рођен је 24. априла 1944. године у Старој Дубрави, БиХ, Република Српска. Одмах после рата са породицом прелази у Врбас, где и данас живи. Студирао је Југословенску књижевност и јужнословенске језике, али због одласка на одслужење војног рока је прекинуо студије. Касније, уз рад је завршио, најпре вишу технолошку школу у Врбасу, а затим је дипломирао на *Технолошком факултету* у Новом Саду

Две године (2006/07) је био главни и одговорни уредник кварталног часописа *Українське слово (Украјинска реч)*, а годину дана (2010) в.д. директора НИУ *Рідне слово (Матерња реч)*.

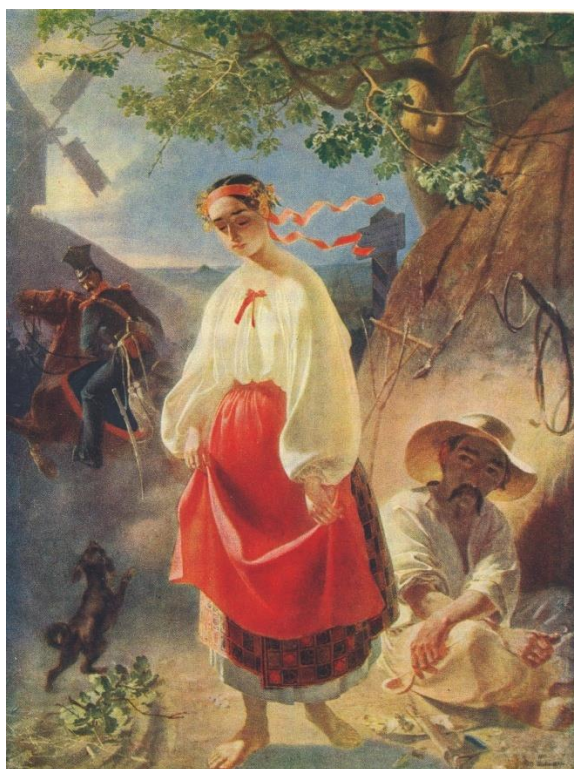
Превођењем је почео да се бави 1995. (песме Ивана Франка). Од 2000. године преводи углавном савремене писце. Преводи са украјинског и руског на српски и са српског и русинског на украјински.

Са украјинског на српски је до сада превео 5 романа, већи број прича и новела, 21 есеј, један драмски текст, две монографије, једну збирку афоризама и око 500 песама шездесетак аутора.

Са српског на украјински до сада је превео збирку дечијих драмских текстова, једну једночинку и две збирке песама.

До сада је штампан превод једног романа, једне збирке песама и једне збирке драмских текстова. Поред тога, у књижевним часописима су објављивани одломци из свих пет преведених романа, неколико есеја и већи број песама.

Члан је *Националног удружења писаца Украјине (НСПУ)*.

Тарас Шевченко – Катерина

Критика

Пише: Сања Живковић

ШПИЈУНКА | ПАУЛО КОЕЉО

Роман *Шпијунка* Паула Коеља по много чему је занимљив и другачији од свега што је овај аутор написао. Наиме, он на интересантан начин прати живот најчувеније шпијунке и уметнице слободног духа, Мата Хари, користећи најупечатљивије моменте из њеног живота. Такође, он се *поиграва* често ходајући по танкој жици између историје и фикције, стварног и нестварног, онога што се чита и онога што се учитава. Но, кренимо редом.

Прво Коељово *поигравање* дешава се на плану структуре, с обзиром на то да је роман подељен на три дела, и то: пролог, у ком је приказан тренутак шпијункине смрти, писма које је писала адвокату др Клинеу, његови одговори и епилог, у којем сазнајемо оно што се догодило са њеним посмртним остацима. За разлику од друга два, која имају лирских момента, последњи је тога ослобођен и чини се да би се могао посматрати као *чист* историјски додатак. Но, иако је тако, прича би без њега била непотпуна и незаокружена.

Друго *поигравање* дешава се на плану третирања историјских чињеница у вези са Мата Хари. Оно се може пратити на три нивоа, и то: историјске чињенице које су пренете доследно; историјски momenti дати кроз призму фиктивног и делови које историја није потврдила, а који су

могући. У прву групу спадају датуми рођења, смрти, имена родитеља, мужа, њено шпијунско име Н 21 и сл. Други ниво заузима највећи део романа и у њему се Коељо појављује као оно што јесте – писац. Тако је тренутак њеног одласка од куће због очевог банкрутства дат кроз емотивну епизоду у којој мајка даје ћерки семе лале, што има за циљ да је увек сећа на родну Холандију. Поред тога, поменути поступак прераста у симбол, с обзиром на то да ће она од тог тренутка у њој *проклијати семе* неке нове особе, која ће касније себи доделити и ново име, те ће Маргарета Зеле постати Мата Хари. Историја не бележи податак да је била силована од стране директора школе, као ни да је у браку тешко живела и била малтретирана. Коељо о томе пише толико упечатљиво да читалац нема разлога да сумња да се то догодило на начин на који је и описано. У епизоди приказа лошег брачног живота служи се *системом огледала* или *пресликавања*, те уводи брачни пар наизглед срећан, а заправо толико лош да жена пред свима извршава самоубиство. Чини се да је аутор толико проникнуо у лик Мата Хари да је наслутио да се тако нешто морало догодити и нагнати јунакињу на будуће потезе. Док је историја види као куртизану која продаје наготу свог тела за новац, Коељо је сагледава првенствено као уметницу и плесачицу. Наиме, он ни у једном моменту не пренебрегава њене везе зарад интереса, али у први план ставља утиске које изазивала код публике, као и жељу других плесачица да буду као она. Штавише, њена моћ на сцени била је толика да је успела да заведе Франца Олафа, који се заљубио само гледајући њене наступе, а који ће у Коељевом делу битно одредити њену судбину, док историја ове податке не бележи. Сусрет са француским и немачким челним људима обавештајних служби приказан је тако да се из њих може јасно формирати лик жене, која је, чини се олако упала у мрежу зараћених страна, без могућности да из тога изађе неповређена. Постоје подаци да је била заљубљена у 18 година млађег руског капетана Вадима, али у роману се

потцртава његова суровост, одрицање од Мата Хари и њена туга. Са тим у вези је и најемотивнији моменат у делу у којем ће се јунакиња разоткрити као жена која истински воли и то преко приче о залуд страдалом славују. Када је реч о нивоу који се односи на оно што историја не бележи, али се могло догодити, првенствено се мисли на сусрете које је имала са Пикасом, који јој се није допао и Модилјанијем, који јесте, као и на познанство са Фројдом.

Треће поигравање, бележи се на пољу формирања Мата Хариног лика, који се може поделити на три фазе, омеђене променом имена, као ознака промене идентитета. Тако постоји период у којем живи и понаша се као Маргарита, затим као Мата Хари, па као Н 21, да би на крају остала огољена и практично безимена као још једна жртва смртне казне, која се не либи да погледа смрти у очи.

Из свега наведеног можемо закључити да је Коељо речима насликао портрет жене за коју су сви чули, многи писали, а о којој се уистину мало зна. Он је на својеврстан начин покушао да реконструише историјска сазнања, и да имену Мата Хари поред, за њу, сталног епитета *спијунка* придружи и неколико других одредби. Такође, својим делом подстакнуће читаоце на размишљање, позивајући их да трагају за личним историјама људи које званична историја бележи, а које лебде *негде тамо*.

Луцијен Валери: Мата Хари 1906.

Поезија наших дана

КРУГ

Из мене не настаје пјесма
Јер више немам ни слова, ни гласа
Све ријечи су се слегле –
На дну душе почивају

Од мене не потиче ни покрет, ни шум
Мирна
Прекривена плаштом будућности
Слушам откуцаје срца

Прошлости моје нестао је траг
Нови, касни долазак
Уз одјек потпетица
Који се разлијеже асфалтом
Завршава круг
И оглашава почетак

Милица Шојић

РАТ И МИР

Пишем ти, драги, негде у свануће,
у маленој соби, окреченој бело,
док јутро бледи и док звезде трепћу,
а ветар ко старац походи кроз село.

О, Света Тројице, о црвено слово,
малена бројанице око мога врата,
сви рани јади Наташе Ростове,
све пристигле боли, пре судњег сата!

Пишем ти, драги, пуна слатке чежње,
са тихом стрепњом, што ме стално мори,
да нећеш можда на све моје слутње,
поново рећи – Ћути, не говори?!

Да нећеш, можда, престати да будеш
Андреј Болконски, ком' падам у крило,
племић и ратник битке Бородинске,
што после боја зове своје мило?!

И даље ти пишем, драги, у свануће,
све док моја душа сећањем се храни,
да л' ће моћи, драги, у Рату и миру,
моја крхка сенка тебе да одбрани?

Весна Радовић

ДОК ВРЕМЕ ПРОЛАЗИ

7.

Одоше у неразумљивост ведрине над пропланцима
које сам као истину сањао у њеним очима.
Кривица је бесмислена, јер смо такви какви смо
и немоћни да будемо нешто што нисмо.
Ветрови односе дане, као да нису били,
и нисам је могао изгубити јер ни постојала није.
Још само неки корак,
и једна туга остаће заборављена...
И поново ћу поћи да је тражим
низ јаруге по ливадама којима ишао нисам.

Милош Петронијевић

ИНСПИРАЦИЈА

Иштеш од њега стихове вреле
Скривајућ брижно надахнуће
Напој песника водом с твог зденца
Осети сама кад му је вруће.

Раскопчај јелек краљице горда
Покажи путе божанског раја
Кад га опхрва сва та лепота
Тада се стиху не види краја.

Пусти га да ти савија грање
Ти брезе бела витога стаса
И макар само пред свитање
Осети мирис твојих таласа.

Отопи санте поларне белине
Подигни таласе модрих океана
Пробуди музику уснуле тишине
И песма однекуд рађа се сама.

Момир Миодраг

ЛЕТ

То је био баш тај
окамењени тренутак
нестанка мојих
речи и песме,
из твојих руку
одлазак Сапфо, бачене лире,
у неке заборављене строфе,
као далеке
отровне кукуте беле.

То је био баш тај
окамењени тренутак
који си препустио својим
орфејским завештењем
бирајући у међупростору траг,
у очима безнађе и место
смирења већ похабаних
животних лавиринта страсти

О нашем поносу, о врелој тишини
о случајно исплетеним прстима
о изгладнелом сонету дана
о забораву заједничког језика.

Ипак, у ванвремену, чини се
да исти опсенари заједно живе.

15. 05. 2017. Године

Зорица Крстовић

НЕСКЛАД ПРОЛЕЋА

Чедност
Одсјај шамара на лицу
Љубав
Ујед стршљена на зиду
Осмех
Лудака у жуборењу пролећа
Земља
Које немам у повратку
Времана и снова

Само кључ затвара
Врата
Новом пророку спаситељу
У времену чудних снова
Када нико не воли никога
А смрт куца на врата
Уместо љубави и пролећа
Опрости нескладу драга
Чедност је била извитоперена
Опсада нарушеног склада.

Срећко Алексић

ЧУВАРИ РАЈА

Молим чуваре Раја
Да ми отворе врата
И пусте да наставим дахом
Тамо где сам нестао
Једним махом,
И да са Дантеом уговор
На Земљи везан,
Прескочим Пакао
Јер сам га на Земљи имао,
Кроз Чистилиште прошао,
Да уђем у Рај и посетим
Адамов и Евин крај,
Да видим дрво живота
И како се изгнанство десило,
Шта још има да се поједе
Осим забрањене јабуке,
Зашто је на Земљи толико
Овог плода, зашто и овде

Није проклета када је од
Бога отета, већ плодна
И родна, хранљива и здрава.

Змија им је била искушење,
Изазов и откровење,
Скрнављење и отпор заповести
Које Бог није хтео да опрости.

Рекао је, плодите се у греху
Јер сви који се роде
Мораће грехом да броде,
Од вас двоје до свога краја
Али кад прођу девет кругова
Пакла и Чистилишта
До небеског Раја.

Драгош Павић

ДА ЛИ ДА ВАС ПИТАМ...

Како се мирно спава
Каква вам је ноћ,
Кад сви спавају
Да л' вас боли глава?

Да вас питам, музика шта је
За миран сан, за дан
Нови, поздрав без осмеха,
Да вас питам, мир Божији где је?

У осами трачак наде крадем,
Одговоре у страху назирем,
Дајем време на продају,
На пијаци безименој,

У пешчанику набујала река
Песка, јури без шума,
Оде време са мог друма
И пустињска дина мека!

О Ускресу 2017.

Душан Ђорђевић Нишки

ЧОВЕК

Сав кратак век у вечни јек
Омаму јавну слави
Жезла туп удар јави
И крхке круне звек

Без зрака зрачну зору зва
На ниску перли врлих
Угао круга Вапај мрлих
Док ржу звона зла

Под коло обло уоквир
Врелио чанак скроба
Кашу и кашику гроба
Мракопомазан мир

Сав кратак век у вечни јек
Брст врсте у сврстање
Срасли су Срх, Постање
И крхке круне звек

Слађан Крушчић

ЗА МОЈУ ПЈЕСМУ

За једну пјесму моју лијепу
ја задјенух цвијет у косу,
и за истину слијепу
просух осмјехе у росу.

За једне руке њежне
ја испих море из чаше,
и бехаре сњежне
ја изљубих наше.

За једне очи драге
ја изгазих ливаде бола,
и тако без снаге
трну ми суза гола.

За једне усне снене
ја створих океане блудне,
и надах се да ће и за мене
полетјети до јаве птице жудне.

Сава Тепавчевић

ПЕСМА ЧЕГРА

Пламена се муња створи
над Чегром се битка бије,
јунак српски још се бори
пут облака дим се вије.

Пламти река српске крви,
самртни се чују крици,
у јунаштву беше први,
одзвањају још поклици!

Задњи хајдук кад је пао,
за српство је главу дао,
пред буљуке сам је стао,
с бљеском Чегар подигао.

Затресла се земља цела,
витешка му рука лака,
пламен снажни бљеснуо је
да ваздигне свог јунака.

Небом муње сада зборе
ореол му вечни праве,
с Ћеле кулом још се боре
уздане српске главе.

Ветар хуком сада пева
у облаку гласом птића
као муња грми, сева
песма с Чегра Синђелића.

02. 02. 2017.

Горан Вутић

ЉУБАВ

Небо у оку, сунце у њему и земља.
Из грудве ничу светлост
И светости успомена.
Дах живота над Бачком
Мирис плодишта
Сјај плодности и жуљева брегови
На длану сељачком.

У глади очију росна јутра свићу
У вечери црвена сунца горе
Ђермови у недогледу лебде
Блиставе воде зелено мирне
Село моје што руке пружа
У Дунав, у Тису да дирне.

Колевко, матеро, равна моја
Док Ти жудно погледом милујем лице
У часу када се чежње роје
Свилена крила чувај за мене
Снове у тучку прве љубичице
И жишке на уварку вечите љубави моје.

Ирена Бодић

Сава Стојков (2010)

Суочавање | Живота Марковић Пушкин

Суочавање са збирком песама Раденка Бјелановића, (1947, *Велика*), посведочиће о добром песнику и добром *готовом производу*, књижевном делу, необичне садржине и облика. У шест циклуса и седамдесет песама, уз пратећа графичка објашњења и улепшавања фотографијама слика уметника Момира Кнежевића, три рецензије врских књижевника, Јована Стриковића, Миће Д. Игњатовића најпотпуније Видака Масловарића, Удружење писаца Крагујевца објавило је *Величку одницу* у Библиотеци.

Ова књига изравнава многе расправе, од античких времена, Платона, Аристотела, Хомера, до средњовековних и ренесансних творенија, потом класицизма, реализма, надреализма, модернизма, постмодернизма и ововремених књижевно-научних погледа на књижевна дела, које теме треба да садржи и шта да изражава уметничко књижевно дело: фикцију или стварност. У збирци за аутора није било тог питања. Тема ове књиге је ФИЛОЗОФИЈА ЖИВОТА: *трен је некад / дужи од живота/ у трену се живи/ и умире а нафака нам је од Бога дата,/ док, слобода чува/ образ/ поштење/ и правду// а Велика / Славна постојбина/ Крвљу људском/ Сва је опточена*. Овим стиховима аутор открива простор, време, мотиве и слике које разлистава на страницама лепе (естетика) људске вредности (етика), своју ужу завичајност (етничко).

Песникова сазнања издвајају га из гомиле неупућених сазнања (егзотерија), назови песника па и критичара књижевних дела. Ипак, он своја унутрашња осећања доживљеног, опаженог и сазнатог (експресија) не показује само као сублимат субјекта и стварности, већ и интуитивном интелигенцијом савладава метафизичко, као што каже професор доктор Часлав Николић. Пре њега је и Његош

устврдио да *без муке се песма не испоја*, а Игњатовић да *песма је ковина*, а песничком схватању *филозофије живота* као збиље и песничком сучељавању са збиљом Десанка Максимовић стихова *Живот је један и само овде*.

Та четири *е* (етика, естетика, етничко, етимологија) показују на ком је нивоу и каква је *ждрака за такву одницу*, са којом Бјелановић сучељава величко и српско сапостојање, не одвајајући микрозавичај, где му је пупчаник, од јединства са свесрпством, свесловенством и Космосом уз *Космичке плавети* (слика М. Кнежевића).

Из бивства свог народа, завичаја и времена *обејанио* је Раденко шаровиту песмарицу, на основама онога што му је подарено, а затим из оданија сазнањима, психолошким тајанствима и социолошким пољима копатије (симпатије у сапостојању народне заједнице), антипатије и злодела. Све поменуте шаре уденуо је у заједничку нит (козистентно) држећи оба краја завојнице спирале коју ће читаоци и критичари, колеге и суграђани растезати.

Бјелановић је у свет поезије зашао, јер је имао шта ново и другачије да каже о свом народу, окружењу, себи и другим странама света, али и Космосу уопште. Пошавши од света какав не постоји нигде другде (*не постоји тако/Славна постојбина/небеско виђало и зрцало,/ али ту,/бивало је поганих времена.*), можда је и у пријеперни (невоља) крочио да обејани за се и милет. Дакле, у сапостојању жеље и воље за бољим у темељишту топонима и жилишту хомонима, (родословља на атласу места), али и човечанства.

ЧУДЕСНЕ песме лирског, епског и драмског садржаја из филозофије живота и ојачане ауторовом имагинацијом су по много чему необичне и јединствене, без пандана.

ОПЕСМИО је Раденко узвишено, херојско, а и оно: *кад што год ради/ ради наопако,/ војевање с Турцима и погибељи Чериних синова: гробови младијем породом,/ Брст, Пустокосе, Нимет (хлеб, храна), Вука, Орла, Лаж*. Фрагментарно је приказао и неколико историјских бојева с Турцима и то

празним речитативом, иштући да се и наше жртве за *крст часни и веру ришћанску* убележе у календаре светомученика (Рекли бисмо, бар поред јудејских).

ТЕМЕ и слике исказане су разноврсним стиховима, бритким, духовитим и промишљеним језиком (Р. Барт) у разноликим ритмовима матерње мелодике.

Са неколико изузетака, песме су у два, три, четири или више стихова. Стиховима ритмизира језичке исказе којима пева на вишем необичном нивоу од обичног говора, којим чара, заноси зачудно. Неки подсећају на раније текстуре ауторове и бивају протекст већ читаном.

Етимологија и СТИЛ су без угледања (антипротезе) и одражавају песничку уметничку способност па и онда кад нису доследни правилима књижевне и граматичке теорије. То се односи и на изостављање правописних знакова и знакова интерпункције, места рима и украса, што су у понеком делу чинили Т. Милошевић и В. Стевановић, те ће цезуре и нагласке прочитати онај који зна да разуме лепоту песме и воли поезију.

Богат и једар ЈЕЗИК којим је спевана ова збирка јесте језик особеног народа; живи језик који је у *Великој* уобичајен и њиме се обogaћује. Такође, у песмама има симболике, метафора, атрибута, којима се обзнањују и проширују скривена места у текстурама. Песник је *упесмио* песму у посебну ФОРМУ, филозофичне исказе, сентенце, синтагме и тиме учинио још чуднијим мотиве, речене углавном насловима песама, покривши их од тривијалног заштитном копреном.

Иако неки његов стих заличи на стих Васка Попе, разуме се да је поета сазревао и у постомодернизму, а не да је његова парадигма. Попине речи су *песма*, а код Раденка су изрази унутрашњег и спољашњег света и смисла, сигнали онога што јесте и није. Он се игра слободно развијајући језик и значења асоцијација.

У подужој песни, поеми, као код Пушкина и Љермонтова Раденко лирски изражава елементе збиље, теме и филозофије живота у наслову *Погибија Чериних синова* и то је само део збиље којим буди вековно и вечито трајање борбе. У архетипској свести носи многа врлутна времена, па из њих бележи три песме о оцу као Јесењин о мајци. Из песме у песму Бјелановић *језгри* између архетипа, света и сопства, а читалац очекује да ће песник узети пушку гледајући братску погибију/*ријеч чува образ и имање//ријечи су/мера за истину//лаж свијетом одавно царује//мудри говор/овесели тмурног//једну жртву/кад Турци/покосе/десет пута/ми њима врнемо//од пушака/горе пропјевају//у домове/лелек и јауци...//*

Но, у одницу песник креће епским суновратима: *Велика је /небеско виђало//Величани јазук учинише//Шест је јаче//када гнијездо брани//Шест московки/о рамену виси//зорни лакци/чувени јунаци//Калудрани/храбри Шекуларци/соја Немањића//.*

Из величке збиље, црногорско-српске, аутор је у оданије намерио , зашавши у имагинацију са неколико радосница и песничких зановети, ваљда да не би било све спрж, кам и трње у горчи, које као да нас враћају у давно време.

На крају треба рећи да је аутор овом збирком изразио жељу ка сапостојању бољег и лепшег у свему, у човеку и времену, за постације и песнике и осветнике, који памте непријатеље.

О ПИСЦУ ПРИКАЗА

Живота Марковић

Рођен је у Доњој Црнући 1937. године.

Од 1956. године објављује писане радове у новинама, а касније у часописима и зборницима. Дуго се бавио просветно-културним радом, био је учитељ, политиколог, новинар, публициста, привредник, песник и прозаиста.

До сада је објавио следећа књижевна дела: *Разговор са звездама* (2004), *Питомљење ватре* (2006), *Жубори љубави* (2007), *Страх од анестезије* (2007), *Споменар снова и живота* (2008), *Шапати спомена измиља* (2009), *Душа глине* (2011), *Оћек воде* (2011), *Срце под каменом* (2012), *Икаров лет изнад гнезда* (2013), *Путовања у раздања* (2014), *Невреме на распућу* (2015), *Докле само* (2016).

Члан је Удружења књижевника Србије.

Живи у Крагујевцу.

Драган Мартиновић

Прва шанса | Тања Малетић

МАШТА

Свима си чуцак и потпун странац,
у тебе гледају са свих страна,
јер жељу да постанеш Индијанац
желиш да оствариш једног дана.

Дете си, још прстима меким
црташ по хладним прозорима,
о световима сањариш далеким
и о нестварним призорима.

У шакама су ти лопте и чигре,
на путу сви су ти паркови знани,
у глави све оне занимљиве игре
које ти кишни крадоше дани.

Баш те брига шта ти све одрасли кажу.
Сањариш и летиш у бескраје своје
и шарене слике у глави се слажу
умазане сасвим у дугине боје.

Онда, једног дана, на крају сањарења,
гумицом полако брисаће твој свет
неко ко ће дати своја објашњења
да их све учиш напамет.

Битно је да будеш тог калупа део,
да уживаш слепило и мрачну пасивност
и ни у ком случају стварно не би смео
да имаш идеју и креативност.

И новац ти дају да учиниш нешто,
ал' знај да ћеш насести на покварен штос
онда кад за услугу замоле те вешто
па ти неке паре потуре под нос.

Исто ти се хвата, да л' си жив ил' мртав
у свету сати кратких, тренутака дугих...
Зашто ти да будеш само средња црта?
Зашто да се мериш са глупошћу других?

Ти буди ти, и даље сањари,
измисли ствари нестварних сто.
Докажи да можеш немогуће ствари,
чак и кад њих мало верује у то.

Ти сачувај дете у човеку смелом,
макар многим остао потпуни незнанац
и оствари једном, бар најмањим делом,
жељу да постанеш Индијанац.

10.10.2016.

САЊАЛА САМ

Сањала сам да ме неко грли.
Сањала сам да ме неко љуби.

Сањала сам да ме неко тражи
и дозива из далека.
Сањала сам, примиче ми образ
ка уснама сенка нека.

Сањала сам да провлачим прсте
кроз нечије бујне косе.

Сањала сам неке руке чврсте
да ме грле и са собом носе
у мирне галаксије звездану ноћ.

Сањала сам и два црна ока
што трепере гледајући мене;
бујна трава и вода дубока,
шуме раним сунцем опаљене.
Мирис зелене земље, поквашене
водом из немих водоскока.

Сањала сам, сањала, да тела ми нема
и да мени неко, рукама обема,
пажљивим додиром брише
очи мокре од поноћне кише;
и ту сан поче у магли да се губи.
Сањала сам да ме неко грли.
Сањала сам да ме неко љуби.

О МЛАДОЈ ПЕСНИКИЊИ

Тања Малетић

Рођена је 2. 7. 1999. године у Београду. Завршила је Основну школу *Надежда Петровић* на Новом Београду. Трећи је разред Гимназије *Михаило Петровић Алас* и планира да упише *Филолошки факултет*. Тања се бави писањем поезије од малих ногу.

Живи у Београду.

Деца пишу

КОНТРОЛНИ

Луси: Јеси ли научила све што треба за контролни?

Маша: Зар је данас контролни ?

Луси: Ти си већ заборавила?! Учитељица је јуче рекла да ћемо данас радити контролни и да питања неће бити једноставна!

Маша: Нисам ништа научила. Шта сад да радим?

Луси и Маша: Хајмо нешто да смислимо.

Луси: Можеш да напишеш питања и одговоре на раме, па кад нешто не знаш, кажеш да те сврби и онда погледаш.

Маша: Нисам баш за ту идеју, учитељица ће примијетити.

Луси: А шта мислиш да напишем одговоре у ћошку табле?

Маша: Па редари увијек бришу таблу прије часа!

Луси: Ах, да! Кад учитељица скрене поглед, ти можеш да препишеш рјешење од мене!

Маша: Може! То је супер идеја!

Контролни је прошао без преписивања јер су дјевојчице ипак схватиле да преписивање није у реду и урадиле су како су најбоље знале. О оцјенама које су добиле писаћемо у некој другој причи.

Ања Касаповић и Уна Турјачанин Кеџман

ПАТУЉАК ПЕТКО

Петко: (рукује се са Ђуром)

Ђуро: Гдје си, Петко?

Петко: Ево ме, Ђуро, од кад се нисмо видјели?

Ђуро: Ма, има двије године.

Петко: Јеси ли нашао неки посао?

Ђуро: Јесам. А ти?

Петко: Јесам. А шта радиш?

Ђуро: Радим већ двије године као аутомеханичар.

Петко: А како радиш кад си патуљак?

Ђуро: А шта ти радиш?

Петко: Ја сам водоинсталатер. Одговори ми на питање.

Ђуро: А шта ти мени говориш? Ти би се у цијеви заглавио.

Петко: Ти би се у ауспуху заглавио.

Ђуро: Добро, нећемо се сад свађати.

Петко: 'Ајмо на кафу.

Ђуро: 'Ајмо, кућа части.

Петко: Има једна пречица, али морамо се кроз рупу провући.

Ђуро: Идемо.

Петко: Ја сам се провукао, 'ајде ти!

Ђуро: Ааааа! Упомоћ! Заглавио сам се.

Петко: Идем по помоћ.

Ђуро: Па, шта ће ти багер?

Петко: Па, морам ти помоћи.

Ђуро: Стиснућу зубе као мушкарац.

Петко: Три, четири... ууу, чекај, сврбе ме леђа.

Ђуро: 'Ајде.

Петко: Три, четири сад!!!

Ђуро: Ух... Како ме ништа није бољело? Како си успио?

Петко: Багер се заглавио. Како си ти изашао?

Ђуро: Зуб!

Петко: Шта зуб?

Ђуро: Па кад сам стиснуо зубе испао ми је.

Петко: Ха ха ха!

Ђуро: Шта се смијеш? Сад сам крезав, зуб ми је испао кад сам се јако тргнуо.

Никола Будић и Вук Шмуља

ХРАБРОСТ ПРИНЦА ЦЕРИЈА

Некада давно у краљевству Хрчак живио је принц по имену Цери Млађи. Принц Цери Млађи хтио је да запроси прелијепу хрчкицу Мини која је била заробљена у дворцу злог мачора званог Ужас.

Принц Цери (тужан): Како бих волио да запросим принцезу Мини.

Писмоноша: Мој Принче, имам писмо за вас од краља Хрчконија.

Принц Цери: Веома добро, дај да видим.

Принц Цери (изненађен): Принцеза Мини је заробљена од стране злог мачора званог Ужас.

Принц Цери: Сутрадан идем да је спасим.

Принц Цери је сутрадан отишао сам да спаси прелијепу принцезу Мини.

Када је принц Цери стигао до дворца гдје је била заробљена принцеза Мини, сусрео се са мачором Ужасом.

Принц Цери: Покварена мачкетино, сада ћу ти одсјећи те масне бркове.

Мачор Ужас: Платићеш ми за то, мала наказо. (Почињу се борити.)

*Принц Џери вади мачеве.
Маџор Ужас почиње нападати канџама.
Принц Џери одсијече мачорове масне бркове и пробада
мач кроз њега.*

Маџор Ужас: Аааааа...(умире).

Принцеза Мини (одушевљено): Џери, ти си мој херој!

*Када је принц Џери ослободио принцезу Мини, одвео ју је у
њено краљевство и након тога су се вјенчали и имали су
тридесеторо дјеце. И живјели су срећно до краја живота.*

Илија Шилковић и Лука Богдановић

ЖАН У БАЈЦИ СЛИКА

ЛИЦА:

Жан, чаробњак и чобан

*Жак је француски сликар који је једног дана у својој сали
за сликање бојио своју слику. У једном тренутку, док је бојио
слику, појавио се један чаробњак који му је рекао да ће га
унијети у његове слике ако га не научи сликати.*

ЖАН: Нећу да те научим, то је мој таленат. Ако хоћеш да
ме унесеш у слику, слободно то уради. Ја желим да видим моје
слике у стварности.

ЧАРОБЊАК: У реду.

*Чаробњак на њега баџи чини, а Жан је нестао и дошао у
своју бајку слика.*

ЖАН: Ууааууу, како је лијепа ова земља. Волио бих да живим у њој!

Идући тако наишао је тако на једну старију кућицу. Жан је ушао у ту кућицу и видио је једног чобанина који је лежао у свом кревету и спавао. Чобанин се пробудио и почео да разговара са Жаном.

ЧОБАНИН: Здраво синко. Откуд ти сликаре што си ме насликао?

Жан му је испричао како је дошао. Чобанин га је угостио и испратио даље на пут.

ЖАН: Желим да се вратим. Досадило ми је овдје да будем.

У том тренутку, чаробњак га је вратио у његову салу за сликање.

ЧАРОБЊАК: Хоћеш ли ме сада научити да сликам?

ЖАН: Хоћу.

ЧАРОБЊАК: Одлично, одмах ме научи.

ЖАН: Ево сада крећемо.

Заједно су нацртали слику коју су уоквирили и ставили у Жанову салу. Њихова заједничка слика у сали била је највећа. Тако се чаробњаку остварила жеља и научио је да слика.

Катарина Шикман и Здравка Ђукић

Радови су ученика V₁ разреда ОШ Змај Јова Јовановић из Бањалуке. За часопис радове послала Јелена Глишић, њихова учитељица.

(Не)везане мисли | Ненад Живковић

Памте се само прва и последња љубав.

Управо због свих оних љубави између те две, а које се обично ретко помињу. Да није тих љубави између – и прва и последња љубав, брзо би биле заборављене.

Чудна нека логика у љубави...

Видиш сине мој:

Ако будеш частан и поштен човек, вероватно нећеш бити богат; али сви богати лопови и преваранти биће сиромашнији од тебе!

Не питај како – само буди частан и поштен човек...

Паметни и школовани људи живе од своје глупости; неписмени, будале и старлете живе од туђе глупости.

Зар је важно чија је глупост?

Док се живи...

Није важно да ли је мали човек са великим амбицијама или је велики човек са малим амбицијама.

Битно је шта ће превагнути:

Човек или амбиције.

Бити духовит и бити смешан – то су две различите ствари.

Многи не праве разлику, па од себе направе будалу.

На крају испадне да ја немам смисла за хумор.

Подсетите ме:

Шта сам оно хтео да вам кажем...

Знам само да је било много паметно, а да ли је још увек...

На овом свету само једна ствар је заувек наша – срамота.

Све друго смо наследили или добили на поклон.

Једино срамоту не можемо ни украсти ни продати.

Когнитивно – ентропијска размишљања са освртом на
есенцијално – примордијално стање духа.

Да сам упола глуп као што сам паметан, водио бих вас
на вечеру свако вече – о вашем трошку.

Кад погледам колико је око мене рекеташа, лопова и
убица – право је богатство бити сиромашан.

Али, како без богатства да издам књигу?

Ко ми је крив што сам умислио да сам писмен у земљи у
којој су старлете књижевна елита а квазипевачи ми се ругају
што знам да читам?

Сетио сам се!

Па ми, у ствари, немамо довољно лопова!

Још нисам чуо да је неко украо књигу.

Кад будем чуо да је неко украо књигу рећи ћу:

"Добро је! За нас има наде!"

Замисли комшинице, оба моја детета ми кажу да сам
глупа и примитивна. Шта ти мислиш?

Тако ти и треба кад учиш децу да говоре истину. Моји добију преко носа чим зуцну о мени.

Ма не то. Него... Да ли сам ја стварно глупа и примитивна?

Наравно да јеси. Али мени не пада на памет да ти то кажем.

Никад ништа не купујте од пријатеља.

Очекује да му платите дупло, да га изведете на вечеру, да му понудите преноћиште...

Ако га, којим случајем, не понудите цигаретом, рећи ће:

– А толико сам га задужио...

О ПИСЦУ

Ненад Живковић

Рођен је 19. новембра 1963. године у Великом Градишту.

До сада је објавио три романа: *Холограм*, *Спирала* и *Гроф Безљудов*, збирку песама *Фатаморгана*, збирку прича *Тотално безвезне приче*, као и једну коауторску збирку песама у корист изградње авалског торња *Хало, Авала!*

Радови су му објављивани у *Књижевним новинама*, и часописима *Свитац*, *Књижевна реч*, *Књижевне вертикале*, *Аванград*, а заступљен је у више антологија кратких прича и песама, као што су *Лексикон савремених српских писаца* (2012), *Рудничка врела* (2008), *Зборник Најкраће приче* у више наврата. Песме су му преведене на енглески, пољски и италијански језик.

Преминуо је у Београду 16. марта 2017. године.

Пет песама | Власта Младеновић

ОДБРАНА ПЕСМЕ

Владимиру Јагличићу

Не могу да спавам,
будим се сред цивилизацијске ноћи,
страшан је осећај немоћи,
кад не могу ништа, а све знам.

Море ме кошмари,
страва и ужас,
а нико не мари,
крст је само украс.

Не могу да спавам,
а савест ми је чиста,
како да спавам, кад знам
да зло се чини у име Христа.

Устајем у одбрану песме,
савести ради, зарад истине,
свестан анатеме,
певам у част Сина и Отаџбине.

ДРАИНЧЕВИ ЦРНИ ДАНИ

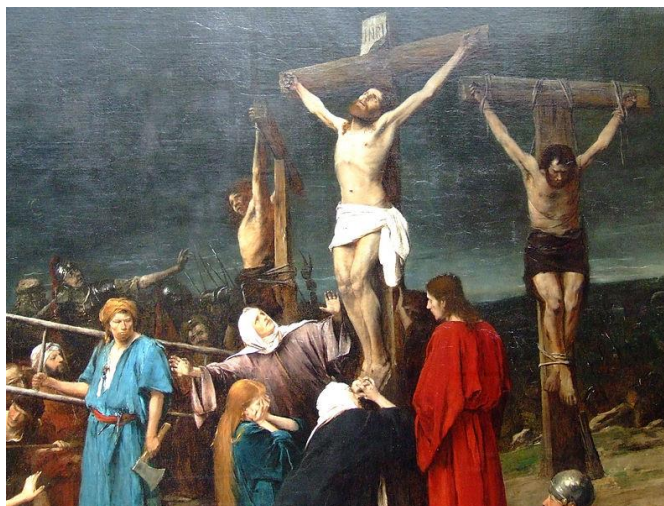
Дошли су црни дани,
на једној страни четници
на другој партизани,
и једни и други,

прљави и зли,
прогонитељи су слободе мисли,
склони безочној чистци;
дани су дуги,
о црни Раде,
као године гладне,
као вечност
и увек ће бити исто:
песници и бандити.

ПОЖРТВОВАЊЕ

Нисам крив,
али прихватам кривицу,
тако је лакше
и за судију и за убицу.
Радије ћу са Христом
на Голготу,
него да будем
са безбожницима у животу.

Михаљ Мункачи – Голгота

НОВА ИСТОКИЈА

Јовану Зивлаку

Ништа се и даље не мења,
сем заблуда,
не идем никуда
а све ми се окреће,
око мене
чудесне су опсене,
светлости и сене
бескрајне васељене.

РУТИНА ПИСАЊА

Кад писцу писање
постане рутина,
а свака тема
циљ за средства,
он нема више
шта да каже.
Има све услове
за непотребно писање,
писаћи сто, интернет,
али џабе пише,
не може свет
да се лаже.

О ПЕСНИКУ

Власта Младеновић

Рођен је 1956. године у Шаркамену крај Неготина. Пише поезију, поетску прозу и књижевне приказе. Антологичар. Уредник издаваштва Народне библиотеке *Доситеј Новаковић* у Неготину, часописа *Библиопис*. Оснивач је Завичајне галерије *Музеј црне крајине* и *Стваралачких дана* у Шаркамену и један од покретача *Крајинског књижевног круга* и *Борског сусрета балканских књижевника*. Сувласник је књижаре и галерије *Астафир* (1989-1994). У периоду од 2009. до 2010. године био је в.д. директор Народне библиотекe *Доситеј Новаковић* у Неготину. Заједно са Маринком Арсићем Ивковим уређује књижевни блог *Удружења Писци без адресе*. Од 1989. године члан је *Удружења књижевника Србије*, а од 2016. године члан *Српског књижевног друштва*. Своје књижевне текстове објавио је у часописима: *Летопис Матице српске*, *Књижевност*, *Градина*, *Књижевни магазин*, *Свеске*, *Корази*, *Златна Греда*, *Расковник*, *Развитак*, *Траг*, *Освит*, *Свитац*, *Овдје*, *Мокрањац*, *Ток*, *Багдада*, *Београдски књижевни часопис*, *Савременик*, *Гамбит*.

Добитник је *Златне значке* Културно-просветне заједнице Србије за дугогодишњи допринос развијању културних делатности – за несебичан, предан и дуготрајан рад (2016).

Живи и ради у Неготину.

Брод | Сенка Војиновић

Белеет парус одинокий...

М. Ј. Љермонтов

Брод је пловио близу стрме камените обале. У једној сеновитој ували, на заравни од ситног шљунка, парчету мекоте чудновато отргнутом од суровог стеновитог крајолика, лежала је жена и сунчала се. Тачније, скривала се од врелих сунчевих зрака, који су ван њеног удобног заклона пробадали кожу попут ужарених стрела, одапетих на неком древном бојишту. Овако, препуштала се читавим телом пријатној топлини која ју је прожимала, безбедна, ван домашаја ватре, убода, рана и бола. Слушала је хук таласа, док су се распрскавали о околне литице, и укроћени, претварали у пену која је лагано клизећи глачала каменчиће њене минијатурне плаже. Још у даљини спазила је брод. Његова раширена једра моћно су се беласала на сунцу и будила у њој неку једва сазнатљиву, успавану или никад досањану песму. Зов слободе. Километрима околу није било ни живе душе, осим ње, и брода. Утонула је у занесено маштарење у својој скровитој ували. Након дугих празних сати испуњених само одсјајем сунца на води и шумом таласа, сада се појавило нешто што јој је закупило докону мисао. Питала се откуда долази тај једрењак, куда је све прошао, воде каквих предела су запљускивале његово корито, које је буре преживео, какве је радости а какве ожиљке понео са собом, какви су му путници... Брод се све више приближавао. Њена радозналост је расла. Када је био сасвим близу, са палубе се зачуо глас:

— Хеј! Здраво! Хоћеш ли да се провозаш на мом броду?

Окрнула се око себе, мада је знала да у близини нема никога осим ње. Позив је изгледа био њој упућен. Заклонила је очи од сунца руком и загледала се боље у правцу одакле је дошао глас. Уочила је да је на броду један једини морнар.

Пловио је сам. То јој, ипак, није било чудно, више природно. На тренутак ју је преплавило усхићење од замисли како би заиста било дивно ући у ту лађу, отпловити незнано куд, под вођством снежнобелих широко развијених једара. Слушати шапат никад невиђених даљина. Заронити у модре дубине непознатих мора. Гледати румене заласке над страним хоризонтима. Или само стајати уз ограду палубе, поред овог чудног морнара, у ноћи, покривена небом прошараним светлוצавим звездама. Можда их једном и избројити. Сунцем опаљено лице јој се смешило и дозивало је погледом. Међутим, брод се није заустављао. Само је и даље лагано пловио близу обале. То ју је збуњивало. Очекивала је да ће у једном моменту бацити сидро, укотвити се, да ће морнар сићи, окупати се у хладу увале, осушити се на топлом шљунку, а онда је увести на свој једрењак. Уместо тога, морнар ју је и даље дозивао. Упитала га је како да приђе, кад се брод не зауставља. Одговорио јој је:

— Па мораћеш да допливаш до њега, да га стигнеш. Ја се никад не заустављам ни на једној обали, пловим око њих, и покатакд људи допливају до мене, укрцају се и праве ми друштво неко време.

То ју је још више збунило. Мало и љутило. И она је могла да каже: Ни ја се не мичем са своје шљунчане плаже, ако желиш да се дружиш са мном, мораш да сиђеш и дођеш до мене. Па ипак, мамила ју је и даље голицава жеља да заплива, стигне и освоји тај брод слободе. Спречавао ју је њен урођени опрез. И страх. На крају крајева, шта она зна о овом броду и његовом морнару? Види их први пут у животу. Можда и последњи. Не улази се тек тако на непознате бродове и креће у неизвесне пловидбе. То је просто — лудо. Махнула му је руком у знак поздрава и пожелела лепо дуго лето и мирно море. Морнар је променио правац и отпловио даље.

Наредних дана, међутим, ушло је у жену неко дотад непризнавано осећање досаде и празнине. Сваки час загледала је у пучину, ишчекујући брод да се опет појави на

видику. Чак је повремено напуштала своје удобно хладовито скровиште и успињала се и на литицу да боље осмотри. Кајала се што није запливала ка њему, сад јој се чинило да то и није било тако сумануто и немогуће. Да ли привучен њеном чежњом, или случајно, брод се појавио. Покушала је да са морнаром разговара из даљине. Није хтела да га пита зашто је поново дошао. Распитивала се за друге ствари, оне које немају никакве везе са њом. Зачудо, и оне су је дотицале. Желела је да зна какве су обале крај којих пролази на свом путу, какви су њихови становници. Морнар јој је причао да су врло разнолике. Неке су сурове и неприступачне, дивљих и непријатељски настројених житеља, а неке, опет, предели блаженства, обиља, благог сунца, сочних воћака, пријатељски насмешених лица, податних и страствених жена. Занимало ју је зашто се бар у тим крајевима није задржао, или остао заувек, али прогутала је своје питање. За њу је можда и боље што није, ко би јој сад правио друштво на овом малом усамљеном осенченом жалу. Али, то друштво није јој доносило радост коју је прижељкивала, било је пуно стрепње, нечег несталног и крхког, попут привиђења за које знаш да ће се сваког часа расплинути и нестати, остављајући иза себе празнину само још дубљом и безнаднојом.

Морнар јој је предложио:

— Зашто стварно не покушаш да допливаш до мене? Јако бих то волео. Кад будеш била довољно близу, пружићу ти руку и помоћи ти да се укрцаш на брод.

Жена је дуго размишљала. Тешко се одлучивала. Но, није јој се одрицало морнара и његовог присуства. Покушала је да га завара дугом причом, да купи време. Мислила је да ће јој, ако што више сазна о морнару, то помоћи да лакше сустигне његов брод, кад се једном реши. Међутим, и поред многих ствари које јој је морнар испричао, све што је сазнала није било оно право, најбитније, одгонетка, кључ, уже којим би се привезала за његов једрењак. Детаљно га је проматрала. Понекад би јој деловао исцрпљено, уморно, измучено дугим

усамљеним путовањима на којима никако није успевао да утоли своју бескрајну жеђ. Да ли је и он сам знао за чиме трага? Зашто живи по својим бесмисленим правилима која не помажу ни другима, који желе да му се приближе, ни њему самом? Или само непрестано бежи?... Помишљала је да је и њему, бар некад, потребан мир, уточиште какво је она себи пронашла, и желела је да му га понуди, да га подели. Ко зна, ако се макар мало задржи, можда пожели да остане. Говорио јој је покатак да га њена близина умирује. Питала се је ли то разлог што се брод враћа, или је и то само неочекивана успутна станица његовог неутаживог немира.

Након једног поподневног купања, у самоћи њеног маленог шљунчаног царства, уместо брода, жену је дочекала порука у боци. Кад ју је отворила, у њој је стајало само: Да ли ти мене волиш? Знала је да је од морнара. Шта да одговори? Да, био јој је потребан, и хтела је да и она буде потребна њему. Али, она је умела да воли само широко, недокучиво небо над њом, и да осети само додир сунца и воде. Како се воли неко као што је морнар? Може ли се такав неко волети? Ко је уопште он? И све и да га заволи, то не значи да би јој узвратио истом мером. Можда је та порука само израз тренутног клонућа, једног момента у којем му је нужно да се за секунд усидри, да зна да неко мисли на њега, да није све тако нестабилно, покретно, измичуће, да би се одмах потом, све изнова помакло, кренуло, наставило својим уобичајеним током незауостављања. Пажљивије је погледала боцу. Била је од рума. Њен испијени садржај још је реско дражио ноздрве. Насмешила се резигнирано. Није одговорила. Понашала се као да се ништа није ни догодило.

Брод је долазио, и одлазио, и жена је слутила да ће се ускоро отиснути у неке нове, далеке крајеве, да истражи њихове обале. Једног дана, који се ни по чему није нарочито разликовао од осталих, осунчаних и обојених у плаветнило неба и мора, или можда јесте, за једну дубљу плавичасту нијансу, тек, жена се осмелила и запливала ка броду. У

почетку јој је изгледао као лако достижна мета, чудила се што се није раније бацила, што је одуговлачила; вода јој је пријатно миловала тело, сунце растапало своје зраке по намрешканој површини, као да јој је обележавало стазу, брод се белио сасвим близу, надхват руке, а морнар махао руком, испруженом у знак поздрава или обећане помоћи. Али, негде на пола пута, осетила је како посустаје. Брод јој је све више измицао. Чула је морнара како довикује: Пливај брже! Прати мој брод! Ако пожуриш, стићи ћеш га!... Снажно је замахивала, али тело је више није слушало. Руке су јој изгубиле јачину, ноге се кочиле, срце силно лупало. Захватио ју је талас панике. Скупила је једва толико снаге да се врати натраг на обалу. Уздрхтала и разочарана, спустила се на топлу и тврду постељу од шљунка. Брод је јездио ка пучини.

Жена није одмах одустала. Покушај се поновио више пута. Понекад би јој се њен циљ учинио ближи, приступачнији но раније, и готово да је могла да дотакне сребрни бродски труп, али, опет би се на крају показало да је тај осећај био варка, да се брод удаљава, ван њеног домашаја, остављајући је поново клонулу, очајну и саму. Сваки наредни пут осећање незнања се појачавало. Још је могла да чује глас морнара како је дозива и бодри да плива брже, али је тај дозив бивао све тиши, све даљи, а рука се више није назирала. Ничег није било између њих, само ваздух плав од неба и воде, али тежак и загушљујући од мучног сазнања да се све раставља на делове, на одвојене светове и одлази у пределе из којих се више не може ни дозвати. Дозивања бледе од даљине, постају само жеље, па нејасне успомене... Жена је, последњи пут, пратила брод погледом, све док се, нестваран и бео, није претворио у црну тачку на хоризонту, па се и она изгубила у неповрату. Остао је једино неизбрисив траг у очима, одсјај сећања и чежње који се опиру неумитном заборау. А надају му се као жуђеној утехи и олакшању.

У дну душе, знала је зашто није могла да доплива и укрца се на једрењак, шта је спутавало њено тело да се

размаше кроз таласе. Нехотице, морнар јој је постао превише битан, битнији од самог белог брода и краткотрајног узбудљивог путовања. Човек један другом не може бити средство — само циљ, било је урезано дубоко у њој. Брод се није враћао. Отпловио је. Лутао је, као и увек, по неиспитаним крајевима, привучен светлуцањем новог и несазаног, заувек изван видика жене из сеновите увале, ма како се трудила да проникне у замишљено обзоре. Тако, милошћу богова, није могла да види један приказ. Негде тамо, далеко, неко је пливао ка броду, баш као и она некад, са своје обале. Плива брзо, одлучним покретима — и сустиже га. Из воде израња рука, спаја се са оном испруженом из брода, за руком се помаља и цела фигура, и уз помоћ снажног трзаја, победоносно ступа на палубу. На ветру се, као застава, лепрша њена дуга, тамна коса.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Сенка Војиновић

Рођена је у Краљеву 9. августа 1978. године. Након гимназије у Врњачкој Бањи студирала је српски језик и књижевност на *Филолошком факултету* у Београду.

Повремено пише кратке приче које објављује у електронским часописима.

Живи и ради у Београду.

Одломци које памтим

Приредила: Сања Живковић

ПРОЉЕЋЕ ИВАНА ГАЛЕБА | ВЛАДАН ДЕСНИЦА

А недјеља има неки свој посебни, специфични карактер, који се осјећа и разазнаје у свему. То као да није један произвољно, људским споразумом утврђен дан, него надљудски, с вишег мјеста одређен. На селу и у варошици, у пустињи као и у метрополи, недјеље, ма колико различите међу собом, имају нешто основно заједничко. И то нешто као да не лежи само у људима, у кретању и мигољењу живог људског створа, већ и у природи, у читавом њеном ритму, па и у такозваним мртвим стварима. И у самом зраку у коме се труни златасти, љепљиви недјељни пелуд. У недјељу је сунце више сунце а тишина више тишина него у друге дане. Још у дјетињству чинило ми се да се у недјељу сунчане опеклине на купању добију кудикамо лакше и брже него радним даном. У недјељу и бубе спорије гамижу, и сокови у билинама спорије струје. Али нарочито је споро, љепљиво споро, и сво гњецаво од неке влажне топлоте, недјељно поподне. Чисто се грустим од додира његових грубих знојавих дланова. Кад пређе подне, недјеља се некако згусне, узрије. Недјељно поподне је потенцирана недјеља. Могло би се рећи *зрела недјеља*, онако као што се каже *зрело љето*. А у таква недјељна поподнева сунчана тишина зна постати неподносива. Одавна је знам! Све око нас, заковано, брекће, све жуди, вапије за једним

покретом, за једним звуком, покличем, треском, па да наступи извјесно једва ишчекивано облакшање. Да неко негдје крикне – па макар ко и макар што – да кукуријекне пијетао или да зањаче магарац. Макар да снажно залупе нека врата или прасне неко стакло – ма што, ма што, али само да то сунчано поподне затаљених уста добије свој жив глас!

Истина, такве изузетне физичке љепоте веома су ријетке. Као што су иначе ријетке велике надарености. Љепота тек нешто мало нижег реда већ није то исто. Оно већ није нешто потпуно, цјелокупно, само по себи довољно, нешто апсолутно и ничим условљено. Па зато одмах спада на онај нижи степен на коме је потребно да буде удружена с другим неким даровима, својствима, одликама, да с другим нечим стоји у односу и у међузависности, или чак да буде само одраз или вањски израз тог нечег другог. А кад те подударности и те интеграције нема, тад говоримо да је таква љепота само привидна, *извањска, бесадржајна*, или чак да је лажна. И тад на њу гледамо као на једно додуше неоспорно али више-мање индиферентно и незначајно својство – као на обећање које је изневјерило. Али није читаво питање у самом степену љепоте. Важна је и врста. Има физичких љепота које су лијепе некако из свог темеља, из подлоге, као што би казали ботаничари. То су, рекао бих, нужне љепоте, љепоте које су на силу морале да се роде такве: потекле од доброг соја, оне нису ни могле да испадну другачије. Сигурна, зајамчена љепота. Ако јој познајете извор, ако јој знате оца и мајку, врло добро схваћате да иначе није могло бити другачије. Има ли у породици петоро, шесторо браће и сестара, сви су одреда лијепи, стројни, успјели. То је серијска љепота, љепота у неограниченом броју примјерака. Добро одјевена војска. Љепота механичких одљевака. Има у њој нешто стабилно, непогрешиво, као у вожњи жељезницом. Но каткад зна да се јави и нешто неугодно, као клица досаде, у

том комотном и сигурном посједу љепоте, у том искључењу сваког ризика, сваке могућности изненађења, сваке стрепње. Такав нам се људски створ привиђа неоткупиво оптерећен својом љепотом, заробљен њоме још прије рођења. Ни сјене каквог немира, ни трага препуштености слободном случају. Та еугенетска, скроз неиндивидуална љепота неко је колективно добро, у коме је сваки појединац само захвалан дионик, дисциплиниран задругар. Стална и трајна, она је угњеждена негдје дубоко у својим носиоцима, у некој скривеној ћелији или гену, и даље неумитно преносива. Такве су љепоте лијепе и кад мирују и кад шуте, и кад спавају. И, рекао бих, нарочито кад шуте или спавају. Оне обично немају свој прави моменат, своје најбоље доба: ту љепота прати своју жртву од кољевке до гроба: од лијепа дјетета бива лијеп младић, па лијеп човјек, па лијеп старац, па најзад – лијеп мртвац. И због те солидности и зајамчености, таква се љепота у промету од свакога радо и бесприговорно прима. Него има и једна друга врста љепоте. Једна крхка, лабилна, прекарна љепота, љепота пуна стрепње. У таквој љепоти као да нешто вјечито упозорава на чудо њеног постанка. То није сама љепота облика, већ нешто што по њој пада као осветљење по пејзажу. То су оне љепоте које сликарима и скулпторима знаду задати стотину мука. Умијеће ока да погледа, умијеће уста да се насмијеше. Немир који стално пребива у угловима усница и који без починка моделира на лицу обасјаности и засјенице, осмијех час пун заборав, без јучерашњице, час осјенчан неким прадавним, још прије рођења наталоженим умором. У сваком њиховом чину, ријечи, погледу као да је присутно читаво њихово биће, читав њихов дотадашњи живот. Кад шуте, кад не чувствују, такве су љепоте погашене лампе. Јесу ли само часом запале у расијаност, већ су астрално далеке и хладне, и никакав додир, никакав стисак руке, није кадар да затрпа ту даљину, да премости ту провалију. Љепота је нешто што оне вјечито у себи преду и из себе сучу, као паук своју нит. Зато нам се она привиђа као неко њихово непрекидно дјелање, и као њихова лична заслуга. Али што

им је најособеније, то је онај утисак да су се стекле неким чудом, да су настале неким необично сретним а произвољним стјецањем датих околности, слијепим но премудрим усклађем безброја тананих момената и услова. То је љепота невјероватно сретног исхода, љепота случајно насталог савршенства: остварење једне незамисливо ријетке, практички готово немогуће комбинаторичке могућности. И баш тај дојам лабилности и чудесног постанка којим одише таква љепота даје јој драж мистерије и пришаптава нам да савршенство не настаје извјесношћу поступака и јасним сазнањем његове суштине, већ као остварење једне изузетно ријетке више случајности. А веома јасан и одређени осјећај да би било довољно да је једна једина ситница изостала или била само мало друкчија па да би све било упропашћено и да бисмо мјесто љепоте и савршенства имали нешто индиферентно, или чак и савршену ругобу, придаје таквом створењу чар скупоцјености. Исто тако, има и великих умјетничких дјела чије постање и организација представљају једно право чудо, дјела којима би ситна статичка омашка пољуљала равнотежу а зацртан потез раскинуо магију. У наоко безбрижном плесу над провалијом довољан је један несмотрен корак па да се читава ствар сурва у безвриједност, да се сублимно изуврати у гротескно, да се аутентично поетско сроза у плићаке баналнога, у избијељелу једноставност без чара, у оно непоетско наивно које стигматизира промашена дјела. То су творевине за које не постоји половични успјех. Најбоље рјешење уједно је и једино могуће: или савршенство у запасају који је дјело само собом обиљежило – или потпун неуспјех. Таква дјела носе у себи своју фаталност. Промашеном ремек дјелу ускраћена је шанса да се угура у категорију пристојних просјечних ствари. Умјетник се налази пред драматичном дилемом: за њ не постоје утјешне награде и сребрне медаље, он нема могућности за часни неуспјех и часну осредњост.

Матуранти пишу

ЋУТАЋУ | АЛЕКСА СТЕПАНОВИЋ

Ускоро ћеш бити далеко. Далеко од мене, далеко од свог досадашњег, живота, далеко од нас. Ускоро ћеш бити далеко ако километри ишта значе. Мени не значе и никада неће, јер ти си већ далеко. Далеко си од свега што је било наше, далеко си од особе која ме је волела. За нама је по која реч коју заустих, али не изрекох и хиљаду скривених осећања док обоје ћутимо. Ти ћутиш крај њега, ја ћутим сам. Некада нисмо ћутали када нисмо били далеко. Наставимо ћутати о свему што је било јер другачије не бих поднео. Била си ми далека синоћ и ћутао сам. Бићеш ми далека вечерас и ћутаћу.

Ћутаћу да не би сазнала за све моје битке које сам против себе водим док си ти крај њега. Сетне и тешке битке које кријем иза осмеха, истог оног осмеха који крије срце што лудачки удара када те угледам. Прећутаћу кривицу твоју или кривицу моју, јер једини кривци смо срце моје и ја дозволивши да нам постанеш потреба, сваки минут и свака секунда сваког дана.

После свега, никада више не желим поново нас, а умро бих за још један твој пољубац. За онај загрљај када смо сами – срушио бих све, али и о томе ћу ћутати, јер ништа више нећу да рушим због тебе. Ти си срушила нас, а ја сам сам срушио себе.

Ускоро ћеш бити далеко и више нећемо ћутати, исти они километри који не би покидали нашу љубав покидаће наше ћутање кога смо обоје свесни. Покидаће све оно што си ми била и остаћеш само траг на левој страни груди. Мали траг никада нећу заборавити, јер ми је показао колико умет да волим и шта је разочарање.

ШТА ЈЕ ИСТИНА ЖИВОТА | ИВАНА ФИЛИПОВИЋ

Постоји веровање о злом демону у нама који нас обмањује и куша. Питам се је ли опасно бити радознао. У нашој природи је тежња да сазнамо нешто више, да проникнемо изван земаљских граница. Треба ли човек да се задовољи само доступним сазнањима?

Читавог живота човек учи, усавршава се. Можемо ли зауздати своју знатижељу и не гледати путем галактичких пространстава, можемо ли бити само земаљски укореењени? То је све зачарани круг из ког води само један излаз, али који? Можда ћемо бити кажњени као први људи. Тада нам наша љубопитљивост неће бити занимљива.

Идеја о смрти као о излазу из овог света, као о вратима која воде ка нечем новом, другом, поставља бројна питања. Најсавршенији филозофски умови су провели цео живот тражећи одговор на питање – шта је права истина живота. Поставили су своје хипотезе, дошли до крајњих маргина својих умова, а ништа доказали нису. Ми можемо да верујемо у њихове претпоставке, али оне су исто толико значајне колико и наша мисаона трагања.

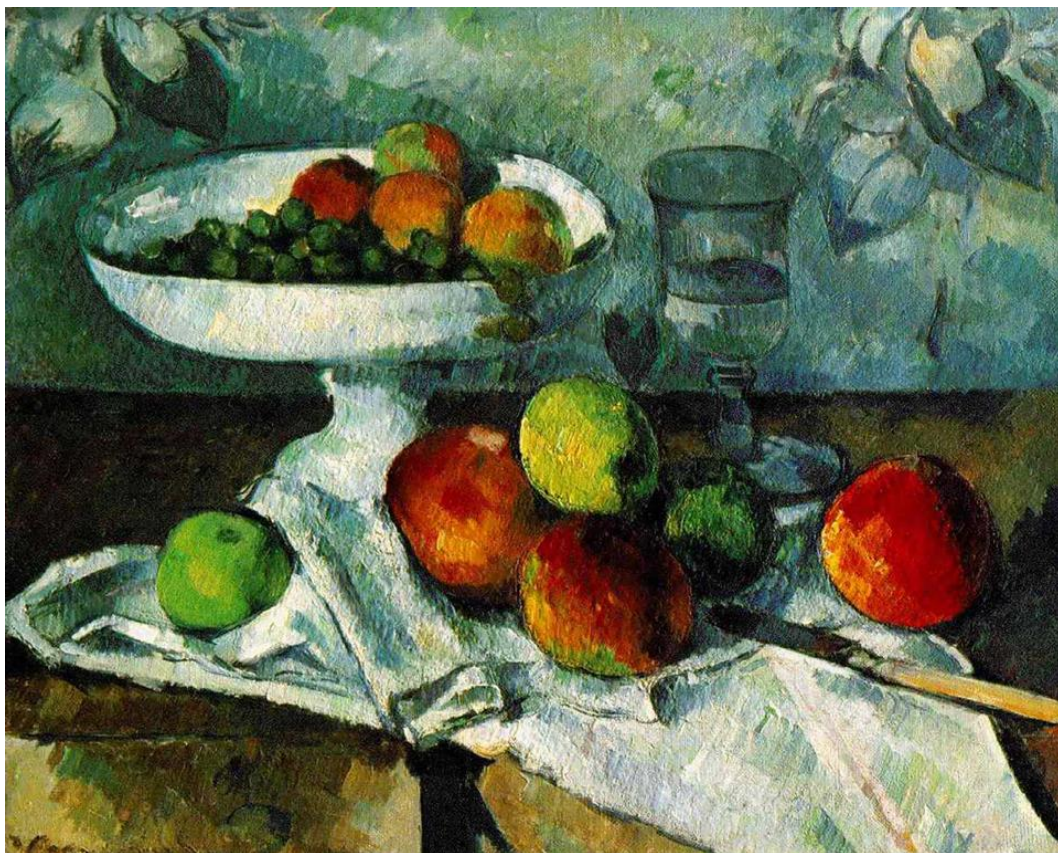
Сумњамо у све, па чак и у сам живот. Потрага за смислом, за одговором, тежња да одгонетнемо тајну, нас све више увлачи у ковитлац немира и неспокоја. Остављамо стварност да бисмо се бавили некаквом умишљеном надреалношћу.

Трагамо за смислом живота, а не видимо да је смисао у њему самом. Какве лепоте он само пружа! Ми треба да се радујемо свом свету, а не да себе оптерећујемо мислима о неким измишљеним, вишим лепотама. Где пише да оне заиста постоје? Зашто не сумњамо у њих? Не верујемо својим чулима, сматрамо да нас варају, а уједно уживамо препуштајући се њиховим чарима. Није ли то апсурдно?

Будимо задовољни свиме што имамо, чиме смо даровани. Живот је прекрасан и једино стварно, опипљиво

што имамо. Искористимо га. Нека живот и рад буду вентил наших мисли. Не задајмо себи тако тешка питања. Нећемо наћи одговор. Не доводимо себе у стање песимизма и суморности. Будимо једноставно – људи! Није ли то предивно?

*Радови су матураната Десете гимназије
Михајло Пупин из Београда.*

Пол Сезан – *Мртва природа*

Духовна поезија | Радојка Никић Милиновић

ВЕСТ О ВАСКРСЕЊУ

Анђео
открива тајну
васкрсле љубави
Господа
и Спаса
милост
велика
мироносицама

шири се светом
вест о васкрсењу

СВЕТА НИНА

У одеждама
небеског сјаја
просвећује душу
и блиста
лепотом нетварном

Света и мила
љубављу пронесе
Крст од винове лозе
земљом Грузијском
и просија милост

ДЕСПОТ СТЕФАН ЛАЗАРЕВИЋ

Под Покровом Пресвете Богородице
престоницу узноси
поносни град
буди се
слово о љубави
неизбрисиво
вековно
тражење
и
враћа
се поново
да чува душе
моштима целебним дивљење

БЛАГОДАРНОСТ

Истина
открива
лице
среће
благо
даривање
Божја љубав
близу је небо

ПОДВИГ

тежак
све дубљи сан

боли
тамне
стежу

до љубави
искушења
све већа тајна

поносна
гордост
пече

О ПЕСНИКИЊИ

Радојка Никић Милиновић

Рођена је 24. марта 1974. године у Ваљеву. Дипломирала је на *Богословском факултету*. Пише поезију, кратку прозу, путописе. Објављивала је у бројним књижевним новинама и часописима. Учествовала је на поетским фестивалима. Похваљивана је на поетским конкурсима. Добила I награду за поезију студената *Златно перо студентско Видовданско 94*.

Објавила је песничке књиге:

Дуго откидање капи светла (2004), *Слика после сна* (2007), *Трагови чекања дугих* (2012), *Расуте сенке* (2012), *Цветови неба* (2013), *Машне ходочашћа* (2014), *Чудесни вез* (2016).

Афоризми | Снежана Марко-Мусинов

- Никад нисмо довољно брзи. Посебно на прузи.
- Најгоре је оно време животног доба када не мораш ништа, а мораш заправо све.
- Ко на неважно скреће пажњу, лоше усмерава животну вожњу.
- Јадан је онај народ кога уместо будућности, покреће искључиво прошлост.
- Свет живота и смрти дели ограда – гробља.
- Народ као циљна група зна и на странпутицу да одлута.
- Они што чачкају нос праве се луди. Они што су луди не чачкају ништа.
- Да ли је шеф мали или велики, исто ти се 'вата. И једног и другог мораш да слушаш.
- Нека ћутања су речитија од дугих говора.
- Од имати до немати, од бити до не бити изузетно су танке нити.
- Од јутарњих рутина, најважније је отворити очи.
- Свако има своју одскочну даску, само је неки промаше.

- Запустимо ли друм живота, пропашћемо у рупе на асфалту.
- Они што троше из сопственог џепа најбоље знају колико је сати.
- Пљачке су изашле из моде. Пресушила сировина.
- Боље је бити плитких џепова него плитких умова.
- Посенилио је. Стално броји године уназад.

О АФОРИСТИЧАРКИ

Снежана Марко-Мусинов (1958), самостална техничка секретарица Лабораторије, рођена Банаћанка, живи и ствара у Земуну. Заступљена је у осамдесетак зборника (кратке приче, песме за децу и одрасле, афоризми и критички осврти) и часописима у земљи и региону. Објављена јој је поезија оригинално написана на енглеском језику. Превођена је на арапски и словачки. Вишеструко је неновчано награђивана у Београду, Рожајама, Мркоњић граду, Тителу, Сокобањи, Књажевцу, Крушевцу, Лећу – Италија (фото поезија).

Промоција

ВЈЕТРИЋ НЕСТАШКО УСТАЛАСАО ОСЕЋАЊА ПУБЛИКЕ

Забележено на промоцији књиге наше уреднице Јелене Глишић

Збирка песама *Вјетрић несташко* наше уреднице Јелене Глишић усталасала је осећања бројне публике на промоцији одржаној недавно у *Вијећници Банског двора* у Бањалуци. Другу збирку песама за децу ове занимљиве песникиње објавила је бањалучка издавачка кућа *Арт сцена*, а обogaћена је надахнутим илустрацијама Косте Миловановића.

Књига песама Ветрић несташко је намењена деци, али свакако својом разиграношћу, духовитошћу, а богме и духовношћу, може бити занимљива свим узрастима... Посебно треба истаћи да свака песма има неку причу, носи неку поруку, показује деци како би нешто требало или не, а то најчешће дајући животињама људске особине што се деци посебно допада.

Ове ријечи једног од рецензената, песника Анђелка Заблаћанског, публика је поздравила бурним аплаузом, тим пре што је песникиња то показала песмама које је надахнуто говорила.

Књижевник Ранко Павловић, који је такође био рецензент ове књиге, нагласио је да Јелена Глишић следи ону Змајеву линију у поезији за децу, коју су наставили Григор Витез, Момчило Тешић, Драган Лукић, Душко Радовић, Љубивоје Ршумовић, Мошо Одаловић и други наши значајни песници, с тим што, окрећући се сензибилитету савременог детета, осавремењава теме, па чак и оне које су деценијама и вековима присутне у књижевности. Тако, на пример, њен вук није крволочан и Црвенкапа га сусреће у тренутку када са заљубљеном вучицом иде пред матичара, вуку пензионеру снагу може вратити само вегетаријанска исхрана, тачке које

тражимо нису испале из реченица него су спале са бубамариних крила...

Песникиња Енеа Хотић, такође једна од уредница часописа *Суштина поетике*, није била само обичан водитељ промоције него је врло занимљивим запажањима допринела осветљавању песама уврштених у ову збирку.

Јелена Глишић је учитељица, па су се у промоцију њене књиге *Вјетрић несташко* укључили и ученици Основне школе *Змај Јова Јовановић*. Стихове из ове збирке говорили су Јелена Скопљак, Катарина Шикман и Никола Будић, а на гитари их је пратио њихов школски друг Илија Шиљковић.

Вече је протекло у заиста лепој атмосфери, а публика је громогласним аплаузима потврдила да јој се свиђају песме младе даровите песникиње.

Суштина поетике

Прича за децу | Светлана Митић

ЖИВЕЛА СЛОБОДА

У центру града, у једној малој "Пет – шоп" продавници, родила мама хрчак пуно беба хрчака. Како су били слатки онако мали! Један је био бео, други шарен, трећи жућкаст... Лежали су на мамином стомаку, сисали млеко на смену правећи смешне гримасе својим њушкицама. Време је пролазило, они су расли и бивали све лепши и лепши. Личили су на пуфнасте покретне грудвице.

"Е, сад је доста! Право је време да их продам", мислио је трговац док је својим грубим шакама скупљао преплашене хрчке, одвајајући их од мајке. Затим их је убацио у други кавез препун одраслих хрчака спремних за продају. У тој гужви, раздвојише се браћа и сестре...

У продавници је било загушљиво, зидови се нису видели јер су од пода до плафона били поређани кавези и акваријуми. Како је то било застрашујуће искуство за мале хрчке!

"Гра – гра! Досадиле сте ми са својим глупавим причама!", грдио је ара папагај мноштво жутих и зеленкастих папига које су делиле кавез са њим. "Цврр – р – р, цвррр", цвркутали су канаринци, отимајући се око једног залуталог зрна пшенице. Лепи, бели зечићи са црвенкастим очима су равнодушно грицкали траву у свом кавезу помирили са својом судбином.

Осветљени акваријуми су блистали препуни рибица свих могућих врста. Шлајери су се шепурили, златне рибице са лављом главом су се такође правиле важне, сигурне у то да су најлепше. Скалари су пливали дисциплиновано један иза другог... Код њих је владала тишина, чуо се само звук пумпе за воду.

Прошло је неколико дана. Хрчака је било толико много у кавезу да су се пели једни другима на главу и леђа. Они већи су немилосрдно одгуривали мање од себе када би им продавац доносио храну и воду.

"Мамице, мамыце, хоћу да ми купиш хрчке, желим да имам кућне љубимце!", молила је мајку лепа, златокоса девојчица. Пошто јој је тог дана био рођендан, мајка јој испуни жељу. "Хоћу оног жутог, види како је слатак, мама! А може и онај шарени са белом њушкицом...", изабра девојчица баш оне мале хрчке скоро одвојене од мајке. Трљајући задовољно дланове, стрпа продавац преплашене хрчке у нови кавез са свом пратећом опремом.

Прва ноћ у кући девојчице је била чудесна! Није било гурања, уједања, гребана, скакања на главу... хрчци су весело трчкарали по кавезу, повремено се частећи обилном храном. Јурцали су по неким степеницама, играли жмурке кријући се у посебним тунелчићима. Уживали су тако неколико дана, а онда се њихова радост мало помало – угасила.

Жути хрчак се завукао у цев и није хтео да изађе. Шарени се попео на котур са степеницама и није хтео да сиђе. "Хоћу код маме", проговори једног дана жути. "Како то мислиш, девојчица ће бити тужна ако одемо", одговори шарени. "Схватиће, она је са својом мамом. Можда јој мама купи нешто друго... рибице на пример. Њима је потребна само вода, оне не траже да се милују, чешкају..."

Договорише се хрчци и једне ноћи, док су сви у кући мирно спавали, побегоше. "Пет – шоп" радња је била у близини. Под окриљем мрака пронађоше улаз јер су врата била стара, напукла са сасвим довољним отвором при дну.

Кад су се појавили, настаде велика узбуна и бука међу птицама и животињама. "Гра – гра! Како сте се ослободили? Ах, ослободите и мене, бићу вам захвалан до краја живота", повика ара. "И нас, и нас!", укључише се папигице. "Како је јадан живот у кавезу са решеткама и без неба!" А тек њихова

мама! Скакала је од среће, љубила их, грлила, а била је и поносна што има тако храбре и одане синове.

Није требало много хрчцима да поотварају све кавезе. Али како да изађу кад отвор на вратима није био довољно велики за све? Хрчци су могли да побегну, али нису хтели да изневере своје другаре по невољи. После краће расправе, договорише се шта да ураде. Чекали су будни, напети и спремни за бег.

Ујутру, око осам сати, зачуше окретање кључа у брави. Продавац је широм отворио врата како би у радњу ушао свеж ваздух. Жмиркао је јер је напољу сијало сунце, а у радњи је још била тмина и владала нека чудна тишина.

"Бу – бу – фрр – фрр – фијуу!", нагрнуше одједном све животиње напоље. Птице су летеле изнад и поред продавца који је беспомоћно махао рукама штитећи се од њихових крила. Трчали су му око ногу хрчци, зечеви и сви који су могли.

"Живела слобода!", викали су. "Бежимо у паркић, па у шуму", поручивали су једни другима. Птице су летеле изнад њих и показивале им пут. Сунце се смешкало док их је трава, цвеће, дрвеће дочекивало, желећи им добродошлицу. Сада су могли да дишу пуним плућима радујући се новом животу – у СЛОБОДИ!

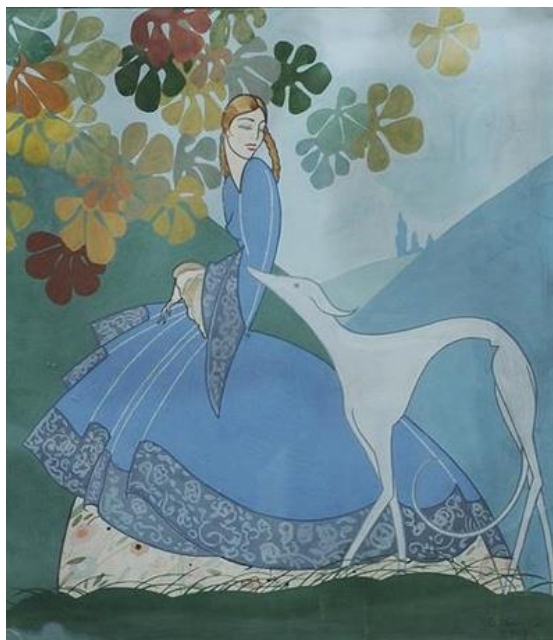
О СПИСАТЕЉИЦИ

Светлана Митић

Рођена је 20. јуна 1955. године у Београду. Због посла родитеља одрасла је на Косову и Метохији, у Призрену. Након завршетка гимназије у том граду, као дете просветних радника и велики љубитељ књижевности, опредељује се за рад у просвети, те је 1978. године дипломирала на *Филозофском факултету* у Приштини, одсек *Југословенска књижевност и српски језик*. Као просветни радник радила је у Косовској Митровици и Борчи. Од 2012. године је у пензији.

Још као студент почела је да пише песме, есеје и друге краће форме. Из љубави према најмлађима кренула је да пише приче за децу 2014. године.

Милена Павловић Барили - *Дијана*

Да не заборавимо

НА БУНАРУ | ЛАЗА ЛАЗАРЕВИЋ

Како ветар попухује, тако се с бразда, као неке беле авети крећу големи праменови магле; носе се страном на коју ветар душе, па после се, у ситним беличастим кристалићима, као обоци вешају теби о браду и бркове и коњу о длаку. — То је оно што ја кажем: ако нису муве, а оно је иње! Ноге се мрзну, а очи сузе. Већ ни ракија не може да загреје срца, и ти се нестрпљиво осврћеш, нећеш ли где угледати кућу и домаћина који воли госта,

Ја, богами, знам куда ћу. — Ја идем код Матије Ђенадића. Оно му је кућа што пред њом о шљиви убоговетно виси чутура с препеченицом! Ко год прође, нек сркне! — тако воли Матија. А кад му доћеш у кућу, на рукама ће да те носе...

Море, чисто ме мрзи да причам, то треба видети. Каква је то кућа, старинска задруга, — читава војска! Дођи само увече, а да ти се надају, па ће те пресрести једна снаха на самом путу, с лучем у руци. Друга стоји у шљивику, трећа је пред стајом, четврта одбија псе, пета у кухињи, шеста у соби куда те воде, — читави сватови! И све је у њих весело, све скромно, све задовољно. А не дао ти Бог да се побијеш с киме из њихове куће, јер од њих има шесторо у самој војсци, а један је баш прави војник, стајањак, под заставом у Београду.

Нити њима треба моба — шта ће им моба код толиких руку? Лепо код њих ору три плуга без престанка; а кад трговци пођу лучити свиње, добро забрекне ћемер у Матије.

Овог њихова Арсена знам још кад је био кевил. Извади двојнице иза појаса, па све ћурличе покрај Бурмазовићеве куће. А у Бурмаза је кћи, — кћи и по! Да пројашеш, што кажу, поред ње да она превали оним пустим очима, очас ти мркне свест, и једва се држиш на коњу.

Ама се Арсен навикну на њене очи и не плаши их се. Затурио ногу на врљику, лактом се одупро о другу, а на шаку наслонио образ, па говори с њоме:

— Стид ме баш да, поменем баби, а ђеди не бих смео ама баш никако! Баш да знам да те никад ни узети нећу!

Анока се не застиде, ко што би требало. Лукаво погледа испод ока, нави се мало на страну и, прикривајући љутину, рече:

— Па добро, и немој! Ја ћу се удати за Вилипа Маричића!

— Који? Зар ти мислиш да ћу ја тебе дати икоме другоме! Бе ни кост с коском му остала не би ко би те само прстом прихватио!

Анока размажено тресне ногом о земљу, испупчи прси, зачкиљи и заврти главу:

— Е? А ти би, ваљда, хтео да ја седе плетем? Ви'ш, молим те!

Али Арсен то више не чује. Он се удави под њеним вратом, па је дохватио за руку и привлачи врљикама и себи. Она се поприлично затеже, али прилази ближе и ближе; и подузима је тајанствена ватра кад јој се мушка рука сави око паса.

Добра девојка, да је Бурмазовић није страшно размазио. Ал' шта је знао радити? О колери му погибе толика чељадија, да је после Аноку држао као мало воде на длану. Не ваља то мазити дете и попуштати му, па да је једно у свету. Ама никако!

То вече дође Арсен сасвим замишљен кући. Што му није обичај — прво сврати у качару, па мосуром добро потеже из једне двојке; а није он иначе никад пио. Седе после на пањ и оста сам у мраку, па гледа живот у двору. На отворена кухињска врата букти ватра црвеним пламеном и лиже гвоздењак и вериге на којима он виси. Арсена самог поче подилазити некаква ватра; и би му врућина, и он се чуђаше како је то: да га чак из кухиње загрева онај пламен! А крај ватре по двору час по час пролазе црне људске слике и пси. Из

ара допире топот од коња, пред качаром се испрежу волови с којима се овај час вратио Ненад из вароши. Понека се кокош отисне с дуда и лепршајући се поново се гнезди међу своје друге. Покоја реч јасно зазвони кроз вечерњу тишину. Један се миш усудио већ да отпочне грицкање баш испод пања на коме је Арсен седео.

Њему се поче вртети у глави. Спочетка чу како му срце бије испод леве сисе, и од тога као да се нешто уплаши. Па онда се уједанпут стаде смејати, безразложно, сулудо — ни зна за што, ни крошто! После, опет, удари у плач — ни то не зна зашто! Само што му се и кроз смех и кроз плач у нејасној слици показује Анока, и тако га чудно чупа за срце, да му се чини сад ће умрети. Он се наслони на буре из кога је малочас пио и поче умирати, али тако слатко да му се чини као да га грли Анока и као да га носи бесан кулаш Остојићев. Тако је сваком ко се први пут опије.

Мало је он ту спавао, а Велинка упаде с лучем у руци да тражи нешто у качари. Трже се кад угледа Арсена на пању, крај бурета, с мосуром у руци. Плашљиво приђе к њему и дотакне му се рамена:

— Златане!

Арсен отвори закрвављене очи.

— Ти си пијан, веселниче!

Арсену као да се објасни његово стање. Он чисто радосно виче:

— Пијан!

— А што то, добросрећниче?

— Е, ја хоћу да убијем Вилипа Маричића! Он махну мосуром више главе, лупи њиме о земљу, сломи га и узе се смејати.

И Велинки се даде на смех:

— А што, златане? Шта ти је учинио Вилип?

— Е, а хоће да узме Аноку!

— Па? Нека узме!

— Е, ал' ја не дам!

Он поскочи мало напред и хтеде се дићи, али леђима беше сасвим пријатно суседство од бурета, и она се упорно вратише у свој првашњи положај уз буре.

Велинка се заврати од смеха:

— А што, златане? Хоћеш ти да је узмеш?

— Ја шта ради!

Ал' кад то рече, он се збуни, обрте се каци, стаде плакати и кроз плач говорити:

— Е, а како је се бата оженио? Хоћу и ја..., јес'!

Он хтеде да удари у потврду себе по колену, али песница, без његова питања и одобрења, лупи о пањ. За казну он је тури у зубе и уједе је.

Велинка се све слађе смејаше:

— Куку мене, сирото дете! Па узећеш је ти, златане, не бој се! Ја ћу вечерас говорити баби, а бабо ће баби, а баба ће већ с ђедом и наредити ствар како треба. — Хајд' да те одведем у вајат да те, болан, ђед не види такога! Ходи да спаваш! Не бој се — испросићемо ми теби девојку..., баш ако ћеш и Аноку!

— Хоћу ја, богами!

И снаха изнад куће проведе пијана девера по мраку до вајата. Покри га поњавом и оде у кухињу да прича јетрвама шта се збило.

Али се ниједна не обесели томе гласу. Смејаше се, истина, али им смех не иде од срца.

— Није она за нашу кућу!

— Једна намигуша!

— Море то, ал' мазница, да те Бог сачува!

— Све би нас завадила!

Матија је Ђенадић човек сасвим стар. На челу му се види белега од ране коју је добио у Хајдук-Вељкову шанцу. Осим његове чељадије, и цело га село зове ђедом. Жена му је давно у збегу умрла. Од старијег брата остала му је снаха која с њиме сада дели старешинство, — Радојка јој име. Она за софром седи десно од ђеде, и у кући се ништа важније не

дешава док она не да свој глас, или бар док је ђеда не запита. Она потпуно разуме свој положај и не злоупотребава га. Нпр. ђеда запита:

— Шта велиш, снахо, за Маричићев забран? Да узмемо?

— Како ти наредиш, брато, ти си мушка глава! Она љуби деду у руку, а све друго, што иначе није обичај у нашем селу, и женско и мушко, љуби њу у руку.

После Матије и Радојке још је члан кућевног савета најстарији син ђедин, Благоје, отац Арсенов. Осим њих трога нико се ни за што у кући не пита него све лепо слуша и покорав се. Ако је Матија однео порез, Радојка отишла цркви, а Благоје да полаже стоци, — у кући је као у школи одакле је изишао учитељ. Све је сложено, весело и љупко, и свако гледа том приликом да се добро ишали и исмеје. Како се, пак, које од њих трога појави врата, одмах настаје ред, озбиљност и послушност. Њих троје се погдешто хотимично склоне да се деца провеселе и људи сербез напуше духана.

Ђеда је био... био... како ћу вам казати? Знате: стар човек — готово дете! Прсне неких пута за најмању ситницу грди, праска, па богме хоће и да удари. А некад, опет, мекан као памук, тражи само да милује децу, даје им по десет пара и ни за шта се расплаче.

Нпр. каже:

— Ето, ја остах као суво дрво у планини! Па удри ридај. Младост – лудост, старост – слабост! Сутрадан по пијанству Арсенову дође Благоје Радојци сасвим озбиљна лица:

— Стрина! Овај наш Арсен, прости ме, замиловао ону Бурмазовићеву вижљу!

— Арсен?... То онај што смо га летос замомчили?

— Тај!

— Велиш, ону Бурмазовићеву вижљу?

— Ја!

— Аноку?

— Њу!

— Није она за нашу кућу!

— Није, и ја велим! Али он, прости ме, занео се баш зорли. Прича ми Велинка да је синоћ нешто ружно чинио.

— А шта?

— Немој ти, молим те, причати ђеди!

— Не дај, Боже!

— Ама Велинка вели: опио се, па псовао и претио да хоће да убије Вилипа Маричића; јер он, знаш... обилази тамо.

— Нуто-де!

Баба се замисли. Најзад одговори:

— Ја ћу већ поменути ђеди; да видим шта ће он рећи!

— Немој ти, молим те, помињати што за оно!

— Бог с тобом!

Кад Радојка после све исприча ђеди, он се замисли, замисли. Најпосле мрдну обрвама:

— Знаш, снахо, све је тако! Ама ја сам слушао од старих људи да не ваља деци кварити така посла. У нас је, хвала Богу, велика кућа. Не верујем те нас неће бити осамдесет душа.

— Има, богами, и више!

— Има, хвала Богу! Па да ако се она једина поведе за другом децом!

— Дај, Боже!

На неколико дана после тога казала је Анока једној својој другарици: — Знала сам ја да све мора бити по мојој вољи! Нема, море, оваке девојке ни до деветог села! — Онда извади из недара кутијицу с огледалцетом и стаде коврџити золуфе.

Несрећа је то што она, и кад уђе у кућу Ђенадићеву, оста мазница, као што је и у оца била.

Она зна све најбоље!

Увек мора бити на њену!

Неће да ради што јој се каже. Каже: — Нисам ја то ни у оца радила! Што да ја месим хлеб за цареву војску? Мени и мом Арси доста један!

Женскадија не сме ниједно ништа да прослови. Мужевима се гдешто и потуже, али Радојки и ђеди ко сме што поменути?

Дуго су трпеле и криле своју невољу. Радиле су све за њу и по њеној вољи. У њену држању било је нечега заповедничкога, тиранскога, као да си је морао послушати. Можда је то била и њезина лепота што је тако силно властвовала над женама. Њене јетрве оговарале су је између себе, а заклањале и браниле пред старијима и туђинцима. И Бог зна до које би мере оне издржале без роптања, да Анока, и не саставивши пуних шест месеци у њиховој кући, не узе све више и више беснети. Ружно је чак и причати о неким стварима; нпр. шта је казала кад су је звали да сади купус или кад је која замоли да јој причува дете. Поче напослетку тражити да се друкчије и боље одева. Арсен, сиромах, каже јој: да ђеда и Радојка купују сву робу, и да он не сме ни поменути ђеди да њојзи само купи нов срмали-јелек; али он одговори да за ђеду није ни пошла и да ће она ићи своје оци и искати да јој он купи, јер јој је муж дроња и не сме јој узети ни шиватке док не пита онога старкељу. Арсен се нашао на муци. Да му је само да га не погледа оним очима, а он би њој судио. И понегда тури руку под појас, заглаба чибучић, а батину узме преко среде; али чим она погледа и дигне нос, а он се упаради као да стоји пред владиком.

Тако она све више и више бесни и баш хотимично иде уз нос. Пусту псе у кухињу, па поваде све месо из лонца. Не пази кад заврће славину на бурету. Хлеб јој прегори, да се цела пећ мора бацити свињама. Облачи стајаћу робу радним даном. Ни главе не обрће да види шта раде деца, и због ње је Јованкино дете и упало у кречану. Ниједне јетрве није оставила да јој не издене име. Радојку зове ђерима, а ђеду јевтика. Сваки дан све веће чудо и покор, а кад јој ко штогод помене, она одмах прети да ће да се врати оцу. Женама већ догрди, и кад Анока једном, кад је требало да буде редара, оде на вашар, оне се скупише у тајну седницу.

— Ја не знам, друге, шта смо ми Богу згрешиле да ово патимо!

— Ни ја, богами.

— Богме је ово напаст и невоља!

— Један нам Бог само може помоћи!

— Ово овако не може остати. Аја!

— Да кажемо баби, а она ће ђеди!

— Па кажи ти, Селена!

— А што ја?

— Па је л' ти казала да си јој украла белензуку?

— Е, а зар теби није казала да ти је муж дивљи поп?

— Па казала је и Мирјани да се довела из глади!

— И Велинки да је родила копиле!

И тешко би се жене и опет одважиле да кажу да Радојка све то већ изодавно и не слуша и не гледа и да није сам Арсен сутрадан, кад је она свој нов новцат јелек исекла на дрвљанику, отишао ђеди на тужбу.

Арсен је тих човек. Од детињства научио само слушати. Ни дрва он не уме продати док му код куће не кажу: колико да иште и пошто да да.

Ђеда, кад Арсен уђе к њему, сеђаше сам у соби. Како ништа друго не може радити — он коми грах.

Арсен скиде капу и приђе руци.

Ђеда се нешто намрштио. Не диже главе, не даде му руке, само сувопарно промрља:

— Жи' био!

— Ђедо, молим ти се, ја... није вајде... образ под ноге!

Деда га намрштено погледа.

— Ја, — настави Арсен - није вајде... немој што да се љутиш!

Ђеда сасвим издиже главу, срдито отури од себе саћурицу с грахом и на безуба уста љутито истресе:

— Знам ја то све! А какав си ти, море, човек? Зар си се ти нашао с оном... оном... Малко ућута.

— Оном... једном... Зар ти да ми растуриш кућу? Арсен туњез, скамени се кад чу да ђеда све зна. Глас га издаде:

— Молим ти се, ђедо, ја не знам шта ћу! Опрости ми! Он пође руци. Деда трже руку:

— Одлази, немој ми поганити руке! Зар си ти мушко? Арсен окрете главу зиду и заклони очи рукавом од гуња:

— Ради, вала, од мене и од ње шта хоћеш! Мене убиј, а њу отерај! Да ти је богом просто! Немој ме само отурити од себе, живога ти Бога!

Ђеди задрхта мало брада.

Он хтеде да прикрије своју узбуђеност. Господствено се устури, диже главу у таван и накриви је мало:

— Видиш, синко, сам си је изабрао! Јесам ли ти ја казао ни дела, ни немој?

— Ниси, не дај, Боже! Свему сам сам крив. Ђеди поново полете брада носу. Он се поново укрути да изгледа важан:

— Па сад ја да исправљам што си ти укварио!

— Бог, па ти!

— Е, ама ја ево не знам како.

Да је била Радојка, она би опазила како се око набраних ђединих очију показа некака детињско-лукава самопоузданост.

— Како те Бог учи! - рече Арсен.

— А... ти... њу... онако... је ли она теби баш мрска? Арсен се збуни. Хтео би оћутати, ал' ђеда сасвим упорно гледа правце у очи.

— Намћор је!

— Знаш, знам! Ама ја питам: мариш ли ти за њу? Арсен опет ћути. Хтео би да избегне одговор, ал' и ђеда сасвим упорно гледа у очи и ћути.

— Мора бити — рече Арсен— да је Бурмаз здраво мазио! Знаш, јединица му је!

Деда као да изгуби стрпљење:

— Чујеш ти, море, шта ја тебе питам?... Питам ја тебе: кажи ти мени, милујеш ли ти Аноку? То ти мени кажи!

Арсен подиже главу, тури нос у шаку, стаде вртети раменима лево и десно, и кроза стид а сасвим протегнуто одговори:

— Ја не знам!

— Е, а ти треба да знаш, јер ћу ја по томе да судим, да ти после не буде криво и да не рекнеш овај и онај!

— Јок ја!

— Добро! А сад иди док се ја размислим!

На ђеди, ко уме да чита, могао би одмах познати да је он већ сасвим одлучио шта да ради и да је задовољан својим планом.

То вече, кад седоше за вечеру, поређаше се људи по старешинству, као и обично. Осим Радојке, жене није било ниједне. Оне једу за себе. Само што по две-три служе људе.

Баш је био Анокин ред.

Док друге две уносе и износе јело и наслужују пиће, она се наслонила леђима на врата и чачка нос.

Ђеда ама баш да је погледа. Сви ћуте. У Радојке бије ли срце – бије! А Анока ништа и не сања!

Пошто се вечера, људи се почеше крстити и чекају на ђеду, па да устају.

Ђеда отури испред себе комад хлеба, лажицу и виљушку, нож тури у цагрије. Наслони се на лактове, погледа унаоколо по свима, па стаде на Аноки.

Њу нешто штречну. Отпусти руке низа се. Исправи се и пође напоље.

— Чекај-де ти, кћери! — викну ђеда необично јасним гласом.

Сви се тргоше. Тим истим гласом настави деда:

— Ти, синко... с тобом, чујем ... теби је сасвим неправо у мојој кући и код мог народа!

Ко је још видео да женска глава што одговара? И Анока ћути, али стегла руком своју рођену бутину, и нокти упадају у месо.

Ђеда опет истим гласом и мирним лицем наставља:

— Ја нећу то, док сам ја жив! Не дам ја да је моја кућа ма за које моје дете робија... Чујем да ти ове жене (он брадом показа пут кухиње)... да ти се ове жене натресају и пакосте! Ал' ја сам овде господар!

Анока виде нешто злобно на ђедином збрчканом лицу. И поред мржње, она први пут осети некакву бојазан.

— Тебе све нешто задиркују. Све би хтеле да ти за њих све ринташ и радиш. Као да си ти дошла из неке голе куће!

Он се начини тако неспретно љубазан и нежан да се Аноки поче коса дизати на глави.

— Ал' ја то не дам! Ја сам стар и немоћан, и тешко ми је самом дијанисати у толиком народу. И ево нећу више, ја сад...

Лице му се избечи, а усне му почеше дрхтати. Он поче страшно и промукло викати:

— Свима вама - слушај и ти, Радојка, и ти, Благоје, и сви остали! — свима вама и вашим женама заповедам да у свему слушате ову овде — руком која цепти као прут показа на Аноку — и нећу ништа да ми ради у кући, да не упрља господске руке. Ни вина да наточи! И убио га Бог који је и за шта не послуша или је и најмање у чем увреди!

Он скочи. Сиромах старац! Величанствен, па ипак смешан и жалостан. Дршће као пиктије кад изиђе напоље.

Сви се прекрстише. Устадоше. Чутећки прођоше поред Аноке а све наокришке, бојећи се да је се које не дотакне.

Страшан и ужасан бес раздираше Аноку.

Као помамна улете женама у кухињу:

— Јесте ли чуле, ви?

Жене, па да не чују.

— Ја хоћу сад да ми се простре под липом. Хоћу ђедино шиљте, Радојкин узглавак, Благојев губер; и хоћу ти, Петрија што ти је брат на робији, да узмеш подупирачу, па да растераш кокошке с липе и да сву ноћ стојиш више мене. А ко не послуша — "убио га Бог!" Еј, бре, јесте ли чуле?

Боже мој! Баш је човек неки пут гори од живинчета.

Нико не рече ни речи. У све је ушао неки страх, а поврх свега ђедине речи: "Убио га Бог!"

Арсен побегао чак на гумно. Турио главу међу крстине, па шмиче. Залуд му је — није сан губер, па кад хоћеш да га навучеш на главу.

И наместише Аноки да спава.

Јес', ал' није тако ласно заспати, као што је мислила!

Што никад није било, то она сад осети самоћу! Па још без крова над главом, на бесном коњу без узде, на лађи коју љуља ветар, а крманаша нема. На њу кидише бесно и њено рођено срце, а нема ко да га одбије. Свет се преврнуо и она стоји стрмоглавце.

Ал' пасјалук не попушта:

— Шта дремаш, рђо, кад ја заповедам? Зар хоћеш да те Бог убије?

Месец изгрејао на подне. Све је умрло, ал' убрзо оживи, а на Анокино се срце све више свија и гнезди нешто мртво.

Овако не може остати — ал' шта да ради?

Да се врати оцу — шта да му каже? "Деда заповедио да ме слушају!" — Аја, куда ће оцу? А ноћ све више осваја, и најзад и она ће проћи, блеснуће дан и сунце огрејати, а она, несрећница, куд има погледати? — Да бесни још више — куд ће више? Да се мири, — како? Зар да се понизи? Аја!

Мисли се испрекрштају као жице на шареници, изаперу се, исплачу; умор савлада страсти, и љубав, и мржњу, и глад, и жеђ. Кад се на капке од очију навалише читава брда, а они се ипак не могу да склопе, — тада јој би тако тешко, несносно и дуго, да би да јој је, пошто-пото, једним махом да преврне свет, да тури главу под воденични камен, па да заспи, ма и мртвим сном!

Али сну не заповеда ђеда, нити се он боји његове клетве!

Анока се диже. Погледа тамну слику Петрије више себе. Напрасно јој се нешто преврте у грудима. Сасвим изненадно, а

бескрајно силно, нека хришћанска жица зауја у њеним грудима:

— Петрија! Иди спавај!

Петрија ништа не рече. Баци подупирач и пође.

— Петрија!

Петрија претрну и стаде као укопана.

О, Боже, гле нове сласти! Каке су мисли, куда се то носе?

— Петрија, сестро, опрости ми!

Женско срце одвугну, задрхта и расплину се:

— Анока, душо, да ти је богом просто!

— Петрија, сестро...

Она је дохвати за руку, посади је поред себе, загрли је, и обе се заплакаше.

Како слатко јецају — као сисанчад!

Све ћути, ништа се под нагим богом не чује; само се њих две загрлиле, јецају и љубе се. Анока њу где стигне, Петрија њу у врат и у чело. И месец као да је надигао оне његове обрве.

— Петрија, срце моје, ја ћу да умрем! Ти ћеш ме, сестро, укопати! Метни ми доста босиока. Загризи и једну јабуку, па тури у сандук! Нико ме више не воли до тебе!

— Чути, лудо моја, како те не воли? Сви те воле!

— Јок, јок, знам ја!

— Како знаш, радости моја, кад ти с нама ниси досад ни говорила? Ја бих пре умрла него што бих дала да ти неко рекне окорне речи!

Опет обе јецају и загрле се.

— А ђеда?

— Деда је, душо, стар и добар. Иди ти само њему, сама тако, па да видиш!

— Добро, идем!... Збогом, срце моје, ако умрем.

Петрија јој метну руку на уста.

Анока скиде руку и сави је себи око врата:

— Ако умрем, немој ме по злу помињати! А сад иди молим те!

— Нећу ја тебе оставити док сам жива!

— Али ја те молим, као што се Бог моли!

— А ти куда ћеш?

— Пустите ме! Тако ми је слатко! Пустите ме, тако ти Бог помогао, тако ти твога детета, пусти ме! Не знаш како ми је!

Петрија се клони за вајат да мотри куда ће Анока. Али ноћ још царује, те не може видети како Анока оде код врата од ђедине собе и седе на праг.

Ни ђеда није сву ноћ тренуо.

Први петли запеваше, први весници новог дана и живота. Аноки се никад досад није њихова песма учинила тако лепа.

Деда се диже, отури губер, прекрсти се, подави ноге пода се, па оста сам у мраку, седећи на кревету и претурајући свакојак мисли.

Други петли запеваше.

Деда уста и пође на бунар.

На прагу, а тек кроз расвитак, опази људску слику.

— Ко си ти ту?

— Ја сам, ђедо, Анока! Хоћу да умрем! Опрости ми, ако можеш!

Деда претрну и заљуља се:

— Дијете, грехота ти је од Бога! Видиш овај перчин! Ни у овце није бељи!

Анока ухвати пеш од гуња којим се ђеда беше огрнуо и пољуби га:

— Ја сам ти грдно згрешила, ја сам ти кућу замесила. Опрости ми, ако знаш за име божје!

Ништа лакше него старца расплакати. Њему грунуше сузе. Оберучке је дохвати за главу и пољуби:

— Ходи овамо!

Она уђе за њим у собу.

— Седи ту!

Она седе на клупицу, ђеда на кревет. — Деде мало коми тај грах! Она коми грах.

Деда задовољно гледа како она коми.

Обоје ћуте, ништа не говоре, само срце чини своје и дан осваја.

— Хајд' сад овамо!

Она пође за њим у коњушницу и положи како јој он казиваше свима коњима. Нити се она што боји, баш ни Благојева брње што хоће и ногом и зубима.

— Хајд' сад овамо!

Опет је одведе до свињца. Она разби девет бундева и баци свињама.

Чељад се испробуђивала, поустајала, па бојажљиво и с разрогаченим очима пристају за њима двома, али се добро чувају да их они не опазе. Арсен се тако упрепастио и збунио, да се попео на орах, сакрио се у лишће, па гледа невиђено чудо.

Деда се подмладио. Чисто поцупкује кад иде.

— Хајд' на бунар! Дођоше на бунар.

— Вади!

Анока извади кову.

— Сипај!

Анока захиће вргом и ђеда целу кову испљуска по лицу и по глави.

— Обриши ме!

Анока расплете косу и стаде га сушити. Ласно је воду обрисати, али су слабе очи у старца, и сузе капљу без престанка. Ђеда угледа неколико њих у двору:

— Хајд' овамо, ви! Што се не умивате? Ви'ш, Анока чека да полива!

Детињско неко достојанство царствоваше на његову лицу.

— Сви, сви! Свима ће она, сирота, полити! А да она неком, рекне: "Полиј ми!", било би триста чуда!

С бојажљивошћу прилазе људи и жене бунару, и као каква господа, сваки, пошто се умије, каже Аноки: "Хвала!"

Арсену се разведри пред очима. Приђе и сам бунару, раскорачи се, наже се напред, а руке подметну:

— Деде!

Она поче поливати.

Арсен на деветом небу!

— Ама, како то поливаш? Све по запонцима!

— Неће, неће! — Она му левом задуже рукаве, а десном нагиње врг.

— Е, жива била!

Петрија трчи од једне јетрве другој и сва умазана од суза шапће нешто, млата рукама и лупа се по прсима.

Деда све навијајући се уђе у своју собу. Отвори ковчег и извади један ђердан од некаквих старих орлаша. Тури ђердан и један убрушчић у недра и дође поново бунару.

Сви се бежу умили, а свима је Анока поливала.

Све се обукло у неку тајну свечаност и сваком зуји у ушима нешто налик на: "Глас господењ на водах." И само да негде затрешти прангија, све би се узело крстити.

Деда с безазленим достојанством погледа по свима. Сиромах, сиромах старац!

— А њој нико да полије? Сви потрчаше кофи.

— Сад, пошто ја кажем. Сад волим и сам поливати. Деде, сине, умивај се!

Не зна се да л' њему више дршћу руке, ил' Аноки срце. Обриса је својим убрусом. Обеси јој ђердан о врат:

— Све она, сирота! Ал' ја вам кажем, пазите што сам вам и синоћ казао: "Ко је и у чем увреди, Бог га убио!"

Људи! Истина је да се и небо неких пута чисто осмешкује и адује. Двоножац га гледа, шири руке, те му звезда пече под леву сису и душа се као невидљив тамјан пење и везује за небеско кубе. — Јес' богами!

На нову годину 1881.

Три песме

Пише: Енеа Хотић

ТАНГО

Без музике танго играли смо ми,
кулисама врба заклоњени.
Покретна трака ријеке,
мјерила је све спретније нам кораке.

Тамна страна Луне наша је позорница,
а млијечна свјетлост нам обасјава лица
озарена – искричава.

Их, да су само ноге плесале!
Уплела се душа, срце, сваки атом тијела.
Два лабуда бијела раширила крила
и полетјела.

ПРАЗНИК ТЕБЕ

Кад зажмирим
и сунце ме окупа
знам да си ту.

Кад зароним у воду
и она ме у живот врати,
знам да си ту.

Кад удахнем зрак
и легнем у мрак
ипак,
ипак,
знам.
Једва видљиви знак Тебе развије се
као празнични барјак,
па се таласаш мислима мојим.

РУЈНА ПЈЕСМА

Топи се још један дан,
рујан од злата,
врео попут руку Твојих
око мога врата.

Постанемо ли прах,
сажежен огњем лета
једно знам:
стопиће Нас опет љубавни дах,
избавиће Нас од олова живота.

Видим поносну стијену
исклесану Нашим душама
у инат скривеним тамама.
Свјетионик Љубави.

ПИШИТЕ ЗА СУШТИНУ ПОЕТИКЕ

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу писане ћирилицом или српском латиницом са словним знацима ђ, ж, ч, ћ, ш. У противном раду неће бити узети у разматрање.
2. Мејл за ваше радове sustinapoetike@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју мејл адресу, а пожељне су краћа биографија написана у трећем лицу и фотографија.
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)
5. Прозне радове слати у формату до 12 000 карактера, величина фонта 12 и проред 1
6. Сви радови који стигну до средине непарног месеца у години, ући ће у избор за објављивање у наредном двоброју.
7. По правилнику Суштине поетике плаћање хонорара није предвиђено

Главни уредник: Анђелко Заблаћански

Садржај

Реч уредника.....	5
Једна песма Анђелко Заблаћански	7
ПЛАВЕТ	7
Свитање песме Милица Тасић.....	8
ЊЕМУ	8
ДА НИСИ.....	9
КАП НЕЖНОСТИ	10
БОГОРОДИЦИ МИЛОЈ	11
НЕСТАЋУ	12
О ПЕСНИКИЊИ.....	13
Заборављени песници Милан Дединац.....	14
ЖИВОТОПИС ПЕСНИКА	14
ПОСЛЕ БУЋЕЊА	17
БРЕЗЕ	17
У МАГЛИ.....	18
ЂУРЂЕВСКА ПЕСМА	19
СЛОВО О НЕБЕСКИМ ДВЕРИМА	20
ОСМЕХ	20
ОДЛАЗАК	21
Ево песника Рајица Марковић.....	23
ЗРНО ПЕСКА	23
ДО НАСЛЕЂА НЕБА	24
КАД СУ СРБЕ ТЕРАЛИ	24
НА КОСТИМА КУМА.....	25
АРТИСТИ ЖИВОТА	25
У НЕКОМ ЏЕПУ	26
О ПЕСНИКУ	27
Песме у прози Ранко Павловић	28
КРОЈАЧ.....	28
КОВАЧ.....	29
КРОВОПОКРИВАЧ	29
МЛИНАР	30
ПЕКАР	31
ВРЕТЕНАР	31
О ПИСЦУ.....	32
Приче о Алини Мартен Сенада Мешковић	34
ТАОЦИ ЉУБАВИ.....	34
ОПРОШТАЈНИ ДАР.....	38
О СПИСАТЕЉИЦИ	43
Сан о жени Кристина Павловић Рајић	44

ОРФЕЈУ МОЈ	44
ЏАРНЕС ЛИ.....	45
ЧЕМУ РУКЕ ПРУЖАМ	46
КРВАВА ЗОРА	47
ОБЕЛИСК	48
САН О ЖЕНИ.....	49
О ПЕСНИКИЊИ.....	51
Еротска прича Споменка Денда Хамовић	52
КРИН ИСПОД ВЕЛОВА	52
О СПИСАТЕЉИЦИ	60
Ко сам Звездана Крстић	61
SUM MEA EGO.....	61
ПЕЋИНА И ЗМАЈ	61
ЗАБОРАВ.....	62
КО САМ.....	62
АНИ	64
О ПЕСНИКИЊИ.....	64
Писац из расејања Александар Стевановић.....	65
ЌНА ЖЕНА	65
О ПИСЦУ.....	66
Шест песама Кристина Јанковић	67
ТУГА	67
ЗАВЕСЕ БЕЛЕ.....	67
ПОНОВО ВЕТАР	68
ЗАСТАНИ.....	69
РЕКЛА ЈЕ	70
ТЕБИ.....	71
О ПЕСНИКИЊИ.....	72
Поглед Душан Милијић	73
ЧИЈИ ЈЕ ТЕСТАМЕНТ ДРУГА КЊИГА <i>ПРОЗРАКА</i>	73
О ПИСЦУ.....	77
Књижевна студија Слађана Миленковић	78
ПОЕТОЛОШКИ АСПЕКТИ ЕКСПРЕСИОНИЗМА.....	78
Литература	82
Преведена поезија Роман Бабовал	83
БЕЛЕШКА О ПЕСНИКУ.....	83
* * *	83
УМЕСТО МОЛИТВЕ	84
* * *	85
* * *	85
* * *	85
* * *	86
* * *	86
ПОПУТ МАЛОГ КРАЈА СВЕТА	87

* * *	87
* * *	88
* * *	88
* * *	89
О ПРЕВОДИОЦУ	89
Критика Сања Живковић	91
ШПИЈУНКА ПАУЛО КОЕЉО	91
Поезија наших дана	94
КРУГ	94
РАТ И МИР	94
ДОК ВРЕМЕ ПРОЛАЗИ	95
ИНСПИРАЦИЈА	96
ЛЕТ	96
НЕСКЛАД ПРОЛЕЋА	97
ЧУВАРИ РАЈА	98
ДА ЛИ ДА ВАС ПИТАМ	99
ЧОВЕК	100
ЗА МОЈУ ПЈЕСМУ	101
ПЕСМА ЧЕГРА	102
ЉУБАВ	103
Суочавање Живота Марковић Пушкин	104
О ПИСЦУ ПРИКАЗА	108
Прва шанса Тања Малетић	109
МАШТА	109
САЊАЛА САМ	110
О МЛАДОЈ ПЕСНИКИЊИ	111
Деца пишу	112
КОНТРОЛНИ	112
ПАТУЉАК ПЕТКО	113
ХРАБРОСТ ПРИНЦА ЏЕРИЈА	114
ЖАН У БАЈЦИ СЛИКА	115
(Не)везане мисли Ненад Живковић	117
О ПИСЦУ	119
Пет песама Власта Младеновић	120
ОДБРАНА ПЕСМЕ	120
ДРАИНЧЕВИ ЦРНИ ДАНИ	120
ПОЖРТВОВАЊЕ	121
НОВА ИСТОКИЈА	122
РУТИНА ПИСАЊА	122
О ПЕСНИКУ	123
Брод Сенка Војиновић	124
О СПИСАТЕЉИЦИ	129

Одломци које памтим	130
<i>ПРОЉЕЋЕ ИВАНА ГАЛЕБА ВЛАДАН ДЕСНИЦА</i>	<i>130</i>
Матуранти пишу	134
<i>ЂУТАЉУ АЛЕКСА СТЕПАНОВИЋ</i>	<i>134</i>
<i>ШТА ЈЕ ИСТИНА ЖИВОТА ИВАНА ФИЛИПОВИЋ</i>	<i>135</i>
Духовна поезија Радојка Никић Милиновић	137
<i>ВЕСТ О ВАСКРСЕЊУ</i>	<i>137</i>
<i>СВЕТА НИНА</i>	<i>137</i>
<i>ДЕСПОТ СТЕФАН ЛАЗАРЕВИЋ</i>	<i>138</i>
<i>БЛАГОДАРНОСТ</i>	<i>138</i>
<i>ПОДВИГ</i>	<i>139</i>
<i>О ПЕСНИКИЊИ.....</i>	<i>139</i>
Афоризми Снежана Марко-Мусинов	140
<i>О АФОРИСТИЧАРКИ.....</i>	<i>141</i>
Промоција.....	142
<i>ВЈЕТРИЋ НЕСТАШКО УСТАЛАСАО ОСЕЋАЊА ПУБЛИКЕ</i>	<i>142</i>
Прича за децу Светлана Митић.....	145
<i>ЖИВЕЛА СЛОБОДА</i>	<i>145</i>
<i>О СПИСАТЕЉИЦИ</i>	<i>148</i>
Да не заборавимо	149
<i>НА БУНАРУ ЛАЗА ЛАЗАРЕВИЋ</i>	<i>149</i>
Три песме Енеа Хотић	165
<i>ТАНГО</i>	<i>165</i>
<i>ПРАЗНИК ТЕБЕ.....</i>	<i>165</i>
Пишите за суштину поетике	167
Садржај	168

Суштина поетике

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

www.knjizevnicasopis.com

sustinapoetike@hotmail.com

Народна библиотека Србије

ISSN 2334-9417

COBISS.SR-ID 204386828

Излази двомесечно

Глушци

Јун/јул 2017.